

LABAARI GEA NGE MƐ MATEU U YORUA

Mateun tireru ta s̄awa Labaari gean tirenu nne ye sa raa wan teeru. Tire nin baatere ta m̄o ye ta naa gire. Mateun tireru s̄o u s̄osim̄o ma Yesu u s̄awa Kirisi wi Gusun̄o u ḡosa yellun di. Ma ba win gari yorua N̄o Mw̄e Gururu s̄o. Yuuba ba Kirisi wi mara u na u bu yakia Romugibun n̄oman di. Yenin s̄ona Yesu u gerum̄o u sirem̄o ma win banda kun s̄a handunia migiru.

Mateun tireru ta s̄awa tire te ta N̄o Mw̄e Gururu ka N̄o Mw̄e Kpaarun gari sw̄enam̄o, ka sere Isireliba ka maa Yesun yigberu.

Tire ten kpunaa

1. Yesun bwese t̄ka ka win marubu, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yesun bat̄mu ka win k̄kiribu, wiru 3n di sere wiru 4.
3. Yesun s̄osinu guuru w̄ll̄o, wiru 5n di sere wiru 7.
4. Bar̄abun bek̄iabu ka ḡarobun ḡaran daabu, wiru 8n di sere wiru 10.
5. S̄osi ni Yesu u kua, wiru 11n di sere wiru 12.
6. M̄nnu ka s̄om maamaakiginu, wiru 13n di sere wiru 16.
7. Yesun wasin ḡosiabu ka win Yerusalemun daabu, wiru 17n di sere wiru 20.
8. Yesun s̄osi d̄akinu Yerusalemūo, wiru 21n di sere wiru 25.
9. Yesun siribu ka win ḡo ka win seebu ḡarin di, wiru 26n di sere wiru 28.

*Yesu Kirisin bweserun tōka
(I maa mærio Luku 3:23-38)*

¹ Yesu Kirisin bweserun tōka wee, wi u sãa Dafidin sikadobu. Dafidi maa sãa Aburahamun sikadobu.

² Aburahamu u Isaki mara, Isaki u Yakøbu mara. Yakøbu u Yuda mara ka win maabu ka wønøbu.

³ Yuda ka Tamari ba Faresi ka Sara mara. Faresi u Esiromu mara. Esiromu u Aramu mara. ⁴ Aramu u Aminadabu mara. Aminadabu u Nasoni mara. Nasoni u Saamøø mara. ⁵ Saamøø ka Rahabu ba Boasi mara. Boasi ka Rutu ba Yobedi mara. Yobedi u Isai mara. ⁶ Isai u Dafidi mara.

Dafidi u kua sunø, ma wi ka wi u raa sãa Yurin kurø ba Salomøø mara. ⁷ Salomøø u Roboamu mara. Roboamu u Abia mara. Abia u Asafu mara. ⁸ Asafu u Yosafati mara. Yosafati u Yoramu mara. Yoramu u Osiasi mara. ⁹ Osiasi u Yotamu mara. Yotamu u Akasi mara. Akasi u Esekiasi mara. ¹⁰ Esekiasi u Manase mara. Manase u Amøø mara. Amøø u Yosiasi mara. ¹¹ Yosiasi u Yekonia mara ka win wønøbu sanam me ba Isireliba gura ba ka da Babilonin temø.

¹² Ben Babilonin daabun biru Yekonia u Salatieli mara. Salatieli u Sorobabeli mara. ¹³ Sorobabeli u Abiudu mara. Abiudu u Eliakimu mara. Eliakimu u Asoru mara. ¹⁴ Asoru u Sadøku mara. Sadøku u Asimu mara. Asimu u Eliudu mara. ¹⁵ Eliudu u Eleasaa mara. Eleasaa u Matani mara. Matani u Yakøbu mara. ¹⁶ Yakøbu u Yosefu mara wi u kua Maarin durø. Maari wiya, u Yesu mara, wi ba soka Kirisi.

¹⁷ Nge mæya ben bwese te søø, saa Aburahamun min di n ka girari Dafidin mi, ba sãawa tønø wøkura nne. Saa maa Dafidin min di n ka girari saa ye ba ka bu yoru da Babilonin temø, ba sãawa tønø wøkura nne. Yen biru saa mìn di ba ka bu da Babilonin

temo n ka Kirisin saa girari, be, ba maa saawa tonu wakura nne.

*Yesu Kirisin marubu
(I maa merio Luku 2:1-7)*

¹⁸ Wee nge me ba ka Yesu Kirisi mara. Win mero Maari u saa Yosefun kurɔ kɛero, adama bu sere suana Maari u deema u gura mo saa Hunde Deeron min di. ¹⁹ Win durɔ Yosefu wi, u saa geegii, u n ki u Maari sekuru doke batuma so. Yen sɔna u goru doke u nun yina asiri so. ²⁰ Saa ye u ye bwisikumɔ saa yera Yinnin gorado u nun kure dosu so u nun soawa u nee, Yosefu, Dafidin sikadobu a ku berum ko a ka wunen kurɔ kɛero Maari yenu doke, domi gura ye u mo mi, saa Hunde Deeron min diya. ²¹ U koo bii tɔn durɔ ma, kpa a nun yisuru ke Yesu *, domi u koo win tambu faaba ko saa ben durum di.

²² Yeni kpuro ya koorɔ kpa Yinnin gari yi u gerua saa win samɔn no soɔn di yi ka koorɔ, ²³ yi yi nee, “Wɔndia goo u koo gura sua kpa u bii tɔn durɔ ma, kpa bu nun yisuru ke Emanuɛli.”

Yisi ten tubusiana, Gusuno wa ka bese.

²⁴ Yen sɔna ye Yosefu u yanda, u kua ye Yinnin gorado u nun soawa, u Maari yenu doke. ²⁵ Adama u n nun ye kurɔ sere u ka win bii tɔn durɔ mara. Ma u nun yisuru ka Yesu.

2

Sɔbu saa soɔ yari yerun di

¹ Ba Yesu marawa Betelehemuɔ Yudean temo, sina boko Herodun waati. Sanam me so, kperin saria yero bu gabu ba na Yerusalemuɔ saa soɔ yari

* **1:21** Yesu - Yisi ten tubusiana faaba kowo.

yerun di, ² ma ba nεε, mana Yuuban suno wi ba mara tē u wāa. Domi sa win kpera wa ya kura sōo yari yerō, yera sa na su nùn sã.

³ Ye sina boko Herodu u gari yi nua, win bwēra kun kpunε, ka Yerusalemugibun tii kpuro. ⁴ U yāku kowo tɔnwerobu kpuro menna ka wooda yērobu ma u bu bikia u nεε, mana ba nεε ba koo wi Gusunō u gɔsa * ma. ⁵ Ba nùn sōowa ba nεε, Betelehemuora Yudean tem sōo, domi Gusunən sɔmō u yorua u nεε, ⁶ “Wunε, Betelehemu, Yudean tem sōo, n n̄ mō wuna a piiburu bo Yudean wuu bakasu sōo. Domi wunen min diya suno u koo yari wi u koo nen tɔmbu Isireliba kpara.”

⁷ Yera Herodu u kperin saria yēro be sokusia asiri sōo ma u bu bikia saa ye kpera ye, ya kura mam mam. ⁸ Ma u dera ba da Betelehemuō. U bu sōowa u nεε, bu doo bu bii win gari bikia sãa sãa. Bã n nùn wa bu gɔsiramã bu nùn sō, kpa win tii u maa da u nùn sã.

⁹ Ye ba win gari yi nua ba kpa, yera ba swaa wōri. Wee, kpera ye ba raa wa sōo yari yerō, ya kpam bu swaa gbiiye sere yam mi bii wi, u wāa, ma ya yōra yam min wollo. ¹⁰ Ye ba kpera ye wa ben gōru ga dora n banda. ¹¹ Ye ba dua diru mi, ba bii wi wa ka win mero Maari. Yera ba yiira ba nùn sãwa. Ma ba ben bōonu kusia, ba wura wuna ba nùn kã, ka turare bwesenu yiru. ¹² Ma Gusunō u bu sōowa dosu sōo u nεε, bu ku raa wure Herodun mi. Ma ba sãa ben wuuō ka swaa tuka.

Ba ka Yesu kpikuru da Egibitio

* **2:4** wi Gusunō u gɔsa - Ka Gerεkim wiya ba sokumō Kirisi.

¹³ Ye kperin saria yēro be, ba biru kisi ba doona, ma Yinnin gārado u Yosefu kure dosu sɔɔ u nεε, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa a ka bu kpikiru su Egibiti gia, a sina mi sere dɔma te kon maa nun sɔ̄ a sīima, domi Herodu u koo bii wi kasu u go.

¹⁴ Ma Yosefu u seewa wōkuru u bii wi ka win mero sua ma u doona Egibiti gia. ¹⁵ U sina mi sere Herodu u ka gu. Yeni ya kooro kpa Yinnin gari yi u gerua saa win sɔmɔn nɔɔ sɔɔn di yi ka kooro ye u nεε, “Egibitin diya na nɛn bii sokuma.”

Ba bii tɔn durɔ piiminu go

¹⁶ Ye Herodu u wa ma sɔɔ be ba na saa sɔɔ yari yerun di ba nùn yaakoru kua, u mɔru bɛsira. Ma u dera ba bii tɔn durɔbu kpuro go be ba ñ wɔɔ yiru kere Betelehemuɔ ka yen baru kpaanɔ kpuro. Domi u yen sanam dooru kua mìn di sɔɔ be, ba nεε ba kpera ye wa. ¹⁷ Nge mɛya ye Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u gerua, ya kooro, ye u nεε,

¹⁸ “Ba swīi gεε nɔɔmɔ Ramaɔ.

Yēro u sumɔ u weeweenu mɔ.

Ase Raseliwa u sumɔ win bibun sɔ.

Ma u yina bu nùn suuru kana domi bii be kpurowa ba gu.”

Ba ka Yesu wurama

Egibitin di

¹⁹ Herodu u gu. Win gɔɔn biru Yinnin gārado u Yosefu kure dosu sɔɔ Egibitiɔ. ²⁰ U nεε, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa i wura Isirelin temɔ, domi be ba kī bu bii wi go, ba gu.

²¹ Ma Yosefu seewa u bii wi ka win mero sua ba kpam wura Isirelin temɔ. ²² Adama ye u nua ma Aakelusi u bandu di Yudean temɔ win baa

Herodun ayerɔ, u berum kua u ka sina mi. Ma u doona Galilen temɔ, nge me Gusunɔ u nùn sɔɔwa dosu sɔɔ. ²³ Ma u da u sina wuu ge ba sokumɔ Nasaretio, kpa Gusunɔn sɔmɔbun gari yi ka koorɔ yi u nɛɛ, “Ba koo nùn sokuwa Nasaretigii.”

3

*Yohanu Batemu kowon waasu
(I maa mɛerio Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18, Yohanu 1:19-28)*

¹ Sanam me sɔɔ, Yohanu Batemu kowo u na u waasu mɔ Yudean gɔbaburɔ. ² U nɛɛ, i beɛn gɔru gɔsio domi Gusunɔ u sisi u bandu swi.

³ Yohanu wiya win gari Gusunɔn sɔmɔ Esai u mɔ sanam me u nɛɛ,
“Goo u gerumɔ ka dam gɔbaburɔ u mɔ,
i Yinnin swaa sɔnwɔ,
kpa i n ye nɔɔ nerasiamɔ yu dɛnda.”

⁴ Yohanu wi, u yooyoon sansun yaberu sebua, ma u gɔnan kpaka sɛke pɔraɔ. Win diɔana twee ka tim bausu. ⁵ Tɔmba na win mi saa Yerusalemun di ka Yudean tem kpuro, ka tem kpuron di me mu daa te ba mɔ Yuudɛni sikerɛnɛ. ⁶ Ba ben toranu tuuba kua ma u bu batemu kua daa te ba mɔ Yuudɛniɔ.

⁷ Ye Yohanu u wa ma Falisiba ka Sadusiba dabinu ba na win mi u ka bu batemu ko, u bu sɔɔwa u nɛɛ, beɛ waa gɔsɔnu wara u maa beɛ sɔɔwa i Gusunɔn mɔru duka suuri ye ya wee. ⁸ I de beɛn kookoosu su sɔɔsi ma i gɔru gɔsia. ⁹ I kun tamaa i ko gafara wa Aburahamun sɔ domi i gerumɔ i mɔ u sɔa beɛn baaba. Na beɛ sɔmɔ Gusunɔ u koo kpɔi u kpee ni sua u ka Aburhamu bibu kua. ¹⁰ Wee, ba gbɔa wasi kɔ bu ka dɔa wukiri. Dɔru baatere te ta n̄ bii geenu marumɔ tera ba koo bura kpa bu doke dɔɔ sɔɔ. ¹¹ Nɛ

na bæε batemu m̀ ka nim i ka g̃õru g̃õsiabun seeda di, adama wi u sisi nen biruɔ u koo bæε batemu ko ka Hunde Dεero ka d̃ɔ. U man dam kere gem gem, sere na ñ mam tura n ka win baranu sua n nenε. ¹² U win saratia neni win ñmaɔ, u koo win alikama soo yeru kura kpa u win alikama gura u doke biraru s̃ɔ. Adama u koo sakosu doke d̃ɔ s̃ɔ wi u ku ra gbi.

Yesun batemu

(I maa m̃εrio Maaku 1:9-11, Luku 3:21-22)

¹³ Sanam m̃εya Yesu u na saa Galilen di u da daa te ba m̀ Yuudenio, Yohanu u ka ǹn batemu ko. ¹⁴ Adama Yohanu u k̃i u yina. U ñε, wuna n weene a man batemu ko, yera a maa na nen mi? ¹⁵ Adama Yesu u ǹn wisa u ñε, a de n koorā m̃ε gina, domi nge m̃εya sa ko ka kpuro ko ye Gusunɔ u bikiamɔ.

Ma Yohanu u wura. ¹⁶ Ye u Yesu batemu kua u kpa, mii mii Yesu u yara nim s̃ɔn di. Yera w̃lla wukiara, ma u Gusunɔn Hunde wa u saram wee nge kparuko, u na u sina win wiru w̃llɔ. ¹⁷ Ma ñɔ gagu ga ñɔra w̃llun di ga ñε, winiwa nen Bii k̃inasi wi s̃ɔ nen g̃õru dobu kpuro w̃ã.

4

Setam u Yesu k̃akura

(I maa m̃εrio Maaku 1:12-13, Luku 4:1-13)

¹ Yen biru Hunde Dεero u ka Yesu da g̃baburɔ Setam u ka ǹn k̃akiri. ² Ye Yesu u ñɔ b̃akua s̃ɔ s̃ɔ weeru ka w̃kuru weeru, yen biru g̃ɔra ǹn m̀. ³ Ma Setam u na win mi u ñε, à n s̃ã Gusunɔn Biin na, a kpee nini s̃ɔwɔ nu g̃asio p̃ε.

⁴ Yesu nùn wisa u nεε, Gusunən gari yi gerua yi nεε, tōnu kun ko n wāa dīanu tōnan sō. U maa wāawa Gusunən gere kpuron sō.

⁵ Ma Setam u ka nùn da Yerusalemu wuu dεεrō gen mi, u nùn sōndi sāa yerun wii kpiirō. ⁶ Ma u nεε, à n sāa Gusunən Biin na, a yōwō a sura temō domi Gusunən gari yi gerua yi nεε, “Gusunō u koo win gōradoba nōō kē wunen sō bu nun nεnε ka ben nōma, kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.”

⁷ Yesu nùn wisa u nεε, adama Gusunən gari yi maa gerua yi nεε, “A ku ra Gusunō wunen Yinnin dam mεeri a ka wa mε mu nε.”

⁸ Yen biru Setam u ka Yesu da guu bakaru garun wōllō, u nùn dunian tem kpuro sōōsi ka mēn bεεε mi sinamba bandu dii. ⁹ Ma u nεε, yeni kpurowa kon nun wē à n yiira a man sāwa.

¹⁰ Ma Yesu u wisa u nεε, a doonō min di Setam. Domi ba yorua ba nεε, “Kaa Gusunō wunen Yinni sā, kpa a n wi turon wāaru wāa.”

¹¹ Yera Setam u doona win min di, ma Gusunən gōradoba ba na ba nùn nōōri.

Yesu win sōmburu torua Galileō

(I maa mεerio Maaku 1:14-15, Luku 4:14-15)

¹² Ye Yesu u nua ma ba Yohanu mwa ba doke pirisōm sōō, yera u doona Galileō. ¹³ U n̄ sine Nasaretio, u da u sinawa Kapenamuo, ye ya wāa daa burerun bōkuō te ba ra soku Galile, Nεfitali ka Sabulonin temō. ¹⁴ Kpa ye Gusunən sōmō Esai u raa gerua yu ka koorā, ye u nεε,

¹⁵ “Sabulonin tem ka Nεfitalin tem mu wāa nim wōku gia, daa te ba mō Yuudenin guruō Galileō mi tōn tukoba wāa.

16 Be ba sã yam wõkuru sã mi, ba koo yam bururam bakam wa.

Be, be gãon berum wukiri nge yam wõkuru, bera yam bururam koo kurema.”

17 Saa saa yen diya Yesu u win waasu torua. U nεε, i bεεn gõrusu gõsio, domi Gusunã u sisi u bandu swĩi.

*Yesu u susure kowobu nnε soka
(I maa mεεrio Maaku 1:16-20, Luku 5:1-11)*

18 Nge mε Yesu u sĩimã Galilen daa burerun bõkuã u susure kowobu yiru gabu wa, mã ka wãnã, Simã wi ba ra soku Piεε ka win wãnã Andere. Ba susure mã daa bure te sã ka yãakororu. 19 Yesu u bu sãwa u nεε, i man swĩima, kon bεε sãsi nge mε i ko ka tãmbu kasu bu man swĩi. 20 Mii mii ba ben yãakoronu deri, ma ba nũn swĩi.

21 Ye u susi wuswãã u maa mã ka wãnã wa Yakãbu ka Yohanu, Sebeden bibu. Ba wãa ben goo nimkuu sã ka ben tundo Sebede, ba ben yãakoronu kãrumã. Yesu u bu soka. 22 Mii mii ba ben tundo deri goo nimkuu sã, ma ba Yesu swĩi.

23 Yesu u bõsu Galilen tem kpuro sã u keu sãsimã ben mennã yenã u ban te Gusunã u koo swĩin Labaari gea waasu mã, ma u tãmbu ben bara bwese bweseka bεkiammε. 24 Win baaru ya yẽbi baama kpuro Sirin tem sã sere tãmba ka ben barãbu na win mi, be ba bara bwese bweseka mã ka be ba wuriri dabinun wahala mã ka be ba wεrekunu mã, ka girikpakpa wãrobu ka bẽn wasin bee tia gu gu. Ma Yesu u be kpuro bεkia. 25 Ma tãn wãru guni nũn swĩi saa Galile ka bera ye ba mã wusu wãkurun di, ka Yerusalemu ka Yudea ka tem mε mu wãa daa te ba mã Yuudenin gurun di.

5

Yesun waasu guuru wallo

¹ Yesu u tɔn wɔru ge wa ma u yɔɔwa guuru garun wallo u sina. Win bwãaba menna win mi ² ma u gari gerubu wɔri u bu gãa dabinun keu sɔɔsi.

Doo nɔɔ geerun gari

(I maa mɛrio Luku 6:20-23)

- ³ Yesu u nɛɛ,
doo nɔɔrugiba bèn hunde ya Gusunɔn bɛkɛ barɔ.
Beya ba ko n wãa mi Gusunɔ u bandu swĩ.
- ⁴ Doo nɔɔrugiba be ba nukuru sankire.
Gusunɔ u koo bu nukuru yɛmiasia.
- ⁵ Doo nɔɔrugiba bèn daa ya du.
Beya ba koo tem mɛ tubi di.
- ⁶ Doo nɔɔrugiba be ba kasu bu ko ye Gusunɔ u
bikiamɔ nge be ba dīanu ka nim kasu.
Ba koo debu.
- ⁷ Doo nɔɔrugiba be ba wɔnwɔndu mɔ.
Gusunɔ u koo bu wɔnwɔndu kua.
- ⁸ Doo nɔɔrugiba bèn gɔru ga dɛɛre.
Ba koo Gusunɔ wa.
- ⁹ Doo nɔɔrugiba be ba ra yibɛɛ tɛɛru kpeesie.
Gusunɔ u koo bu soku win bibu.
- ¹⁰ Doo nɔɔrugiba be ba nɔni sɔɔwa yèn sɔ ba kua ye
Gusunɔ u bikia.
Beya ba ko n wãa mi Gusunɔ u bandu swĩ.
- ¹¹ Doo nɔɔrugiba bɛɛ, sanam mɛ ba bɛɛ yaakoru
mò ma ba bɛɛ nɔni sɔɔmɔ ma ba kɔsa weesugia
baayere bɛɛ manimɔ nɛn sɔ. ¹² I gɔru doru kpa i n
nuku doo bakabu mɔ yèn sɔ ba bɛɛ are bɛkɛ yiiye
wallo. Domi nge mɛya ba Gusunɔn sɔmɔbu nɔni
sɔɔwa be ba bɛɛ gbiiye.

Boru ka yam bururam

(I maa mærio Maaku 9:50, Luku 14:34-35)

¹³ Yesu maa nɛɛ, bɛɛya handunian boru *, adama boru tà n nɔɔ gu mba ba koo ka tu dorasia. Ta ñ maa gãanu ganu ma n kun mɔ bu yari kpa tambu ba n te taakumɔ ka ben naasu.

¹⁴ Bɛɛya handunian yam bururam. Wuu ge ba swĩ guuru wɔllɔ, ga ñ beruramɔ. ¹⁵ Ba ku ra maa fitila meni, kpa bu tongoro sua bu gu wukiri. Adama ba ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ kpa gu tambu kpuro yam burura be ba wãa yenu sɔɔ. ¹⁶ Nge mɛya i de bɛɛn yam bururam mu burura tɔmbun wuswaaɔ kpa ba n ka bɛɛn sɔm geenu waamɔ, kpa bu wa bu bɛɛn Baaba wɔrukoo bɛɛɛ wɛ.

Woodan gari

¹⁷ Yesu maa nɛɛ, i kun tamaa na nawa n ka Mɔwisin wooda kpeesia ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsinu. Aawo, na nawa n ka ye tãsisia. ¹⁸ Domi na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem, sere wɔllu ka tem mu ka kpe, baa wooda yen yori tombu ga ñ kam mɔ sere ye kpuro yu ka koora. ¹⁹ Yen sɔna baawure wi u woodan gari tia gaa sara, baa yen piibu, ma u gabu sɔɔmɔ bu ko mɛ, wiya ba koo soku piibu ban te Gusunɔ u koo swĩ sɔɔ. Adama wi u mɔ ye ya gerumɔ ma u ye gabu sɔɔsimɔ, wiya ba koo soku tɔn gisonko Gusunɔn ban te sɔɔ. ²⁰ Domi na bɛɛ sɔɔmɔ, ma n kun mɔ i kua ye Gusunɔ u bikia n kere wooda yɛrobu ka Falisiba i ñ duɔ mi Gusunɔ u bandu swĩ.

Mɔrun gari

* **5:13** boru - Bɔɔ te ba ka ya mini ta sãawa nge bɔɔ swãaru. Ta koo kpɪ tu nɔɔ gbi.

21 Yesu maa nεε, i nua ma ba gasəgibu sɔɔwa ba nεε, i ku ra tɔnu go, baawure wi u tɔnu go, ba koo ka nùn da siri kowon mi. 22 Adama tē, nε na bεε sɔɔmɔ, baawure wi u ka win tɔnusi mɔru mɔ ba koo ka nùn da siri kowon mi, baawure wi u win tɔnusi nεε, kambu, ba koo nùn siri tɔnwerobun wuswaaɔ, baawure wi u maa win tɔnusi mɔ gari bɔkɔ u n̄ koo d̄ɔ wi u ku ra gbi sarari. 23 Yen sɔna à n ka Gusunɔ kēru naawa yāku yerɔ, ma a yaaya mi, ma wunen tɔnusi u gāanu neni win gōruɔ wunen s̄, 24 a wunen kēε te derio mi, yāku yerun wuswaaɔ, kpa a yande da a gari yi kpeesia ka yēro. Yen biru a wurama a Gusunɔ wunen kēru kē.

25 Goo ù n ka nun dɔɔ siri yerɔ, a yēro suuru kanɔ fuuku swaa sɔɔ, kpa u ku raa nun siri kowo nɔmu sɔndia, kpa siri kowo u ku nun sandamu nɔmu sɔndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisəm sɔɔ. 26 Na nun sɔɔmɔ ka gem, miya kaa sina sere a ka wunen wooda sarabun gobi kɔsia. Baa faram, a n̄ buremɔ.

Sakararu gari

27 Ma Yesu maa nεε, i nua ma ba gasəgibu sɔɔwa ba nεε, “I ku ra sakararu ko.” 28 Adama tē na bεε sɔɔmɔ, tɔn durɔ ù n tɔn kurɔ mεera, ma u nùn bine kua, u ka nùn sakararu kua kɔ win gōruɔ. 29-30 Yen sɔna wunen nɔm geun nɔnu gà n nun torasia, a gu wɔwo a kɔ. Wunen nɔm geu gà n maa nun torasia a gu buro a kɔ. N sanɔ a wunen wasin gam bia, ka sere ye wunen wasi kpuro koo doona d̄ɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

Kurɔ yinabun gari

(*I maa mεerio Mateu 19:9, Maaku 10:11-12, Luku 16:18*)

³¹ Ma Yesu nεε, ba maa gasɔgibu sɔɔwa ba nεε, “Durɔ wi u win kurɔ yina, u koo kurɔ wi yinanaan tireru wε.” ³² Adama tε na bεε sɔɔmɔ, baawure wi u win kurɔ yina gāanun sɔ ma n kun mɔ sakararu, durɔ wiya nùn sakararu koosia ù n durɔ kpao sua. Durɔ wi u maa goon kurɔ yinaro sua, win tii u sakararu kuawa.

Nɔɔ mwεɛnun gari

³³ Ma Yesu nεε, i maa nua ma ba kpam gasɔgibu sɔɔwa ba nεε, “A ku ra bɔre ka gari weesugii, adama kaa nɔɔ mwεɛnu yibia nì sɔɔ a bɔrua Yin-nin wuswaaɔ.” ³⁴ Adama tε na bεε sɔɔmɔ ì n nɔɔ mwεɛnu mɔ i ku ra bɔre. I ku ka wɔllu bɔre yèn sɔ ta sãa Gusunɔn sina gɔna. ³⁵ I ku ka tem bɔre yèn sɔ mu sãa Gusunɔn naa sɔnditiru. I ku maa ka Yerusalemu bɔre yèn sɔ ya sãa sina bokon wuu. ³⁶ I ku maa ka bεen wiru bɔre yèn sɔ ì n kpε i sera tia bururasia, ì n maa kpε i ye tĩrasia. ³⁷ I de bεen gere ya n sãa mɛya, n kun mε aawo, n n̄ mε. Ye ì sɔndimɔ menin wɔllɔ kpuro, tɔn kɔson min diyɔ ya naamɔ.

Mɔru kɔsiarun gari

(I maa mεerio Luku 6:29-30)

³⁸ Ma Yesu nεε, i nua ma ba raa gerua, “Wi u win winsim nɔnu wĩa, ba koo maa wiguu wĩa. Wi u maa win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa.” ³⁹ Adama nε na nεε, a ku ka tɔn kɔso sanna. U n wunen nɔm geun baaru so, a maa nùn nɔm dwarugiru tĩiyɔ. ⁴⁰ Goo ù n maa ka nun da siri yerɔ u ka wunen yabe piibu mwa, a de u maa wunen yabe bakaru sua. ⁴¹ Goo ù n nun tilasi kua a ka nùn win sɔmunu daawa nge kilo tia, a ka nùn daawo kilo

yiru. ⁴² Goo ù n nun gāanu kana, a nùn wēeyə. Goo ù n maa gāanu bəkuram na wunen mi, a ku yina.

Kīru yiberēban sō

(I maa mērio Luku 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ma Yesu maa nēē, i nua ma ba raa gerua, “A wunen beruse kīō, kpa a wunen yiberē tusi.”

⁴⁴ Adama nē na bēē sōmō, i bēēn yiberēba kīru sōsio, kpa i kanaru ko be ba bēē nōni sōmōn sō.

⁴⁵ Nge mēya i ko ka sōsi ma i sāa bēēn Baaba wərūkoon bibu. Domi u sōo yarisiāmō tən kōsobu ka tən geobun mi. U gura nēesiamō geegibu ka gee sarirugibun mi. ⁴⁶ I n bu kīru sōsimō be ba bēē kī tōna, are yirā i ko n yīiyə. Gbere mwāobun tii ba ra ko mē. ⁴⁷ I n maa bēegibu tōna tōbura, sanə yerā i gabu kere. Tən tukobun tii mam, ba ra ko mē. ⁴⁸ N n mēn na, i de bēēn tən giroru tu yibu nge mē bēēn Baaba wərūkoogira yiba.

6

Wənwəndun kērun gari

¹ Yesu u bu sōowa u nēē, i laakari koowo, i ku bēēn gean kobu sōsi batuma sōo, tōmbu bu ka wan sō. I n kua mē, i n are gēē wasi bēēn Baaba wərūkoon min di.

² Yen sō, à n sāarobu gāanu kā, a ku woo kana nge mē be ba yēru kasu ba ra ko mēnnə yenə ka swēēo. Ba ra ko mē, tōmbu bu ka bu siaran sō. Na bēē sōmō ka gem, ba ben are kpuro wa kə. ³ N n mēn na, à n sāaro goo gāanu kēmō, a ku de wunen nōm dwaru tu gia ye wunen nōm geu ga mō. ⁴ N weenē a gāa gee ni ko asiri sōo, kpa wunen Baaba wi u ra wa ye ya koorā asiri sōo u nun are wē.

*Kanarun gari**(I maa mærio Luku 11:2-4)*

⁵ Yesu maa nεε, ì n maa kanaru m̀, i ku ko nge be ba yēeru kasu. Ba ra kã bu kanaru ko ba n yō mēnnə yenə ka wuu suunun swaa kēenanu sɔɔ kp̄a t̄ambu kpuro bu ka bu wa. Na bεε s̄ɔm̄ə ka gem, ba ben are kpuro wa k̄ə. ⁶ Adama à n kanaru m̀ a doo wunen d̄ii s̄ɔw̄ə a gambo kene, kp̄a a wunen Baaba kana wi u wãa asiri s̄ɔɔ mi. Ma wunen Baaba wi, wi u waam̄ə ye a m̀ asiri s̄ɔɔ, u koo nun are wē.

⁷ I ku bεen kanaru gawa nge t̄on tukobu be ba tamaa Gusunə u koo ben kanaru n̄ə ben gari gawabun s̄ə. ⁸ I ku bu saari. Bεen Baaba u bεen bukata yē i sere n̄un kana. ⁹ Yen s̄ə, wee nge mε i ko i n da kanaru ko. I n da nεε, bεsen Baaba wi u wãa w̄əllə, a de ba n yē ma wuna s̄ā Dεero.

¹⁰ A na a bandu sw̄i.

A de bu wunen k̄iru ko tem s̄ɔɔ mini, nge mε ba m̀ w̄əllə.

¹¹ A sun bεsen gis̄on d̄ianu kē.

¹² A sun bεsen toranu suuru kuo, nge mε be ba ra sun tore, sa bu suuru kuammε.

¹³ A ku ka sun da k̄akiribun bera gia.

Adama a sun wuna saa t̄on k̄ōson n̄əmun di.

[Domi wuna a bandu ka dam ka yiiko m̄ə sere ka baadommaə. Ami.]

¹⁴ Domi ì n gabun toranu suuru kua, ni ba bεε kua, bεen Baaba w̄əllugii u koo maa bεε suuru kua.

¹⁵ Adama ì kun gabu suuru kue, bεen Baaba u ñ koo maa bεε bεen toranu suuru kua.

Nə bəkurun gari

¹⁶ Ma Yesu nɛɛ, ì n maa nɔɔ bɔkua i ku de bɛɛn wuswaa yu bɛɛn wahala sɔɔsi nge be ba yɛɛru kasu. Ba ra ben wuswɛɛ kɔsi kpa gabu bu wa ma ba nɔɔ bɔkua. Na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem ba ben are kpuro wa kɔ. ¹⁷ Adama à n nɔɔ bɔkua a wubuo kpa a wunɛn wuswaa gum sawa, ¹⁸ kpa tɔmbu bu ku tubu ma a nɔɔ bɔkua, ma n kun mɔ wunɛn Baaba wi u kun waarɔ. Wunɛn Baaba wi, wi u wãa asiri sɔɔ mi, u waamɔ ye a mɔ. U koo nun are wɛ.

*A dukia beruo wɔllɔ
(I maa mɛɛrio Luku 12:33-34)*

¹⁹ Ma Yesu nɛɛ, i ku dukia bere handunia sɔɔ mini, mi gemi yi ra di, ka mi ya koo wurura nɔrura, ka mi gbɛnɔbu ba koo du ka dam bu gbɛni. ²⁰ Adama i dukia beruo wɔllɔ mi gemi ka wurura yen gaa kun kpɛ yu ye sanku, mi gbɛnɔbu ba ñ kpɛ bu du bu gbɛni. ²¹ Domi mi wunɛn dukia wãa miya wunɛn gɔru ga ra n woo.

*Wasin yam fitila
(I maa mɛɛrio Luku 11:34-36)*

²² Ma Yesu nɛɛ, nɔni yi sãawa nge wasin fitila. Wunɛn nɔni yì n bwãa do, wasi kpurowa yi ko n yam bururam mɔ. ²³ Adama wunɛn nɔni yì n barɔ, wasi yi ñ yam bururam wasi. N n mɛn na, yam bururam mɛ mu wãa wunɛ sɔɔ mù n tĩra, anna a yam wɔkurun kpãaru nɔ mi!

*A ñ kpɛ a yinnibu yiru sã
(I maa mɛɛrio Luku 16:13)*

²⁴ Yesu maa nɛɛ, goo kun kpɛ u yinnibu yiru sã. U koo turo tusi kpa u turo kĩa, ñ kun mɛ, u koo turo tii wɛ kpa u turo gem. I ñ kpɛ i Gusunɔ ka dukia menna i sã.

*A Gusunɔ naanɛ koowo
(I maa mɛɛrio Luku 12:22-31)*

²⁵ Yesu maa nɛɛ, yen sɔ, i ku wurura ka dɛanun gari, n̄ kun mɛ ye i ko nɔ i n̄ ka wãa, n̄ kun mɛ ye i ko bɛɛn wasi wukiri. Wãaru ta dɛanu kere, wasi maa yi yãnu kere. ²⁶ I gunɔsu mɛɛrio. Su ku ra duure su sere gɛ su sere gãanu doke biraru sɔɔ. Ka mɛ, bɛɛn Baaba wɔllugii u su diisiamɔ. Kaa sere gere bɛɛ? I n̄ gunɔ si bɛɛɛ kere? ²⁷ Wara bɛɛ sɔɔ u koo kpĩ win wururabun saabu u win wãaru sosi baa gɔm soo teeru.

²⁸ Mban sɔna i ra n̄ wurure yãnun sɔ. I biibii mɛɛrio ye ya ra kpi gberɔ. Ya ku ra sɔmburu ko, ya ku ra maa tari. ²⁹ Adama na bɛɛ sɔɔmɔ, baa Salomɔ ka win yiiko baka u n̄ buraru koore nge biibii yen tia. ³⁰ Gusunɔwa u yakasu buraru wɛɛmɔ gberɔ, si su wãa gisɔ adama sia ba koo su kpɛɛ dɔɔ sɔɔ. Yera u n̄ koo bɛɛ yãnu wɛ n̄ kere yaka si? Anna a wa mɛ bɛɛn naanɛ dokebu piibu kua. ³¹ I ku maa wurura i gere, mba sa ko di, mba sa ko nɔ, n̄ kun mɛ mba sa ko wukiri. ³² Gãa nini kpuron weeweenɔ tɔn tukoba mɔ. Adama bɛɛn Baaba wɔllugii u yɛ ma i yeni kpuron bukata mɔ. ³³ Yen sɔ, i gina hania koowo i ka du mi Gusunɔ u bandu swĩ kpa i n̄ sãa win tɔn geobu. Yen biru u koo bɛɛ wɛ ye ya tie. ³⁴ Tɔɔ baateren wahala ya tu tura. Yen sɔ, i ku sian wururabu ko, domi sia ya maa yen wahala mɔ.

7

*I kun da n tɔmbu sirimɔ
(I maa mɛɛrio Luku 6:37-38, 41-42)*

¹ Yesu u nɛɛ, i kun tɔmbu sirimɔ baadomma, Gusunɔ u n̄ maa ka bɛɛ sirimɔ. ² Domi nge mɛ i gabu

sirimɔ, nge meya Gusunɔ u koo maa beɛ siri. Ma sakaku ge i ka gabu yĩruammɛ, geya ba koo ka beɛ yĩrua. ³ Mban sɔna a yakɔ mɛerimɔ wunen kpaasin nɔnu sɔɔ ma a ñ dāa bĩru laakari mɔ te ta wāa wunen tiin nɔnuɔ. ⁴ Amɔna kaa ka kpĩ a wunen kpaasi sɔ u de a yakɔ wuna win nɔnun di sanam mɛ a dāa bĩru mɔ wunen tiin nɔnuɔ. ⁵ Murafiti wunɛ, a gbiiyo a dāa bĩ te wuna wunen tiin nɔnun di kpa a yam wa sāa sāa a ka yakɔ wuna wunen kpaasin nɔnun di.

⁶ I ku gāa dɛeranu bɔnu wɛ nu ku ka gɔsira nu beɛ mɔnsima. I ku maa beɛn goo gobiginu kɔ kurusɔnun suunu sɔɔ. Su koo nu taaku.

Kanarun gari

(I maa mɛerio Luku 11:9-13)

⁷ Yesu u nɛɛ, i n da bikie, i ko wa i mwa. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo beɛ kenia. ⁸ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo nùn wɛ. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ ba koo yɛro kenia. ⁹ Durɔ wara beɛ sɔɔ, win bii ù n nùn pɛɛ bikia u koo wura u nùn kperu wɛ. ¹⁰ N kun mɛ ù n nùn swāa bikia u koo nùn waa wɛ? ¹¹ Beɛ be i sāa tɔn kɔsobu ma i yɛ ma ba ra bibu kɛɛ geenu wɛ, beɛn Baaba wəllugii u ñ koo be ba nùn kanamɔ gāa geenu wɛ n beɛ kere?

¹² Yen sɔna ye i kĩ tɔmbu bu beɛ kua i bu kuo mɛ beɛn tii, domi yeniwa Mɔwisin woodan tireru ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔsibun tubusianu.

Kɔnnɔ ge ga ñ yasu

(I maa mɛerio Luku 13:24)

¹³ Yesu u nɛɛ, i duo ka kɔnnɔ ge ga ñ yasu, domi swaa ye ya dɔɔ kam koo yerɔ ya ñ baasinaa mɔ, yen kɔnnɔ ge maa yasu ma tɔn dabinu dumɔ mi.

14 Adama swaa ye ya dɔɔ wãaru sɔɔ ya sɛ, yen kɔnnɔ ga ñ yasu. Ba ñ maa dabi be ba ge waamɔ.

Dãru ka ten binu

(I maa mɛɛrio Luku 6:43-44)

15 Yesu u maa nɛɛ, i laakari koowo ka sɔmɔ weesugibu. Yãa gɔna ba ra n tii pote, bu ka na bɛɛn mi, adama sɔɔwɔ ba sãawa nge demakunu ni nu kasu nu go nu tem.

16 I ko bu gia saa ben kookoosun di nge mɛ ba ra dãru gie saa ten binun di. Ba ra berenu sɔri awĩi wɔllɔ? Ba koo gandun binu sɔri sãka wɔllɔ? 17 Dãa geera ta ra bii geenu ma, kpa dãa kɔsuru tu bii kɔsunu ma. 18 Dãa geeru ta ñ kpɛ tu bii kɔsunu ma, mɛya maa dãa kɔsuru ta ñ kpɛ tu bii geenu ma. 19 Dãru baatere te ta ñ bii geenu marumɔ ba ra tu burewa bu kɔ dɔɔ sɔɔ. 20 Nge mɛya i ko ka sɔmɔ weesugii be gia saa ben kookoosun di.

Na ñ bɛɛ yɛ gam

(I maa mɛɛrio Luku 13:25-27)

21 Yesu maa nɛɛ, n ñ mɔ baawure wi u man sokumɔ Yinni, Yinni, wiya u koo du mi Gusunɔ u bandu swĩi, ma n kun mɔ wi u nen Baaba wi u wãa wɔllɔn kĩru mɔ. 22 Tɔɔ te, tã n tunuma, tɔn dabira ta koo man sɔ tu nɛɛ, Yinni, Yinni sa ñ gari gerua ka wunen yĩsiru? Sa ñ werekunu gire ka wunen yĩsiru? Sa ñ maa sɔm damgii dabinu kue ka wunen yĩsiru? 23 Sanam mɛya kon bu sɔ batuma sɔɔ n nɛɛ, na ñ bɛɛ yɛ gam, i doonɔ nen min di, bɛɛ be i kɔsa mɔ.

Banɔbu yiru

(I maa mɛɛrio Luku 6:47-49)

24 Yesu maa nɛɛ, yen sɔ, baawure wi u nen gari yini nɔɔmɔ, ma u yi mem nɔɔwammɛ, u ko n ka durɔ

bwisigii wini weene wi u win diru bana kpee saara wollo. ²⁵ Gura ya na, daanu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee. Adama ta ñ worumε yèn sō ba te bana kpee saara wollo. ²⁶ Adama baawure wi u nen gari yini nōmō ma u ñ yi mēm nōwammε, u ko n ka durō gari bōkō wini weene wi u win diru bana yani seeri wollo. ²⁷ Gura ya na, daanu nu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee, ma ta wōruma. Ma ten wōrumaa kpēa.

Yesun yiiko

²⁸ Ye Yesu u yeni gerua u kpa, tōn wōru ge, ga biti kua win sōsibun sō. ²⁹ Domi u bu sōsimōwa nge wi u yiiko mō, n ñ mō nge ben wooda yērobu.

8

Yesu u wi u bara disigiru barō bekia

(I maa mērio Maaku 1:40-45, Luku 5:12-16)

¹ Ye Yesu u sara guu ten min di, tōn wōrusu nùn swīi. ² Ma durō goo wi u bara disigiru barō u na u kpuna win wuswaaō u nεε, tōnwero, à n wura kaa kpī a man bekia kpa n dεera.

³ Yesu u win nōmu demia u nùn baba ma u nεε, na wura, a bekuro kpa a dεera.

Mii mii u bekura u dεera saa win bararun di. ⁴ Ma Yesu u nùn sōwa u nεε, a nōmō? A ku goo yeni sō, adama a doo yāku kowon mi u nun mēeri, kpa a yākuru ko te Mōwisi u yiire. Nge meya kaa ka baawure sōsi ma a dεera.

Yesu u tabu sunō goon yoo bekia

(I maa mērio Luku 7:1-10)

⁵ Ye Yesu u dua wuu gagu sōō ge ba ra soku Kapenamū, tabu sunō goo da u ka nùn yinna ma

u nùn faaba kana ⁶ u nεε, tɔnwero, nɛn yoo u barɔ yɛnuɔ, baa nɔma u ku ra kpĩ u yĩiya, u nɔni sɔɔre gem gem.

⁷ Ma Yesu u nεε, ya wã, kon da n nùn bekia.

⁸ Tabu sunɔ wi, u wisa u nεε, aawo na ñ tura a du nɛn yɛnuɔ. A gesi gari geruo, nɛn yoo u koo bekura.

⁹ Nɛn tii na ra gabu wiru kpĩiyε, ma na tabu kowobu mɔ be na kpare. Nà n turo sɔɔwa u doo, u ra n dɔɔwa. Nà n goo sɔɔwa u na, u ra n sisiwa. Nà n maa nɛn yoo sɔɔwa u yeni koowo, u ra n mɔwa.

¹⁰ Ye Yesu u gari yini nua, u biti kua ma u tɔmbu sɔɔwa be ba nùn swĩ u nεε, ka gem na bεε sɔɔmɔ, na ñ goo waare baa Isireliba sɔɔ wi u naanε doke binin bweseru mɔ. ¹¹ Na bεε sɔɔmɔ ma tɔn dabira koo na saa sɔɔ yari yeru ka duu yerun di kpa bu sina bu di mi Gusunɔ u bandu swĩ ka Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu sannu. ¹² Adama be, be n weenε ba n wãa mi, ba koo bu kɔ tɔɔwɔ yam wɔkuru sɔɔ mi ba koo wiru nɔma sɔndi bu swĩ.

¹³ Ma Yesu u tabu sunɔ wi sɔɔwa u nεε, u doo yɛnuɔ. Ye u naanε doke kpuro ya koo nùn kooa.

Ma saa ye sɔɔ mii mii, tabu sunɔ win yoo wi, u bekura.

Yesu u tɔn dabinu bekia

(I maa mεerio Maaku 1:29-34, Luku 4:38-41)

¹⁴ Yesu u da Piεen yɛnuɔ. Ma u deema Piεen kurɔn mero u wasi sundu barɔ u kpĩ. ¹⁵ Yesu win nɔmu baba ma wasi sun te, ta yarina. Ma u seewa u nùn nɔri.

¹⁶ Dɔma ten yoka, ba ka tɔn dabinu na be ba wεrekunu mɔ. Yesu u wεreku ni gira ka gari gerubu tɔna, ma u kpuro bekia be ba barɔ. ¹⁷ U yeni kua kpa Gusunɔn sɔmɔ Esain gari yi ka kooa, yi u nεε, “Win

tii u bεsen wasin dam sariru sua, ma u ka bεsen baranu doona.”

Be ba kī bu Yesu swīi
(*I maa mεerio Luku 9:57-62*)

¹⁸ Ye Yesu u tɔn wɔrusu wa si su nùn sikerenε, ma u nεε, bu de bu da daa burerun guruɔ. ¹⁹ Sanam mεya wooda yēro goo u na win mi, u nεε, yinni, kon nun swīi yam kpuro mi a dɔɔ.

²⁰ Yesu u nùn wisa u nεε, semusu bweusu mɔ, gunɔsu su maa sokunu mɔ. Adama nε Tɔnun Bii na ñ nɛn tii ayeru garu mɔɔwε mi kon kpuna.

²¹ Yesun bɔɔ goo u maa gerua u nεε, yinni, a de n gina da n nɛn tundo sike.

²² Yesu u nùn wisa u nεε, a man swīiyɔ, kpa a de gɔribu bu ben gɔribu sike.

Yesu u nim kurenu marisia
(*I maa mεerio Maaku 4:35-41, Luku 8:22-25*)

²³ Yesu u goo nimkuu dua ma win bwāaba nùn swīi ge sɔɔ. ²⁴ Yande ma woo bɔkɔ ga seewa daa bure te sɔɔ, sere nim kurenu nu goo ge wukiri. Adama Yesu u do. ²⁵ Bwāa be, ba da ba nùn yamia ba nεε, Yinni a sun faaba koowo sa kam kobu dɔɔ.

²⁶ Yesu u nεε, mban sɔna i berum mɔ, bεε naanε doke piibugibu.

Ma u seewa u woo ka nim kure ni yiire nu mari ma n mari sɔɔ sɔɔ. ²⁷ Be kpuro ba biti kua ba nεε, durɔ weren bwesera wini. Baa woo ka nim kurenu mam nu nùn mεm nɔɔwammε.

Yesu u wεrekunugibu yiru bekia
(*I maa mεerio Maaku 5:1-20, Luku 8:26-39*)

²⁸ Yesu u tura Gadaran temɔ daa bure ten guruɔ, ma durɔbu yiru gaba ka nùn yinna be ba yarima sikan di. Durɔ be, ba wεrekunu mɔ ba sē gem

gem sere goo ku ra kãku u swaa ye sī. ²⁹ Ma ba yande gbãra ba nεε, mba n sun mεnne bεsε ka wunε Gusunεn Bii. A nawa a ka sun tōya ko saa yu sere turi?

³⁰ Ba kurusō wuu bakaru garu wεnde sãa ta dimō.

³¹ Wεrεku ni, nu Yesu kana nu nεε, à n kaa sun gira a de su du kurusō ni sōō.

³² Yesu u nεε, i doo.

Ye nu yara ma nu da nu dua kurusō ni sōō. Yera kurusō wuu te kpuro ta duki sarama guurun di ta wōri daa bure te sōō, ta nim diira.

³³ Durō be ba raa kurusō ni kparamō, ba duki doona wuu sōō. Ma ba tōmbu gari yi kpuro sōōwa ka ye n wεrεkunugii be yiru deema. ³⁴ Ma wuu gen tōmbu kpuro ba yara ba Yesu sennō da. Ye ba nùn wa ba nùn suuru kana ba nεε, u yario ben tem di.

9

Yesu u durō goo bεkia

wìn wasin bee tia gu

(I maa mεerio Maaku 2:1-12, Luku 5:17-26)

¹ Yesu u goo nimkuu dua ma u wure u daa bure te tōbura, ma u tura win tiin wuuō. ² Tōmbu gabu ba ka nùn durō goo naawa wìn wasin bee tia ya gu. Durō wi, u kpī kpinu wōllō. Ye Yesu u ben naane dokebu wa, u barō wi sōōwa u nεε, bii durōbu, a ku mwia kpana, a wunen durum suuru wa.

³ Ma wooda yērobu gaba bwisika ba tii sōōwa ba nεε, durō wini u Gusunō wōmmōwa.

⁴ Yesu u yē ye ba bwisikumō ma u nεε, mban sōna i kōsa bwisikumō bεen gōruō. ⁵ Yerà ya sēsō bo, n tōnu sō u win durum suuru wa, n̄ kun mε n nùn sō

u seewo u sī. ⁶ Na kī i n yē ma Tōnun Bii u yiiko mō handunia sōo u ka tōnun durum suuru ko.

Yen sōna u barō wi sōowa u nēε, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuo.

⁷ Durō wi, u seewa ma u sīa win yenuo. ⁸ Ye tōn be, ba yeni wa berum bu mwa ma ba Gusunō siara yèn sō u yiiko yen bweseru tōnu wē.

Yesu u Mateu soka

(I maa mērio Maaku 2:13-17, Luku 5:27-32)

⁹ Yesu u doona min di. Ye u sīimō swaaō u gbere mwaō goo wa wi ba ra soku Mateu u sō gbere yerō. Ma u nùn sōowa u nēε, a man swīiyō.

Ma Mateu u seewa u nùn swīi.

¹⁰ Ye Yesu u dimō durō win yenuo, gbere mwaōbu ka kōsan kowobu dabinu ba na ba sina ka Yesu ka win bwāabu sannu. ¹¹ Falisi gaba wa mε, ma ba win bwāabu bikia ba nēε, mban sōna been yinni u dimō ka gbere mwaōbu ka kōsan kowobu.

¹² Yesu u ben gari yi nua ma u nēε, be ba bwāa do ba n timgiin bukata mō ma n kun mō be ba barō.

¹³ I doo i Gusunōn garin tubusianu kasu yi yi nēε, “Wōnwōnda na kī, n n mō yākuru.” Domi na n nε n ka geegibu soku ma n kun mō torōbu.

Nōō bōkurun gari

(I maa mērio Maaku 2:18-22, Luku 5:33-39)

¹⁴ Ma Yohanu Batemu kowon bwāaba na Yesun mi ba bikia ba nēε, mban sōna beεε ka Falisiba sa ra nōō bōke, adama wunε, wunen bwāabu ba ku ra nōō bōke.

¹⁵ Yesu u bu wisa u nēε, be ba soka kurō kpaā yerō ba ko n nukuru sankire sanam mε kurō kpaon durō wāa ben suunu sōō? Aawo, adama saa ya sisi yè sōō

ba koo kurɔ kpaon durɔ wɔra ben min di. Saa yera ba koo nɔɔ bɔke.

¹⁶ Goo ku ra yāa tɔkɔnu kɔre ka yasi kpaa ye ba n̄ nim doke. U n kua mɛ, yasi kpaa ye, ya koo gawana kpa yu yāa tɔkɔ ni gīam sosi. ¹⁷ Goo ku ra maa tam kpaam doke gɔnan bɔɔ tɔkɔnu sɔɔ. U n kua mɛ, bɔɔ ni, nu koo kura kpa tam mɛ, mu yari kpa bɔɔnu nu sankira. Adama ba ra tam kpaam wisiwa gɔnan bɔɔ kpaanu sɔɔ. Sanam mɛ, ye yiru yen gaa kun sankiramɔ.

Wirugii goon bii ka kurɔ wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mɛrio Maaku 5:21-43, Luku 8:40-56)

¹⁸ Sanam mɛ Yesu u bu yeni sɔɔmɔ wirugii goo u na u yiira win wuswaaɔ u nɛɛ, nɛn bii tɔn kurɔ u gu tɛ, adama a na a n̄n nɔmu sɔndi kpa u se.

¹⁹ Ma Yesu u seewa ka win bwāabu ba durɔ wi swīi.

²⁰ Sanam mɛ ba dɔɔ, kurɔ goo wi u yɛm wīibu barɔ saa wɔɔ wɔkura yirun di, u susi Yesun biruɔ u win yaberun swaa bua baba. ²¹ U gerua win tiin gɔruɔ u nɛɛ, ù n gesi win yaberu baba u koo bɛkura.

²² Yesu u sīira u n̄n wa ma u nɛɛ, kurɔ wunɛ, a ku mwia kpana, wunɛn naanɛ dokebu nun bɛkia.

Yande ma kurɔ wi, u bɛkura.

²³ Ye Yesu u tura wirugii win dirɔ, yera u deema gaba guunu soomɔ ma be kpuro ba sirene. ²⁴ Ma u nɛɛ, i yario bɛɛ kpuro, wɔndia wi kun gu, u dowa.

Ma be kpuro ba n̄n yaakoru wɔri. ²⁵ Ye ba tɔmbu yara ba kpa Yesu u dua u wɔndia win nɔmu nɛnuɔ, ma wɔndia wi, u seewa. ²⁶ Yenin labaari ya kpararawa tem mɛ kpuro sɔɔ.

Yesu u wākobu yiru bekia

27 Yesu u doona min di. Nge me u win sanum dɔɔ, wākobu yiru gaba nùn swīi. Ba nɔɔgiru sue ba mɔ, Dafidin sikadobu, a besen wɔnwɔndu waawo.

28 Ye Yesu u dua dirɔ wāko be, ba na win mi, ma u bu bikia u nɛɛ, i naane sãa ma kon kpī n yeni ko?

Ma ba nɛɛ, meya Yinni.

29 Sanam meya Yesu ben nɔni baba ma u nɛɛ, n beɛ kooro nge me i naane sãa.

30 Ma ba yam wa. Yera Yesu u bu sɔɔwa u sire u nɛɛ, bu ku raɔ goo yeni sɔ.

31 Adama ye ba doona min di kese ba win labaari kparam wɔri tem me kpuro sɔɔ.

Yesu u soso bekia

32 Ye tɔn be, ba doona ma gaba ka durɔ goo na Yesun mi, wi u sãa soso yèn sɔ u wɛɛku gagu mɔ win wasi sɔɔ. 33 Sanam me Yesu u wɛɛku ge gira durɔ wi, u gari gerubu wɔri. Ma tɔmba biti kua ma ba nɛɛ, sa n̄ yenin bweseru waare Isireli sɔɔ.

34 Adama Falisiba nɛɛ, wɛɛkunun wirugiiwa u nùn dam wɛ̄ u ka nu gira.

Yesu u tɔmbu wɔnwɔndu kua

35 Yesu u basu wuu marosu kpuro sɔɔ ka baru kpaanɔ. U keu sɔɔsimɔ ben mɛnnɔ yenɔ u Gusunɔn bandun Labaari gea kparamɔ, ma u tɔmbu bekiamɔ saa bararu ka wasin dam sariru bwese bwesekan di. 36 Ye u tɔn wɔrusu wa ben wɔnwɔnda nùn mwa yèn sɔ ba wurure ma ba yarine nge yãa ni nu kun kparo mɔ. 37 Ma u win bwãabu sɔɔwa u nɛɛ, ye ya ye bu ka gɛ̄ ya kpã, adama be ba gɛ̄mɔ ba n̄ dabi. 38 Yen sɔ, i gbee yɛ̄ro kanɔ u kparam tɔmbu mɔrisiama bu ka gɛ̄.

10

Bwāabu wəkura yiru yen yīsa

(I maa mεerio Maaku 3:13-19, Luku 6:12-26)

¹ Yesu u win bwāabu wəkura yiru menna ma u bu yiiko wē bu ka werekunu gira, kpa bu bararu ka wasin dam sariru baatere bekia. ² Bwāabu wəkura yiru yen yīsa wee. Gbiikoo Simōo wi ba ra soku Piεε ka win wōnō Andere, ka Yakōbu ka win wōnō Yohanu, Sebeden bibu, ³ ka Filipu ka Baatelemi ka Tomaa ka Mateu wi u raa sāa gbere mwaa, ka Yakōbu Alufen bii ka Tade, ⁴ ka Simōo wi u win tem gari kī, ka Yudasi Isikariōtu wi u tōmbu Yesu nōmu sōndia.

Yesu u bwāabu wəkura yiru gōra

(I maa mεerio Maaku 6:7-13, Luku 9:1-6)

⁵ Yesu u tōmbu wəkura yiru ye gōra ka wooda yeni u nεε, i ku swaa gaa swīi ye ya dōo tōn tukobun tem gia, i ku maa Samarigibun wuu gagu du. ⁶ Adama i doo Isireliban mi, be ba kōōra nge yāanu. ⁷ I doo i kpara i nεε, Gusunō u sisi u bandu swīi. ⁸ I barōbu bekio, i gōribu seeyo, i be ba bara disigiru mō bekio bu dεera, kpa i werekunu gira tōmbun wasi sōn di. Yèn sō i wa kōsiaru sari, i maa wēeyō n kun ka kōsiaru. ⁹ I ku dukia gaa sua i ka da, nge wura n kun mε sii geesu, n kun mε sii gandu bεen bōōrō. ¹⁰ I ku ka yāa kureru da, n kun mε yaberu yiruse, n kun mε baranu n kun mε deka. N weene bu sōm kowo wē yèn bukata u mō u n ka wāa.

¹¹ I n tura wuu marōo n kun mε wuu piibu sōo, i de i mεeri wi u weene u bεε dam koosia, kpa i sina win yenuō sere i ka sī wuu gen min di. ¹² I n yenu gagu dua i gen tōmbu tōbirio kpa i nεε,

Gusunɔ u bɛɛ alafia kɛ. ¹³ Yɛnu gegibu bà n ka alafia ye weenɛ, i de ya n wãa be sɔɔ, adama bà kun ka weenɛ, i de yu wurama bɛɛn mi. ¹⁴ Wuu gagu ñ kun mɛ yɛnu gagun tɔmbu bà n maa yina bu bɛɛ dam koosia, bu sere bɛɛn gari swaa daki, i doonɔ min di kpa i bɛɛn naasun tua bu kpare. ¹⁵ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, siribun sanam Gusunɔ u koo Sodomu ka Gomɔragibu wɔnwɔndu sɔɔsi n kere wuu gen tɔmbu.

*Nɔni swãaru te ta sisi
(I maa mɛɛrio Maaku 13:9-13, Luku 21:12-17)*

¹⁶ Yesu maa nɛɛ, wee, na bɛɛ gɔrimɔ nge yãanu ðɛmakunun suunu sɔɔ. I de i n b̄wisi mɔ nge wɛɛ, kpa i n ka kparukonu weenɛ taki sariru sɔɔ. ¹⁷ I laakari koowo domi gaba koo bɛɛ mwa bu ka da siri yerɔ, kpa bu bɛɛ seni so ben mennɔ yɛnɔ. ¹⁸ Ba koo bɛɛ siri tem yɛrobu ka sinambun wuswaaɔ nen sɔ, kpa i ka seeda di ben mi ka tɔn tukobun mi. ¹⁹ Bà n ka bɛɛ da siri yerɔ, i ku wurura ka gari yi i ko gere. I ku maa wurura nge mɛ i ko gerusina. Saa ye, yà n tura, i ko wa gari yi i ko gere. ²⁰ Domi gari yi i ko gere yi ñ ko n sãa bɛɛgii, yi koo nawa saa bɛɛn Baaban Hunden min di wi u wãa bɛɛ sɔɔ.

²¹ Gaba koo ben wɔnɔbu ñ kun mɛ ben maabu sɔɔsi bu ka bu go. Baababa ba ko maa ko mɛ ben bibu sɔɔ, ma bibu ba koo ben mɔwɔbu kɔrumɔtɔnu kua bu ka bu go. ²² Baawure u koo bɛɛ tusi nen yĩsirun sɔ. Adama wi u temana sere ka nɔɔ u koo faaba wa. ²³ Bà n bɛɛ nɔni sɔɔwa wuu teu sɔɔ, i duki doonɔ wuu gagun mi. Na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem, i ñ ko i Isirelin wusu kpuro sasiri i kpe, Tɔnun Bii u ka tunuma.

²⁴ Mεερο sari wi u win sōsio kere. Yoo maa sari wi u win yinni kere. ²⁵ N n mεn na, n tura mεero u ka win sōsio weena kpa yoo u ka win yinni weena. Bà n yenu yēro sokumə Beseburu, ba koo win yenugibu yīsi kōsunu kē n kere wi.

*Win berum n weene i ko
(I maa mεerio Luku 12:2-7)*

²⁶ Yesu maa nεε, yen sō, i ku ben berum ko, domi ye ya wukiri ya koo tera, yen asirin gāanu maa sari ni ba n koo gia. ²⁷ Ye na bεε sōmə yam wōkuru sō, i ye geruo yam bururam sō. Ye i maa nua asiri sō, i yəwo gidambisa wəllə i ka ye kpuro kpara. ²⁸ I ku bu nasia be ba koo wasi təna go, be ba n kpē bu hunde go. Adama i yēro nasio wi u koo kpī u wasi ka hunde go sannu dō wi u ku ra gbi sō. ²⁹ I n ko kpī i gunəminu yiru dwe ka faram? Ka mε, baa nin teu, ga n koo wəruma temə ma n kun mə bεen Baaba u wura. ³⁰ Bεε maa, ba mam bεen wirun serin geeru yē. ³¹ N n mεn na, i ku berum ko, i gunəminu bεεε kere sere mi n toma.

Wi u Kirisi wura

*təmbun wuswaaə
(I maa mεerio Luku 12:8-9)*

³² Yesu maa nεε, baawure wi u man wura təmbun wuswaaə, kon maa yēro wura nεn Baaban wuswaaə wi u wāa wəllə. ³³ Adama wi u man yina təmbun wuswaaə, kon maa yēro yina nεn Baaban wuswaaə wi u wāa wəllə.

*Alafia ka takobin gari
(I maa mεerio Luku 12:51-53, 14:26-27)*

³⁴ Yesu maa nεε, i kun tamaa na nawa handuniaə n ka alafia wē, aawo, takobiwa na ka na. ³⁵ Na nawa

n ka sannɔ doke bii tɔn durɔ ka win tondon suunu sɔɔ, ka maa bii tɔn kurɔ ka win mɛron suunu sɔɔ, ka maa kurɔ mɛro ka win dɔwaa mɛron suunu sɔɔ. ³⁶ Tɔnun yɛnugibu beya ba ko n sãa win yiberɛba.

³⁷ Wi u win tundo ñ kun mɛ win mɛro kɔ̃ n man kere u ñ tura u n ka sãa nɛgii. Nge mɛya wi u win bii kɔ̃ n man kere u ñ tura u n ka sãa nɛgii. ³⁸ Ma wi u kun win dãa bunanaru sue u n ka man swĩ u ñ tura u n ka sãa nɛgii. ³⁹ Wi u kɔ̃ u win wãaru di ka win gõru kɔ̃ru u koo tu bia. Adama wi u win wãaru yina nɛn sɔ̃ u koo tu wa ka gem.

Aren gari

(I maa mɛrio Maaku 9:41)

⁴⁰ Yesu maa nɛɛ, wi u bɛɛ dam koosia nɛna u dam koosia. Wi u maa man dam koosia, u wi u man gɔrima dam koosiawa. ⁴¹ Wi u Gusunɔn sɔmɔ dam koosia yɛn sɔ̃ u sãa Gusunɔn sɔmɔ, u koo are wa nge Gusunɔn sɔmɔgii. Wi u maa tɔn geo dam koosia, yɛn sɔ̃ u sãa tɔn geo, u koo are wa nge tɔn geogii. ⁴² Wi u bwɛɛbwɛɛ benin turo gãanu kã yɛn sɔ̃ u sãa nɛn bɔɔ, baa ñ n nim nɔruram na, na bɛɛ sɔmɔ ka gem, yɛro kun win are biamɔ.

11

Yohanu Batɛmu kowon gɔrobu

(I maa mɛrio Luku 7:18-35)

¹ Sanam mɛ Yesu u win bwãabu wɔkura yiru ye bwisi yi kã u kpa, u doona min di u da bera yen wuu marosu gia u ka keu sɔ̃si kpa u maa ka waasu ko.

² N deema Yohanu Batɛmu kowo u Yesu wi ba mɔ̃ Kirisin sɔman gari nua sere pirisɔm diru mi u wãa. Yera u nùn win bwãabun gabu gɔria ³ bu ka nùn bikia, wiya wi u koo be na? Nge ba n kpao mara.

⁴ Yesu bu wisa u nεε, i gəsiro i Yohanu tusia ye i nua ka ye i wa. ⁵ Wākoba yam waamə, yeməba sīmə, ba be ba bara disigiru mə bekiamə bu ka dεεra, sosoba gari nəmə, ba gəribu seeyamə gərin di, ma ba sāarobu Labaari gea waasu kuammε. ⁶ Doo nəərugiiwa wi nən gari kun torasiamə.

⁷ Ye Yohanun bwāaba sīa Yesu u Yohanun gari tən dabiru sōbu wəri u nεε, mba i yara i mεεrim da gbaburə. Yakə ge woo ga toorimə? Aawo. ⁸ N n mən na, mba i mεεrim da. Durə wi u yāa bεεreginu sebua? Na bεε sōmə be ba yāa bεεreginu sebua ba wāa sina kpaanə. ⁹ Mba i re kobu da. Gusunən səmowa i mεεrim da? Meya na bεε sōmə, yēro mam Gusunən səmə kere sere mi n toma. ¹⁰ Domi Yohanu wiya win sō Gusunən gari nεε, “N wee na nən səmə gəriə wunen wuswaaə wi u koo wunen swaa səmε.” ¹¹ Ka gem na bεε sōmə, be tən kurəba mara səə goo kun Yohanu Batemu kowo kere. Adama wi u yākabu bo ban te Gusunə u swīi səə u nūn kere. ¹² Saa mīn di Yohanu wi u waasu mə sere ka tē ba ban te kasuwa ka dam, ma damgiba tu mwaamə. ¹³ Məwisi u ban ten gari gerua win wooda səə. Gusunən səməbu kpuro ba maa yi gerua sere ka Yohanu Batemu kowon waati. ¹⁴ I n kī i tubu, wiya Eli wi, wi u koo ra na. ¹⁵ Wi u swaa mə u ka nə, u nəwə.

¹⁶ Mba kon ka tən tambu weesina. Ba ka bibu weenε be ba sō yaburə ba sokunamə ba mə, ¹⁷ sa bεε guuru soowa ma i n yawa, sa bεε gəə womu kua, i n maa swī. ¹⁸ Domi Yohanu Batemu kowo u na u n di u n nərə nge gabu, ma ba nεε u wεəkunu mowa. ¹⁹ Tənun Bii maa na u dimə u nərūmə, ma ba gerumə ba mə u sāa dim kīro ka tam nərə, ka

maa gberε mwaɔbu ka kɔsan kowobun bɔrɔ. Ka mε, Gusunɔn bwisi yi ra sɔɔsi ma yi sɔa gem yin kookoosun di.

Wuu sìn tɔmba yinamɔ

bu naanε doke

(I maa mεerio Luku 10:13-15)

²⁰ Ma Yesu u wuu si gerisim wɔri mi u sɔm maamaakigii dabinu kua, domi sin tɔmba kun bwisika ba ben gɔru gɔsie. ²¹ U nεε, nuku sankiranugiiwa wunε Kɔraseni. Nuku sankiranugiiwa wunε Bεsaida, domi bɔ n sɔm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sɔɔ ye ba kua bεen suunu sɔɔ, wuu sin tɔmbu ba ko n daa gɔru gɔsie saa tεebun di ba n sɔ torom sɔɔ ba n saaki sebua nuku sankiranun sɔ. ²² Yen sɔ, na bεε sɔɔmɔ, siribun sanam sɔɔ Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka bεε. ²³ Wunε maa Kapenamɔ, a yīiyɔ kaa suara sere wɔllɔ? Aawo, ba koo nun surewa sere gɔriɔ. Domi sɔm maamaakigia ye ya koorɔ wunε sɔɔ, yà n koorɔ Sodomɔ, wuu ge, ga n wɔa ka gisɔ. ²⁴ Yen sɔna na bεε sɔɔmɔ, siribun sanam Sodomugia koo ko kpakaka ka wunε.

I na nen mi i wɛrabu mwa

(I maa mεerio Luku 10:21-22)

²⁵ Saa ye sɔɔ, Yesu u nεε, Baaba, wɔllu ka tem Yinni, na nun siara yèn sɔ a yabu ye bibu sɔɔsi baa mε a ye bwisigibu ka yɛrugibu berua. ²⁶ N wɔ Baaba, domi mɛya n ka nun naawa wunen kīru sɔɔ.

²⁷ Nen Baaba man baayere kpuro wɛ. Goo sari wi u Bii wi yɛ ma n kun mɔ Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi yɛ ma n kun mɔ Bii ka maa wi Bii u kī u nùn sɔɔsi.

28 I na nen mi beε kpuro, beε be i ka beεn sɔmunu wasira, kon beε wɛrasia. 29 I wuro n beε kpara kpa i ko nen bwāabu, domi ne tɔn duuduo ka tii kawowa, mɛya kon de i n wāa bəri yɛndu sɔɔ. 30 Domi yoo te kon beε diisia ta n wahala mɔ, sɔmu ni kon maa beε sɔbi nu n bunu.

12

Tɔɔ wɛrarugirun gari

(I maa mɛerio Maaku 2:23-28, Luku 6:1-5)

1 Sɔɔ mɛerun biru, tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ, Yesu ka win bwāabu ba alikama gbāaru bukianε ba doonɔ. N deema gɔɔra win bwāabu mɔ ma ba alikama wɔka ba temmɔ. 2 Ye Falisiba ba wa mε, ba Yesu sɔɔwa ba neε, u mɛerio ye win bwāaba mɔ ye wooda ya neε bu ku ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

3 Yesu bu sɔɔwa u neε, i n garire ye Dafidi kua sanam mε gɔɔra bu mɔ wi ka win tɔmbu? 4 U dua Gusunɔn dirɔ ma u pɛε sua ye ba Gusunɔ yiiye ma wi ka win tɔmbu ba di. N deema n n weenε bu pɛε ye di ma n kun mɔ yāku kowobu tɔna. 5 Nge i n garire Mɔwisin wooda sɔɔ ma tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, yāku kowo be ba sɔmburu mɔ sāa yerɔ, ba ku ra tɔɔ wɛrarugiru mem nɔɔwε. Ba n maa sāa taaregibu. 6 Adama na beε sɔɔmɔ gāanu wāa mini ni nu sāa yeru kpāaru kere. 7 I n daa tuba ye Gusunɔn gari gerua yi yi neε, “Wɔnwɔnda na kī, n n mɔ yākuru,” i n daa taare sarirugibu taare wɛemɔ. 8 I de i n yɛ ma Tɔnu Biiwa u tɔɔ wɛrarugiru kua.

Durɔ wɔn nɔm teu ga gu

(I maa mɛerio Maaku 3:1-6, Luku 6:6-11)

9 Ma Yesu doona min di, u dua ben mennə yerə.
 10 Durə goo wāa mi, wìn nəm teu ga gu. Be ba wāa mi, ba Yesu bikia ba nεε, n̄ n man na, n weenε bu tənū bekia tō wērarugiru sō? Ba gerua mε, bu ka wa bu n̄n durum mani.

11 Ma Yesu maa bu bikia u nεε, bεen goo ù n yāaru mə ma ta n̄n dəkə kpiriru wəriri tō wērarugiru sō, u n̄ koo da u tu gawa u yara? 12 Tənu kun yāaru kere mi n toma? N̄ n mən na, ya wā tənū u gea ko tō wērarugiru sō.

13 Yera u durə wi sōwa u nεε, u win nəmu ge demio.

U ge demia ma ga wēra nge gen teu. 14 Falisiba ba yara ba da ba wesiana mε ba koo ko bu ka Yesu go.

Səm kowo wi Gusunə u gəsa

15 Ye Yesu u gia ma ba kī bu n̄n gowa, u gεera saa min di ma tən dabira n̄n swīi. Ma u barəbu kpuro bekia. 16 Adama u bu sōwa u sire u nεε, bu ku raa goo s̄ wi u sāa. 17 N koorā nge mε, kpa gari yi Gusunən səmə Esai u yorua yi ka koorā. 18 Gari yi sō, Gusunə u nεε,

“N̄n səm kowo wi na gəsa wee,
 n̄n kīnasi w̄i sō n̄n ḡru dobu kpuro wāa.

Na kon n̄n n̄n hunde w̄ε,
 kpa u n̄n gem kpara bwesenu kpuron mi.

19 U n̄ ka goo sikirinamə u n̄ maa gbāramə.

Meya maa goo kun win n̄ə n̄əmə wuun suunu sō.

20 U n̄ koo tən be ba sunkure nge kaba dakura.

U n̄ koo maa bu go baa b̄a n̄ sāa nge fitila ge ga gəə
 d̄ə,

sere u ka de gem mu tabu di,

21 kpa bwesenu kpuro nu nin yīiyəbu doke win yīsiru sō.”

*Yesu ka tii yinamɔ**(I maa mɛerio Maaku 3:22-30, Luku 11:14-23)*

²² Ba ka Yesu durɔ goo naawa wi wɛrɛkunu nu kua wɔko ka soso. Yesu durɔ wi bekiã. U yam wa ma u gari gerubu wɔri. ²³ Ma tɔn wɔru kpuro ga biti soora ga nɛɛ, ñ n man na ka gem n ñ Dafidin sikadobu mini re?

²⁴ Adama ye Falisiba ba nua mɛ, yera ba gerua ba nɛɛ, wɛrɛkunun sunɔ Beseburun dama Yesu u ka wɛrɛkunu giramɔ.

²⁵ Nge mɛ Yesu ben bwisikunu yɛ, u bu sɔɔwa u nɛɛ, bandu baatere tɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiinɛ sɔɔ ta koo ko bansu. Mɛya maa wuu baagere ñ kun mɛ yɛnu baagere gɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiinɛ sɔɔ ga ñ koo tɛ. ²⁶ N n mɛn na, Setam yà n Setam giramɔ, ya ka yen tii tabu mɔwa. Amɔna yen bandu ta koo ka tɛ. ²⁷ N n sãa Beseburun dama na ka wɛrɛkunu giramɔ, ka weren dama bɛɛn bwãaba ka nu giramɔ. Yenin sɔna ben tii ba koo sɔɔsi ma i tore. ²⁸ Adama ñ n Gusunɔn Hunden na, na ka wɛrɛkunu giramɔ, yeya ya sɔɔsimɔ ma Gusunɔ u bandu swĩ bɛɛn suunu sɔɔ.

²⁹ Amɔna tɔnu koo ka du damgiin yɛnuɔ u ka win yãnu gura ma n kun mɔ u gina gbia u damgii wi bɔkua. U n nùn bɔkua, yera u koo kpĩ u win yãnu gura.

³⁰ Wi u kun sãa negii u ka man yibere tɛɛru nɛniwa. Ma wi u ku ra gãanu mɛnnɛ ka nɛ sannu u ra ni yarinasiɛwa. ³¹ Yen sɔna na bɛɛ sɔɔmɔ tɔmba koo kpĩ bu toranu kpuro ka gari kam gerubu kpuron suuru wa. Adama wi u Hunde Dɛero gari kam gerusimɔ, u ñ yen suuru wasi pai. ³² Baawure wi u nɛ Tɔnun Bii gari kam gerusi ba koo yɛro suuru

kua. Adama baawure wi u Hunde Dεero gari kam gerusimə, ba n̄ yēro suuru kuamme saa gisən di sere ka sia mam.

*Dāru ka ten binu
(I maa mεerio Luku 6:43-45)*

³³ Ma Yesu maa nεε, à n dāa geeru duura kaa bii geenu wa. À n maa dāa kōsuru duura bii kōsuna kaa səri. Domi dārun binun diya ba ra tu tubu. ³⁴ Waa gəsərun bweseru bεε! Aməna i ko ka gari gee gere bεε be i sāa tən kōsobu. Domi ye ya yiba gōruə ya yarimə, yeya nəə ga gerumə. ³⁵ Tən geo u ra gāa geenu yarewa gāa geenu səən di ni nu berua win gōruə. Tən kōso maa gāa kōsunu yaramə gāa kōsunu səən di ni nu berua win gōruə. ³⁶ Na bεε sōmə gari kpuro yi tamba gerumə, yi sōra ba koo bu siri siribun sanam. ³⁷ Domi wunen garin diya ba koo nun gem wē. Yin min diya ba koo maa nun taarε wē.

*Tamba yīreru bikia
(I maa mεerio Maaku 8:11-12, Luku 11:29-32)*

³⁸ Yera wooda yērobu ka Falisi gabu ba Yesu sōəwa ba nεε, keu koosio, sa kī a yīreru garu ko su wa.

³⁹ U bu wisa u nεε, tēn tən kōsobu be ba n̄ ka Gusunə turo yē ba yīreru bikiamə. Adama yīreru garu maa sari te ba koo bu sōsi ma n kun mə Gusunən səmə Yonasigiru. ⁴⁰ Domi nge mε Yonasi kua sōə sō ita ka wōkuru ita swāa bakan nukurə, nge mεya maa nε Tənun Bii kon ko sōə sō ita ka wōkuru ita tem nukurə. ⁴¹ Siribun sanam sōə Ninifugibu ba koo tēn tambu seesi bu bu taarε wē domi ba ben wāaru gəsia Yonasin waasun sō. Wee tē gāanu wāa mini ni nu Yonasi kere. ⁴² Siribun

sanam tən kurə sunə wi u na saa nim nəən sō yēsān di u koo tēn tambu seesi u bu taare wē yèn sō win tem tonde mìn di u na u ka Saloməən bwisin gari nə. Wee tē gāanu wāa mini ni nu Saloməə kere.

*Werekunun wuramaru
(I maa mērio Luku 11:24-26)*

⁴³ Ma Yesu maa nē, werekunu nù n doona tənun min di, nu ra n bəsuwa mi gāanu ku ra kpi nu n wēra yeru kasu nu n bie. ⁴⁴ Yera nu ra nē, nu koo gəsira nin wāa yerə mìn di nu raa doona. Nu ra wuramē kpa nu deema ta wāa diiru ta kurare ta sənde. ⁴⁵ Kpa nu da nu ganu nəəba yiru kasuma ni nu ni kōsuru kere kpa nu du yēro səə nu n wāa mi. Ma durə win wāa gbiikiru ta koo sāaya ka sere dāakiru. Nge mēya n ko n ko ka tēn tən kōso beni.

Berə ba sāa Yesun wənəbu

*ka win mero
(I maa mērio Maaku 3:31-35, Luku 8:19-21)*

⁴⁶ Sanam mē Yesu u ka tən wəru gari mə, wee win mero ka win wənəbu ba yə təwə ba kī bu ka nùn gari ko. ⁴⁷ Sanam mēya goo nùn sōwə u nē, wunen mero ka wunen wənəbu ba yə təwə ba kī bu ka nun gari ko.

⁴⁸ Adama Yesu u yēro bikia u nē, wara nən mero. Berə maa nən wənəbu.

⁴⁹ Ma u win bwāabu nəmu tīi u nē, beya mini be ba sāa nən mero ka nən wənəbu. ⁵⁰ Domi baawure wi u nən Baaba wərukoon kīru mə, wiya nən wənə ka nən sesu ka nən mero.

13

Dĩa bwese yĕkon gari

(I maa mɛriio Maaku 4:1-9, Luku 8:4-8)

¹ Sɔɔ tee te sɔɔ, Yesu u yara yɛnun di u da u sina daa burerun goorɔ. ² Ma tɔn wɔru ga nùn mɛnne sere u dua goo nimkuu sɔɔ u sina. Ma tɔn be kpuro ba yɔ daa bure ten goorɔ. ³ U bu gāa dabinu sɔɔwa ka mɔnnu u nɛɛ, durɔ goowa yara u dĩa bweseru yĕkam dɔɔ. ⁴ Nge mɛ u yĕkamɔ sukum wɔri swaa baarɔ, ma gunɔsu na su di. ⁵ Ma sukum gam wɔri kpee saara wɔllɔ mi tem kun duku. Ma mu kpia mii mii yèn sɔ tem kun duku mi. ⁶ Sanam mɛ sɔɔ gura u kpia te yania ta gbera yèn sɔ ta n gbinini bɛkɛ mɔ. ⁷ Sukum gam maa wɔri sãkin suunu sɔɔ. Ma sãki ka mu kpĕa sannu ma yi mu sĕkenɛ yi go. ⁸ Adama sukum gam wɔri tem gem sɔɔ ma mu binu mara, gam gum wunɔbu (100), gam gum wata, gam gum tɛna.

⁹ Ma u nɛɛ, wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Mɔnnun asansi

(I maa mɛriio Maaku 4:10-12, Luku 8:9-10)

¹⁰ Yera win bwãaba da ba nùn deema ba bikia ba nɛɛ, mban sɔna u ra ka bu mɔnnu gari sɔ.

¹¹ Ma u bu wisa u nɛɛ, bɛɛya ba Gusunɔn bandun asiri sɔɔsi, adama be ba tie, ba n bu sɔɔsi. ¹² Domi wi u gāanu mɔ, wiya ba koo sosia kpa win mɔru tu kpĕa. Adama wi u kun gāanu mɔ, fiiko ye u mɔ, yera ba koo maa nùn wɔrari. ¹³ Yenin sɔna na ka bu mɔnnu gari sɔɔmɔ. Domi ba mɛrimɔ adama ba n waamɔ. Ba swaa daki adama ba n nɔɔmɔ n sere bu yeeri. ¹⁴ Nge mɛya gari yi Esai u gerua ben sɔ yi sɔɔsiramɔ, ye u nɛɛ,

“I ko n nɔɔmɔ ka gem, adama n n koo bɛɛ yeeri.

I ko n mɛɛrimɔ adama i ñ ko i wa.

¹⁵ Domi tɔn benin gɔru ga ñ biti mɔ.

Ba ben tiin swaa kɔrua, ba nɔni yinwa.

Kpa bu ku wa ka ben nɔni.

Kpa bu ku nɔ ka ben swaa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Kpa bu ku raa ka gɔsirama nen mi n ka bu bekia.”

¹⁶ Doo nɔrugiba bɛɛ, yɛn sɔ bɛɛn nɔni waamɔ,

bɛɛn swaa maa nɔmɔ. ¹⁷ Ka geema na bɛɛ sɔmɔ,

Gusunɔn sɔmɔbu dabiru ka win tɔn geobu ba kɔa

bu wa ye i waamɔ tɛ, ba ñ maa ye wa. Mɛya ba maa

kɔa bu nɔ ye i nɔmɔ tɛ, ba ñ maa nua.

Mɔn ten tubusianu

(I maa mɛɛriɔ Maaku 4:13-20, Luku 8:11-15)

¹⁸ Ma Yesu u nɛɛ, tɛ i mɔn ten tubusianu nɔwɔ tɛ

ta ka bwese yɛko yɔ mi. ¹⁹ Be ba Gusunɔn bandun

gari nɔmɔ ma yi ñ bu yeeri, ba ka swaa baaru

weenɛ mi bwese te, ta wɔri. Tɔn kɔso wi, u ra nɛ

u wuna ye ba duura ben gɔruɔ. ²⁰ Gaba maa ka

kpee saaran tem mɛ weenɛ mi bwese ten gara wɔri.

Ba gari yi nɔmɔ, mii mii ba yi mwaamɔ ka nuku

dobu. ²¹ Adama ba ñ derimɔ yi gbini ko ben gɔruɔ.

Ma ba ñ yɔramɔ n ka tɛ. Sanam mɛ wahala ñ kun

mɛ nɔni swɔara tunuma gari yin sɔ kpa bu biru

wura yande. ²² Gaba maa bwese te mwa nge tem

sɔkunugum sɔɔ. Ba gari yi nua adama handunian

wɔarun wururabu ka gobin nɔni wɔkubu bu gari

yi tɛɛsi, yi ñ maa binu mara. ²³ Gaba maa bwese te

mwa nge tem gem sɔɔ. Beya be ba gari yi nɔmɔ ma

yi bu yeerimɔ. Ma ba binu marumɔ gabu wunɔbu

(100), gabu wata, gabu tɛna.

Yaka kɔsusun mɔndu

24 Yesu kpam bu mɔndu kua u nɛɛ, n wee ye Gusunɔn bandun gari yi ka weenɛ. Durɔ goowa u dɔa bwese geeru duura win gbaarɔ. 25 Sanam mɛ baawure kpuro u dweeya, durɔ win yiberɛ u na, u yaka kɔ̄susu duura alikama ye sɔɔ, ma u doona. 26 Ma alikama ya kpia ya kpɛa ya marumɔ, ma yaka kɔ̄su si, su maa kpia ma ba kpɛa sannu. 27 Gbaa yɛron sɔm kowoba na ba nɛɛ, yinni, n n̄ dɔa bwese geera a duura wunen gbaarɔ? Ma gian diya yaka kɔ̄su sini. 28 Ma u bu wisa u nɛɛ, yiberɛwa, u kua mɛ. Sɔm kowo be, ba n̄n bikia ba nɛɛ, n̄ n mɛn na, a k̄i su da su yaka kɔ̄su si wukiri? 29 Ma u nɛɛ, aawo domi ì n su wukirimɔ tɛ, ka alikama sanna ko i ra wukiri. 30 I de ye yiru kpuro yu kpɛa sannu sere gɛɛbun saa yà n tura. Sanam mɛya kon sɔm kowobu sɔ̄ bu gina yaka kɔ̄su si mennɔ bu bɔkunu ko bu dɔɔ doke, yen biru bu sere alikama gɛ̄ bu menna nen biraru sɔɔ.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛrio Maaku 4:30-32, Luku 13:18-19)

31 Yesu kpam bu mɔndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka mutaadin bima weenɛ ye durɔ goo u sua u duura win gbaarɔ. 32 Dɔa binu kpuro sɔɔ yeya ya piiburu bo. Adama yà n kpia ya kpa ya gberun kiku baagere kpɛaru kere. Domi ya ra ko d̄aru sere gunɔsu ra nɛ su sin sokunu ko ten k̄asin wɔllɔ.

Pɛɛ seeyatian gari

(I maa mɛrio Luku 13:20-21)

33 Yesu kpam bu mɔndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka pɛɛ seeyatia weenɛ ye kurɔ goo sua u doke sakaku nɔɔ itan som sɔɔ, ma mɛ kpuro mu seewa mu kukua.

*Məndun yaasi**(I maa məerio Maaku 4:33-34)*

³⁴ Ka mənna Yesu u ra tən wəru gari yi kpuro sō, u ku ra bu gāanu sō n kun ka mənnu. ³⁵ Nge mɛya Gusunən səmən gari yi kooru yi nɛɛ,

“Mənna ko na n da ka bu gari sō. Na kon maa ye gere batuma sō ye ya kukua saa handunian taka kobun di.”

Yesu yaka kōsusun gari tubusia

³⁶ Sanam mɛya Yesu u seewa tən wəru gen min di u dua yenuɔ. Ma win bwāaba da win mi ba nɛɛ, a sun mən te tubusio te ta ka yaka kōsu sin gari yā mi.

³⁷ Ma u bu wisa u nɛɛ, Tənun Biiwa u dīa bwese gee te duura. ³⁸ Handunia yera ya sāa gbaaru. Gusunən bandun biba ba sāa dīa bwese gee te. Tən kōso win biba ba maa sāa yaka kōsu si. ³⁹ Setamwa maa sāa yiberɛ wi u su duura. Gɛɛbun saa maa sāa handunian kpeeru. Gusunən gəradobara ba maa sāa gbaa səm kowobu. ⁴⁰ Nge mɛ ba ra yaka kōsusu wunɛ bu dō doke, nge mɛya n ko n ko handunian kpeeru sō. ⁴¹ Tənun Bii u koo win wəllun gəradoba gərima, bu ka baayere wuna ye ya tambu torasiamə mi u bandu dii, ka be ba kōsa m̀. ⁴² U koo maa bu kpɛɛ dō wi u ku ra gbi sō, mi ba koo wiru noma səndi bu swī. ⁴³ Sanam mɛ səra be ba kua ye Gusunə u bikia ba ko n ballimə nge sō mi ben Baaba u bandu swī. Wi u swaa m̀ u ka nə, u nəwə.

Dukia ye ya beruan gari

⁴⁴ Yesu maa nɛɛ, Gusunən bandu ta maa sāawa nge dukia ye ya berua gbaaru sō. Ye durə goo ye

kamε ma u ye berum sɔnwa. Ma u da ka nuku dobu u dɔra kpuro ye u mɔ, ma u gɔsiramama u gbaa te dwa.

Goo gobigirun gari

⁴⁵ Yesu maa nεε, Gusunɔn bandu ta maa sãawa nge goo gobigii ni nu wã, ni tenku goo u kasu.

⁴⁶ Sanam mε u nin teeru wa te ta gobi mɔ too, ma u da u win baayere dɔra ye u mɔ, ma u tu dwa.

Yãakororun gari

⁴⁷ Yesu maa nεε, Gusunɔn bandu ta kpam sãawa nge yãakororu te ba ra kpɛε nim wɔku sɔɔ kpa tu swɛε bwese bweseka mwa. ⁴⁸ Tà n yiba ba ra gawamε guruɔ, kpa bu sina bu gɔsi ye ya wã bu doke bireru sɔɔ, kpa bu ye ya kun gea sãa yari. ⁴⁹ Nge mεya n ko n sãa handunian kpeeru sɔɔ. Wɔllun gɔradoba ba koo na bu tɔn kɔsobu ka geegibu wunana. ⁵⁰ Kpa bu tɔn kɔso be doke dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ. Miya ba koo nɔma wiru sɔndi bu swĩ.

Dukia kpa ka gura

⁵¹ Yesu u bu bikia u nεε, yabu ye kpuro ya bεε yeeri?

Ma ba nεε, oo.

⁵² Yera u bu sɔɔwa u nεε, wooda yẽro baawure wi u Gusunɔn bandun gari gia, u ka yenu yẽro weenε wi u gãa kpaanu ka gãa gurunu wunamɔ win dukian di.

Nasaretigiba kun Yesu wure

(I maa mεerio Maaku 6:1-6, Luku 4:16-30)

⁵³ Ye Yesu u mɔn ni kpuro kua u kpa, ma u doona min di. ⁵⁴ U da win tiin wuuɔ ma u tɔmbu keu sɔɔsim wɔri ben mennɔ yerɔ sere be kpuro ba biti

soora. Ma ba nεε, man diya u bwisi yinin bweseru waama. Aməna u ka kpīa u səm maamaakigii nini m̀. ⁵⁵ N n̄ dāa dākɔn bii wi mini? N n̄ wiya wi Maari mara? N n̄ win wənəba Yakəbu ka Yosefu ka Siməə ka Yudu? ⁵⁶ N n̄ ka win sesubu kpuro sanna sa wāa mini? N n̄ mən na, man diya u dam mε kpuro wa.

⁵⁷ Yeni kpuro ya bu yinari bu ǹn naanε doke. Yera Yesu bu sōwa u nεε, gam sari mi Gusunən səmə ku ra n̄ bεεε mə ma n̄ kun mə win tiin temə ka win yenuə.

⁵⁸ U n̄ maa səm damgii dabinu kue mi, ben naanε dokebu sarirun s̄.

14

Yohanu Batemu kowon gəə

(I maa mεrio Maaku 6:14-29, Luku 9:7-9)

¹ Saa ye səəra Herodu, Galilen tem yēro u Yesun baaru nua. ² Ma u win səm kowobu sōwa u nεε, Yohanu Batemu kowowa u seewa gərin di. Yen sōna u dam mə u ka səm maamaakiginu m̀.

³⁻⁴ N deema Yohanu Batemu kowo raa Herodu sōwa ma n̄ n̄ weenε u win wənə Filipun kurə Herodia sua kurə. Yen sōna Herodu u Yohanu Batemu kowo mwa ma u dera ba ǹn bəkua ba doke piri səm dirə Herodia win s̄.

⁵ Ma u kī u ǹn go, adama u təmbun nənu nasie yèn s̄ ba ǹn mεera Gusunən səmə.

⁶ Adama dəma te ba Herodun maru tōru yaayamə, Herodian bii wəndia u dweebu dua u yawa. N Herodu dore, ⁷ sere u ǹn nəə mweeru kua ka b̄ri u ka ǹn wē ye u koo ǹn bikia kpuro.

⁸ Ye u win meron gere nua u Herodu sōwa u nεε, a man Yohanu Batemu kowon wiru wēema mini pεrenti s̄ə.

⁹ Sunə win nukura sankira, adama u nεε bu nùn tu wēeyə. U gerua mε yèn sō u bōrua win təmbun wuswaaə. ¹⁰ Ma u gəra ba Yohanu wiru bura pirisəm dirə. ¹¹ Ba wii te kpεema pεrenti səə ba bii wi wē ma u ka win mero tu daawa. ¹² Ma Yohanun bwāaba na ba win goru sua ba sikua ma ba da ba Yesu sōwa.

Yesu u təmbu nərbun

suba nəbu diisia

(I maa mεerio Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)

¹³ Ye Yesu u nua mε, u doona min di. U goo nimkuu dua u da gbaburə wi turo. Sanam mε tamba nua mε, ba yara wusun di ma ba nùn naa gira mi gia ka naasu. ¹⁴ Ye Yesu u yara goon di, u tən wəru guna wa. Ben wənwənda nùn mwa ma u yande ben barəbu bekiam wəri.

¹⁵ Sanam mε sō duə win bwāaba na win mi ba nεε, wee, gbaburu səəra sa wāa mini, sō maa kpa. A tən be karo bu da baru kpaanə bu ben tii dīanu dwia.

¹⁶ Ma Yesu bu sōwa u nεε, n n̄ tilasi bu ka doona. Bεen tii i bu dīanu wēeyə.

¹⁷ Yera ba nεε, pēε nəbu tənawa sa mə mini ka swēε yiru.

¹⁸ Ma u nεε, i man ye wēεma mini.

¹⁹ Yen biru u nεε, tən wəru ge, gu yakasu yamə gu sina. Ma u pēε nəbu ka swēε yiru ye sua u wuswaa seeya wəllə u Gusunə siara. Ma u pēε ye murura u win bwāabu wē ba tən wəru ge yabua. ²⁰ Ben baawure di u deba. Ye ba di n tiara ba gure birenu wəkura yiru səə ba ka doona. ²¹ Be ba di ben geera

tura tōnu nārəbun suba nəəbu (5.000), tən kurəbu ka bibu baasi.

Yesu u s̄imə nim wəllə

(I maa m̄erio Maaku 6:45-52, Yohanu 6:15-21)

²² Yen biru mii mii Yesu dera win bwāaba goo nimkuu dua ba nūn gbiiyə bu ka təbura guru giə. Sanam m̄eya win tii u tən wəru yarinasiāmə. ²³ Ye u bu yarinasia u kpa u yəəwa guuru wəllə wi turo u ka kanaru ko. Ma u wāa mi, wi tənə, sere yam mu ka t̄ira. ²⁴ N deema saa ye səə, goo nimkuu ge, ga wāa nim suunu səə. Nim kurenu gu b̄arikiamə yèn s̄ə woo ga gu nəm bira koosi. ²⁵ Buru buru yam s̄areru, yera Yesu u s̄imə nim wəllə u dəə win bwāabun bera gia. ²⁶ Adama sanam m̄e ba nūn wa u s̄imə nim wəllə, ba b̄erum soora ba n̄e siiniwa.

Ma ba kuuki wəri b̄erum saabu. ²⁷ Adama mii mii Yesu ka bu gari kua u n̄e, i ku mwia kpana, n̄ena, i ku b̄erum ko.

²⁸ Yera Pīe nūn s̄əwə u n̄e, Yinni, n̄ n wunen na, a man nəə k̄eyə n na wunen mi nim wəllə.

²⁹ Ma Yesu n̄e, a na.

Yera Pīe u yara goon di u nim nəə s̄əndi u s̄imə u dəə Yesun mi. ³⁰ Adama ye u woo laakari kua b̄erum nūn mwa. Ma nge m̄e u nummə u wura kua u n̄e, Yinni, a man faaba koowo.

³¹ Mii mii Yesu n̄əmə demia u nūn n̄enua m̄a u n̄e, naan̄e doke piibugii wun̄e, mban s̄əna a sika kua.

³² Be yiru kpuro ba dua goo səə ma woo ga mari. ³³ Yera be ba wāa goo ge səə, ba yiira Yesun wuswaaə ba n̄e, ka geema wun̄e Gusunən Biiwa.

Yesu u barəbu b̄ekia Gen̄esar̄etin temə

(I maa m̄erio Maaku 6:53-56)

³⁴ Ba tɔbura ba kpa ba tura Genesaretin temɔ.
³⁵ Tem min tɔmba Yesu tuba ma ba win labaaari yɛbi
yam kpuro ma u tunuma. Ma ba ka nùn ben barɔbu
kpuro naawa. ³⁶ Ba nùn kana u gesi de bu win
yaberun swaa bua baba. Be ba maa ye baba kpuro
ba bekura.

15

Sikadoban deema *(I maa mɛerio Maaku 7:1-13)*

¹ Yera Falisiba ka wooda yɛrobu gabu ba na Yesun
mi saa Yerusalemun di, ba nùn bikia ba nɛɛ, ² mban
sɔna wunen bwāabu ba n̄ bɛsɛn sikadoban deema
mɛm nɔɔwammɛ. Domi ba ku ra niɛ bu sere di.

³ Yesu bu wisa u nɛɛ, bɛɛ maa ni, mban sɔna i ra
Gusunɔn wooda sare ma i sere bɛɛn deema nɛni.
⁴ Domi Gusunɔ u nɛɛ, “A wunen tundo ka wunen
mɛro bɛɛrɛ wɛɛyɔ.” U maa nɛɛ, “Wi u win tundo
n̄ kun mɛ win mɛro kɔsa gerusi ba koo nùn gowa.”

⁵ Adama bɛɛ i gerumɔ ma goo ù n win tundo n̄ kun
mɛ win mɛro sɔɔwa u nɛɛ, win dukia ye u koo kpĩ
u ka nùn somi ya kua Gusunɔgia, ⁶ n n̄ maa weene
durɔ wi, u win tundo n̄ kun mɛ win mɛro somi. Nge
mɛya i Gusunɔn gari tɛɛsimɔ ma i bɛɛn deema swĩi.

⁷ Murafiti bɛɛ, ka geema bɛɛn sɔna Gusunɔ u gerua
saa Esain nɔɔn di u nɛɛ,

⁸ “Tɔn beni ba man bɛɛrɛ wɛɛmɔ ka nɔɔ.
Adama ben gɔru ga ka man toma.

⁹ Kama ba man sãamɔ.
Domi tɔmbun woodawa ya kua ben sɔɔsiru.”

Ye ya tɔnu mɔ disigii *(I maa mɛerio Maaku 7:14-23)*

10 Ma Yesu u tɔn wɔru soka u nɛɛ, i nɔwɔ kpa i de n bɛɛ yeeri. 11 N n̄ mɔ ye ya dumɔ tɔnun nɔ sɔɔ yera ya n̄n mɔ disigii, ma n̄ kun mɔ ye ya yarimɔ saa win nɔn di, yeya ya ra tɔnu ko disigii.

12 Yera win bwāaba na win mi ba nɛɛ, n̄ n̄ a yɛ ma gari yi a gerua mi, yi Falisiba duawa mi ya.

13 U bu wisa u nɛɛ, dāru baatere te nɛn Baaba wɔrukoo kun duure ba koo tu wukawa. 14 I bu derio. Swaa gbio wɔkoba. Wɔko ù n̄ maa win wɔkosi swaa gbiiye be yiru kpurowa ba koo tokoro wɔri.

15 Piɛɛ n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a sun mɔn te tubusio.

16 Yesu u nɛɛ, n̄ n̄ bɛɛn tii yeeri ka tɛ? 17 I n̄ yɛ ma ye ya dumɔ nɔ sɔɔ kpuro nukurɔwa ya dɔɔ? Ma n̄ n̄ sosi ya koo yari wasin di. 18 Adama ye ya yarimɔ nɔn di, g̃r̄un diya ya wee. Yeya ya ra tɔnu ko disigii. 19 Domi g̃r̄un diya bwisiku k̃s̄unu wee, ka tɔn goberu, ka sakararu, ka k̃ɔ mɛnnabu tantanaru sɔɔ ka gbɛna ka weesu ka tɔn sankubu. 20 Yeya mi, ye ya ra tɔnu ko disigii. Adama n̄m kɛsɛnun dibu ku ra tɔnu ko disigii.

Kurɔ sɔɔ goo u Yesu

naanɛ doke

(I maa mɛrio Maaku 7:24-30)

21 Yen biru Yesu doona min di u da Tiri ka Sidonin bera gia. 22 Kurɔ Kananigii goo wi u wāa bera mi, u na win mi, ma u nɔɔguru sua u nɛɛ, Yinni, Dafidin sikadobu, a nɛn wɔnwɔndu waawo. Nɛn bii tɔn kurɔ u wɛɛkunu mɔ nu n̄n n̄ni sɔɔwa too.

23 Ka mɛ, Yesu kun n̄n gari gɛɛ wisa. Ma win bwāaba na win mi, ba n̄n kana u de kurɔ wi, u doona min di domi u kuuki mɔ ù ka bu swīi biruɔ.

24 U bu wisa u nεε, Isireliba tɔnan miya ba man gɔrima be, be ba kɔ̄re nge yãanu.

25 Adama kurɔ wi, u na Yesun wuswaaɔ u yiira u nεε, Yinni, a man somiɔ.

26 Yesu nùn sɔ̄wa u nεε, n ñ weene bu bibun dīanu sua bu bɔ̄nu kɔ̄wa.

27 Kurɔ wi nεε, geema, Yinni. Ka mε, bɔ̄nu ra dīa buri di yi yi wɔruma nin yinnibun tabulun di.

28 Yera Yesu nùn sɔ̄wa u nεε, kurɔ wunε, wunen naane dokebu kpã too. N koo nun kua nge mε a kī.

Saa ye sɔ̄, ma kurɔ win bii wi, u bekura.

Yesu u barɔ dabinu bekia

29 Yesu u doona min di u da Galilen daa burerun goorɔ. Ma u yɔ̄wa guuru wɔllɔ u sina. 30 Yera tɔn wɔru guna na win mi. Ba ka yemɔbu na ka wɔ̄koku ba ka alebugibu ka sosobu, ka kpam barɔ dabinu ba yi Yesun wuswaaɔ, ma u bu bekia. 31 Biti baka tɔn be mwa ye ba wa sosoba gari mɔ, alebugiba bekura, yemɔba sīimɔ, wɔ̄koku yam waamɔ, ma ba Gusunɔ Isireliban Yinni siarabu wɔri.

Yesu u tɔmbu nɔ̄ɔbun

suba nne diisia

(I maa mε̄riɔ Maaku 8:1-10)

32 Yesu u win bwãabu soka u nεε, tɔn benin wɔnwɔnda man mɔ. Yen sɔ̄ ita wee ye ba ka wãa nen mi, gãanu kun maa bu tie ni ba koo di. Na ñ maa kī n bu kara ka gɔ̄ru kpa bu ku raa dam bia swaaɔ bu wɔri.

33 Win bwãaba nùn bikia ba nεε, mana sa ko sere dīanu wa gbaburu sɔ̄ mini ni nu koo tɔn dabi teni debu.

34 Yesu bu bikia u nεε, p̄ε nyewa i sere mɔ.

Ma ba nεε, wasi nɔ̄ba yiru ka sw̄ε piiminu ganu.

³⁵ Yesu u tən wəru ge sinasia temə. ³⁶ Ma u p̄εε nəəba yiru ye sua ka sw̄εε yi, u Gusunə siara ma u murura u win bwāabu w̄ε ba tən wəru ge yabua. ³⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ye ba di n tia ba gure birenu nəəba yiru səə ba ka doona. ³⁸ Be ba ye di ben geera tura tənū nərəbun suba nne (4.000), tən kurəbu ka bibu baasi. ³⁹ Ye u tən wəru ge yarinasia u kpa, u goo nimkuu dua u da Magadan tem gia.

16

Falisiba ka Sadusiba

ba yīreru bikia

(I maa m̄εrio Maaku 8:11-13, Luku 12:54-56)

¹ Falisiba ka Sadusiba ba na Yesun mi, bu ka win laakari m̄εri, ba n̄n bikia ba n̄ε, u bu s̄əsi ka yīreru garu ma win dam weewa saa Gusunən min di. ² Adama Yesu bu s̄əwa u n̄ε, saa ye s̄ə kpeeyə i ra n̄ε, yam koo dora gisə domi wəlla s̄əri. ³ N n bururun na, i ra n̄ε, gura koo n̄ε gisə domi wəlla swāa ka w̄ka tobe kua. I wəllun yīrenu wunanamə, adama i n̄ kp̄ε i saa yenin yīrenu tubu. ⁴ T̄ən tən k̄sobu be ba n̄ ka Gusunə turo ȳə ba yīrenu bikiamə. Adama yīreru garu maa sari te ba koo bu s̄əsi ma n kun mə Gusunən s̄əmə Yonasigiru.

Ma u bu deri u doona.

Falisiba ka Sadusiban

p̄εε seeyatia

(I maa m̄εrio Maaku 8:14-21)

⁵ Ye win bwāaba t̄əburə guru ḡiə, ba duari bu p̄εε kusenu ko. ⁶ Yera Yesu bu s̄əwa u n̄ε, i kpure kpure ko, i n tii s̄ε ka Falisiba ka Sadusiban p̄εε seeyatia.

⁷ Bwãa be, ba wesiana ba nεε, u gerua mε yèn sã ba ñ p̄εε kusenu kue.

⁸ Yesu ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nεε, mban sãna i wesiana i nεε, yèn sã i ñ p̄εε kusenu kue, yen sãna na gerua mε. Naanε doke piibugii bεε. ⁹ N ñ bεε yeeri sere ka t̄ε? I ñ p̄εε nɔɔbu ye yaaye ye na murura tɔmbu nɔɔɔbun suba nɔɔɔbun (5.000) sã? Ka sukum mε n tian birenun geeru? ¹⁰ I ñ maa p̄εε nɔɔba yiru ye yaaye ye na murura tɔmbu nɔɔɔbun suba nɔɔɔn (4.000) sã? Ka sukum mε n tian birenun geeru? ¹¹ Amɔna i ñ ka tuba ma na ñ ka p̄εε yã. I n tii sε ka Falisiba ka Sadusiban p̄εε seeyatia.

¹² Sanam mεya bwãa be, ba tuba ma u ñ ka p̄εε seeyatia yã. Adama u bu sɔɔmɔwa ba n tii sε ka Falisiba ka Sadusiban sɔɔsinu.

Piεε u nεε, Yesu u sãawa

wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mεerio Maaku 8:27-30, Luku 9:18-21)

¹³ Yesu u tura Sesare Filipin temɔ. Ma u win bwãabu bikia u nεε, wara tɔmba gerumɔ Tɔnun Bii u sãa.

¹⁴ Ba nùn wisa ba nεε, gaba gerumɔ Yohanu Batemu kowowa a sãa. Gaba maa mɔ Eliwa. Gaba maa kɔam gerumɔ wunε Yeremiwa ñ kun mε, Gusunɔn sɔmɔbun turo.

¹⁵ Yesu u nεε, bεε maa ni, wara i gerumɔ na sãa.

¹⁶ Simɔɔ Piεε nεε, wuna mi, wi Gusunɔ u gɔsa, wi, Yinni wason Bii.

¹⁷ Yera Yesu nùn wisa u nεε, doo nɔɔrugiiwa wunε Simɔɔ, Yohanun Bii, domi n ñ mɔ tɔnu u nun yeni sɔɔsi, ma n kun mɔ nɔn Baaba wi u wãa wɔllɔ.

18 Nɛna na nun sɔ̄mɔ ma na nun soka kperu *. Kpee ten wɔ̄llɔwa kon nɛn yigberu swĩi. Baa gɔ̄on tii u n̄ kpɛ u tu gāanu kua. 19 Wuna kon ban te Gusunɔ u swĩin kɔ̄kɔrɔba wɛ. Ye a yinamɔ handuniaɔ ba koo ye yina wɔ̄llɔ. Ye a maa wura handuniaɔ ba koo ye wura wɔ̄llɔ.

20 Yera Yesu win bwāabu nɔɔ goosi u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ̄ ma wiya wi Gusunɔ u gɔsa.

Yesu u win gɔ̄ɔ ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 8:31-9:1, Luku 9:22-27)

21 Saa saa yen min diya Yesu Kirisi u win bwāabu gari sɔ̄mɔ batuma sɔɔ u nɛɛ, u n̄ koo ko u kun Yerusalemu de, mi guro gurobu ka yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛroba koo n̄n n̄ni sɔ̄. Ba koo n̄n go adama sɔ̄ itase u koo se.

22 Yera Piɛɛ ka n̄n da bɔ̄ɔrɔ u n̄n gerisim wɔri u nɛɛ, Gusunɔ u nun bere Yinni, yenin bwesera kun nun deemamɔ pai!

23 Adama Yesu s̄ira u Piɛɛ sɔ̄wa u nɛɛ, a gɛɛro nɛn birun di Setam. A kasu a man torasiawa, domi a n̄ bwisikumɔ nge Gusunɔ, ma n kun mɔ nge tɔnu.

24 Yen biru Yesu win bwāabu sɔ̄wa u nɛɛ, goo ù n k̄i u man swĩi nge bɔ̄ɔ, u win ḡɔru k̄iru derio kpa u win tiin dāa bunanaru sua u n ka man swĩi. 25 Wi u k̄i u win wāaru di ka win ḡɔru k̄iru u koo tu bia. Adama wi u win wāaru yina nɛn sɔ̄ u koo ra tu wa.

26 Nge arufaani yerà tɔnu mɔ ù n handunian gāanu kpuro wa ma u win wāaru bia. Nge mba n wāa ye tɔnu u koo ka win wāaru kɔsina. 27 Tɔnun Bii u sisi kam kam ka win Baaban yiiko ka win gɔradoba sannu. Sanam mɛya u koo baawure n̄n win are

* **16:18** kperu - Ȳisi te ba mɔ Piɛɛ, ten tubusiana kperu.

kɔsia nge mε win kookoosu nε. ²⁸ Geema na bεε sɔɔmɔ tɔn be ba wãa mini ben gaba kun gbimɔ bu ka Tɔnun Bii wa u na nge sunɔ.

17

Yesun wasi gɔsia

(I maa mεerio Maaku 9:2-13, Luku 9:28-36)

¹ Sɔɔ nɔɔba tian biru Yesu Piεε sua ka Yakɔbu ka Yohanu, Yakɔbun wɔnɔ, u ka bu da guu bakaru garun wɔllɔ be tɔna. ² Win wasi gɔsia tuki ben nɔni sɔɔ, ma win wuswaa ballimɔ nge sɔɔ, win yãnu maa burura fem fem nge suru. ³ Yen biru ba Mɔwisi ka Eli wa ba ka Yesu gari mɔ. ⁴ Yera Piεε u Yesu sɔɔwa u nεε, Yinni, n wã sa n wãa mini. À n kī, kon kunu ita ko, teeru wunεgiru, teeru Mɔwisigiru, teeru maa Eligiru.

⁵ U ñ gari yi gerum kpa, bukɔ kpiku ga ka bu wukiri. Ma ba nɔɔ gagu nua saa bukɔ min di ga nεε, winiwa nen Bii kīnasi wì sɔɔ nen gɔru dobu kpuro wãa. I wigii swaa dakio.

⁶ Ye bwãa be, ba nɔɔ ge nua berum bu mwa sere ba wɔruma ba wuswaa tem girari. ⁷ Yesu na ben mi u bu nɔma sɔndi u nεε, i sewo, i ku berum ko.

⁸ Ye ba wuswaa seeya ba ñ maa goo wa ma n kun mɔ Yesu turo.

⁹ Sanam mε ba saram wee guu ten min di, Yesu bu sɔɔwa u nεε, bu ku raa goo sɔ ye ba wa mi, sere Tɔnun Bii u ka se gɔrin di.

¹⁰ Bwãa be, ba nùn bikia ba nεε, mban sɔna wooda yẽroba ra gere Eliwa koo gbi u na.

¹¹ U bu wisa u nεε, ka geema Eli koo na kpa u yabu baayere wesia yen ayerɔ. ¹² Adama na bεε sɔɔmɔ,

Eli u na kə, ba n̄ n̄n tuba, ma ba n̄n kua nge m̄e ba k̄i. Nge m̄eya ba koo T̄onun Biin tii n̄oni s̄.

¹³ Yera n win bwāabu yeeri ma Yohanu Batemu kowon gariya u m̄.

Yesu u bii wi w̄ereku ga wāasi bekia

(I maa m̄erio Maaku 9:14-29, Luku 9:37-43a)

¹⁴ Ye ba tunuma mi t̄on w̄oru ga wāa, dur̄o goo u na u yiira Yesun wuswaa^o ¹⁵ u n̄e, Yinni, a n̄en biin w̄onw̄endu waa^o. U giri kpakpanu bar̄o nu n̄n wahala m̄ə gem gem sere nu ra gas̄o n̄n kp̄e d̄o s̄o n̄ kun m̄e nim s̄o. ¹⁶ Na ka n̄n wunen bwāabu naawa adama ba kpana bu n̄n bekia.

¹⁷ Yesu u n̄e, b̄e t̄on k̄so naane doke sarirugibu, sere saa yer̄a ko na n ka b̄e wāa. Nge sere domma ko na n kpana ka b̄e t̄eman̄e. I ka man bii wi naawa mini.

¹⁸ Yesu u w̄ereku ge gerusi ma ga bii wi doonari ma u bekura mii mii.

¹⁹ Yera Yesun bwāaba da win mi be t̄ona ba n̄n bikia ba n̄e, mban s̄ona ba kpana bu w̄ereku ge gira.

²⁰ Yesu bu wisa u n̄e, ȳen s̄ b̄en naane dokebu kun kp̄a. Ka geema na b̄e s̄om̄o, baa b̄en naane dokebu b̄u n piibu s̄a nge d̄ia bima ye ya piiburu bo i ko guu teni s̄ tu wukuro minin di tu da gīo. M̄eya ta koo maa wukura. Ḡaanu maa sari ni i ko kpana i ko. [²¹ Adama w̄ereku genin bwesera ku ra doone ma n kun ka kanaru ka n̄o b̄okuru.]

Yesu u kpan win ḡo

ka win seebun gari m̄

(I maa m̄erio Maaku 9:30-32, Luku 9:43b-45)

²² S̄o teeru nge m̄e bwāa be, ba m̄enne sannu Galilēo Yesu bu s̄owa u n̄e, ba koo T̄onun Bii

tambu noma beria ²³ bu nùn go, adama sã itase u koo se garin di.

Yera bwãa ben nukura sankira gem gem.

Sãa yerun wão gobin kãsiabu

²⁴ Sanam me Yesu ka win bwãabu ba tura Kapenamuo, yera sãa yerun wão gobigiba na Piεεn mi ba nεε, bεεn yinni u ku ra sãa yerun wão gobi kãsie?

²⁵ Piεε nεε, a, u ra kãsie.

Ye Piεε u duo dirã Yesu gbia u nùn bikia u nεε, amona a wa Simao. Berã n weenε bu handunia min sinambu gberε gobi kãsia. Sina bibu? Nge gabu.

²⁶ Piεε nεε, gabu.

Ma Yesu nεε, ñ n men na sina bibu ba ñ kãsiamo.

²⁷ Ka me, sa ñ kã su tãn be maru kãsiki. Yen sã, a doo daarã a kãkãru kã. Swãa ye ya gbia ya tu mwe, a ye gawo a yen nã baaya. Kaa sii geesun gobi wa mi, yi yi koo nε ka wunen gobi turi. A yi suo a bu kãsia.

18

Wara gisonkoru bo

(I maa mεerio Maaku 9:33-37, Luku 9:46-48)

¹ Saa ye sãra Yesun bwãaba da win mi, ba nùn bikia ba nεε, wara gisonkoru bo Gusunon bandu são.

² Yesu u bii piibu gagu soka u yãrasia ben wuswaa. ³ Ma u nεε, ka geema na bεε sãomã, ma n kun mã i tii gãsia i kua nge bibu, i ñ kpẽ i n wãa ban te Gusunã u swĩ são. ⁴ Wi u sãa gisonko ban te Gusunã u swĩ são, wiya wi u tii kawa nge bii wini.

⁵ Wi u maa bii winin bweseru wura nen yĩsirun sã, nena u wura.

*Torarun baberu**(I maa mεerio Maaku 9:42-48, Luku 17:1-2)*

⁶ Yesu maa nεε, wi u dera bii piimii ni nu man naanε doke min turo wəri toraru sɔɔ, n buram bo bu yĕro nεε bakaru gbinisia win wĩirɔ kpa bu nùn kpĕε nim wɔku sɔɔ u nim diira. ⁷ Anna a handunian wahala wa ye gãanu ka wãa ni nu derimɔ tamba wɔrimɔ toraru sɔɔ. Gãa ninin bwesera ko n wãawa baadomma, adama nɔni swaarugiiwa win min di nu koo yari.

⁸ Wunεn nɔmu ñ kun mε wunεn naasu, yen ye ya nun sure toraru sɔɔ, a ye buro a kɔ n toma. Domi n sanɔ bo a ka nɔm teu ñ kun mε naa teesu wãaru wa te ta ku ra kpe, n kere a n nɔma yiru ka naasu yiru mɔ kpa bu nun kpĕε dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ. ⁹ N n maa wunεn nɔnun nã ga nun sure toraru sɔɔ a gu wɔwo a kɔ n toma. Domi n sanɔ bo a ka nɔni tia wãaru wa te ta ku ra kpe n kere a n nɔni yiru mɔ kpa bu nun kpĕε dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ.

*Yãa te ta kɔra ta maa waara**(I maa mεerio Luku 15:3-7)*

¹⁰ Yesu maa nεε, i ku ra de i bii piimii nin teu gem. Ka geema na beε sɔɔmɔ, ben gɔrado be ba wãa wɔllɔ ba ra n yɔwa baadomma nen Baaba wɔrukoon wuswaaɔ. [¹¹ Domi Tɔnun Bii u nawa u ka ye ya kɔra faaba ko.]

¹² Mba i tamaa. Tɔnu ù n yãanu wunɔbu (100) mɔ ma teera kɔra, u ñ koo wunɔbu tia sari deri guuru wɔllɔ kpa u da u tee te ta kɔra kasu? ¹³ U n maa tu wa, ka geema na beε sɔɔmɔ, win nuku dobu ko n kpã yãa ten sɔ n kere wunɔbu tia sari ni nu ñ kɔre. ¹⁴ Nge meya maa beεn Baaba wi u wãa wɔllɔ u ñ kĩ baa bii piimii nin teu gu kɔra.

Naane dokeo ù n tora

¹⁵ Yesu maa nee, naane dokeo goo ù n tora a doo win mi wune tona a nùn win toraru tubusia. U n wunegii nua, a nùn faaba kua. ¹⁶ Adama ù n yina u nun swaa daki, a tòn turo ò kun me tónu yiru kasuo a ka da win mi, kpa tónu yiru ò kun me ita ye, yu gari yi kpuron seeda di nge me Gusunon gari gerumò. ¹⁷ U n maa kpam yina u bu swaa daki, a Yesun yigberu gari yi nəsio. U n den yina u yigberun gari nò, a nùn garisio tòn tuko ò kun me gberè mwaò.

Yinabu ka wurabu

¹⁸ Ma Yesu maa nee, ka geema na bee sòmò, ye i yinamò handunia sò ba koo ye yina wòllò. Ye i maa wura handunia sò, ba koo ye wura wòllò.

¹⁹ Na kpam bee sòmò ma been tumbu yiru bà n nòò tia kua handunia mini ba gāanu bikia kanaru sò, nen Baaba wi u wāa wòllò u koo bu wē. ²⁰ Domi mi tumbu yiru ò kun me ita ba menne ka nen yīsiru, na wāa ben suunu sò.

Sòm kowon gari wi u yina

u suuru wura

²¹ Yera Piēē u da Yesun mi u nùn bikia u nee, nən nyewa kon nen beruse wi u man torari suuru kua. Nən nòòba yiru?

²² Yesu nùn wisa u nee, aawo n ò mò nən nòòba yiru tona, nən wata ka wəkurun nən nòòba yiruwā.

²³ Yenin sōna Gusunon bandun gari ka sunò goon gari weene wi u kī u win gobi dooru ko ka win səm kowobu. ²⁴ Ye u win gobi dooru torua, yera ba ka durò goo na wi u win dibu neni fòrətò dabi dabiru.

²⁵ Wee, durò wi kun gāanu mò u ka dii bi kōsia. Ma

win yinni nεε bu nùn dɔro ka win kurɔ ka win bibu ka ye u mɔ kpuro bu ka dii bi kɔsia. ²⁶ Yera sɔm kowo wi, u yiira win yinnin wuswaaɔ u nùn suuru kana u nεε, a ka man tɛmanɔ, kon nun kɔsia kpuro. ²⁷ Ma win yinni u win wɔnwɔndu wa u dii bi go u dera u doona.

²⁸ Ye sɔm kowo wi, u yara min di, u ka win sɔm kowosi yinna wi u win dibu neni nge fɔrɔtɔ nɔɔbun saka. Yera u nùn sɛre u wĩiru sɛka u nεε, a nen dibu kɔsiam a bi a neni. ²⁹ Yera win kpaasi u yiira win wuswaaɔ u nùn suuru kana u nεε, a ka man tɛmanɔ, kon nun kɔsia. ³⁰ Adama u ñ wure. U dera ba nùn doke pirisɔm sɔɔ sere u ka dii bi kɔsia u kpe. ³¹ Ye sɔm kowo be ba tie ba gari yi wa, ben nukura sankira ma ba da ba ben yinni ye kpuro sɔɔwa. ³² Yera yinni wi, u nùn sokusia u nεε, sɔm kowo nuku kɔsurugii, na nun wunen dibu goowa yèn sɔ a man suuru kana. ³³ N daa weenɛwa wunen tii a maa wunen sɔm kowosi wi wɔnwɔndu kua nge mε na nun kua. ³⁴ Yinni wi, u mɔru bɛsira ma u sɔm kowo wi pirisɔm kɔsobu wɛ sere u ka dii bi kpuro kɔsia.

³⁵ Ma Yesu nεε, nge mɛya nen Baaba wi u wãa wɔllɔ koo bεε kua bεen wi u kun win winsim suuru kue win gɔrun di.

19

Yesu u yinanaan gari mɔ

(I maa mɛrio Maaku 10:1-12)

¹ Ye Yesu u gari yi gerua u kpa u doona Galilen di u da Yudean bera gia ye ya wãa Yuudenin daarun guru giɔ. ² Tɔn wɔru guna nùn swĩi mi, ma u ben barɔbu bɛkia.

³ Falisi gaba na win mi, bu ka win laakari mɛɛri ba nùn bikia ba nɛɛ, bɛɛn wooda ya wura tɔnu u win kurɔ yina gari baayiren sɔ?

⁴ Yesu u nɛɛ, i ñ garire Gusunɔn gari sɔɔ ma “Toren di Taka kowo u bu kuawa durɔ ka kurɔ.”

⁵ Ma yi kpam nɛɛ, “Yen sɔna, durɔ u koo win tundo ka win mɛro deri kpa wi ka win kurɔ ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.” ⁶ Nge mɛya ba ñ maa sãa tɔmbu yiru ma n kun mɔ tɔn turo. N n man na, tɔnu u ku karana ye Gusunɔ u mɛnna.

⁷ Falisiba ba nùn bikia ba nɛɛ, ñ n mɛn na, mban sɔna Mɔwisi u wooda wɛ u nɛɛ, durɔ u yinanaan tireru yore kpa u de win kurɔ u doona.

⁸ Yesu u bu wisa u nɛɛ, Mɔwisi dera i bɛɛn kurɔbu yinamɔ bɛɛn woo bɔbunun sɔ. Adama saa toren di gari yi, yi ñ sãa mɛ. ⁹ Na bɛɛ sɔmɔ, wi u win kurɔ yina ma n kun mɔ sakararun sɔ, ma u kurɔ kpao sua, u sakararu kuawa.

¹⁰ Win bwãaba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, ñ n mɛn na n sãa durɔ ka win kurɔn suunu sɔɔ, n buram bo bu ku suana.

¹¹ Yesu u nɛɛ, tɔmbu kpuro ba ñ kpɛ bu gari yi sua ma n kun mɔ be Gusunɔ u yen dam wɛ. ¹² Domi gabun mi marumara, gabu maa tɔmba ba bu kua mɛ, gabu maa kpam, Gusunɔn bandun sɔna ba ñ kurɔ suamɔ. Wi u koo kpɪ u gari yi sua, u suo.

Yesu u bibu kanaru kua

(I maa mɛriɔ Maaku 10:13-16, Luku 18:15-17)

¹³ Tɔmba ka bii piiminu na Yesun mi, u ka bu nɔma sɔndi kpa u bu kanaru kua, adama win bwãaba tɔn be gerusi. ¹⁴ Yera Yesu nɛɛ, i de bii piiminu nu na nɛn mi, i ku bu yinari. Domi Gusunɔ u bandu swĩi tɔmbun sɔ be ba ka bu weenɛ.

15 U bu nɔma sɔndi ma u doona min di.

Gobigii goon gari

(I maa mɛerio Maaku 10:17-31, Luku 18:18-30)

16 Durɔ goo na Yesun mi, u nùn bikia u nɛɛ, yinni, gea mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

17 Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a man gean kobun gari bikiamɔ. Tɔn turowa sãa geo. À n kī a wāaru te ta ku ra kpe wa a woodaba swīiyɔ.

18 U nɛɛ, yen yerà.

Yesu u nɛɛ, a ku tɔnu go, a ku sakararu ko, a ku gbɛni, a ku goo gari mani, ¹⁹ a wunɛn tundo ka wunɛn mero bɛɛɛ wɛɛyɔ, kpa a wunɛn tɔnusi kīa nge wunɛn tii tii.

20 Aluwaasi wi, u nɛɛ, yeni kpurowa na swīi. Mba n maa man tie.

21 Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, à n kī a yibu, a doo a dɔra kpuro ye a mɔ, kpa a yen gobi sãarobu bɔnu kua, kaa n dukia mɔ wɔllɔ, kpa a na a man swīi.

22 Adama ye aluwaasi wi, u nua mɛ, u doona ka nuku sankiranu domi win dukia ya kpã.

23 Yera Yesu u win bwãabu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, n sɛ gem gem dukiagii u ka ban te Gusunɔ u swīi wura. ²⁴ Yen sɛsɔ ga kpã n kere yooyoo gu du yaburan wɛrɔ gu yari.

25 Ye bwãa be, ba gari yi nua, ba biti soora gem gem, ma ba nɛɛ, n n mɛn na, wara u koo den faaba wa.

26 Yesu bu mɛera ma u nɛɛ, tɔmbun miya n n koorɔ adama gãanu sari ni Gusunɔ u kpanɛ.

27 Yera Piɛɛ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, n wee bɛsɛ sa gãanu kpuro deri sa nun swīi. Mba n ko n ko bɛsɛgia.

28 Yesu bu s̄owa u n̄e, ka geema na b̄e s̄oma, sanam m̄e T̄anun Bii u ko n̄ s̄ win sina ḡoni yikogian w̄allo handunia kpaa s̄o, b̄e w̄akura yiru be i man sw̄i b̄en tii i ko n̄ s̄ sina ḡoni w̄allo i ka Isireliban bwesenu w̄akura yiru siri. 29 Ma baawure wi u win ȳenu deri, n̄ kun m̄e w̄an̄bu, n̄ kun m̄e sesubu, n̄ kun m̄e tundo, n̄ kun m̄e m̄ero, n̄ kun m̄e bibu, n̄ kun m̄e ḡbea n̄en ȳisirun s̄, u koo yen k̄sire wa dabi dabinu, kpa u w̄aru te ta ku ra kpe tubi di. 30 Adama dabiru be ba t̄e s̄a ḡbiikobu ba koo ko birukobu, ma dabiru be ba t̄e s̄a birukobu ba koo ko ḡbiikobu.

20

S̄m kowo be ba w̄a ḡbaar̄o

1 Ma Yesu u n̄e, n̄ wee ye Gusun̄n bandu ta ka weene. Ȳenu ȳero goo u yara buru buru yellu u ka s̄m kowobu kasu bu da win ḡbaar̄o. 2 U wura u bu k̄sia nge m̄e ba ra s̄m kowo k̄sie s̄o teeru, ma u n̄e bu doo bu s̄mburu ko win ḡbaar̄o. 3 Ye n̄ kua bururun k̄ba n̄ōba n̄e, u kpam yara ma u gabu deema ba s̄ t̄engēo ba n̄ garu m̄. 4 U bu s̄owa u n̄e, b̄en tii i doo i s̄mburu ko n̄en ḡbaar̄o. Kon b̄e yen gobi k̄sia nge m̄e n̄ weene. 5 Ma ba da mi. Ȳenu ȳero wi, u kpam yara s̄o wii w̄allu, ka maa yokan k̄ba ita, ma u kua m̄e. 6 Ye n̄ da kua yokan k̄ba n̄ōbu, u kpam yara u gabu wa be ba s̄ mi. U bu bikia u n̄e, mban s̄na i s̄ mini saa bururun di i n̄ garu m̄. 7 Ba wisa ba n̄e, ȳen s̄ goo kun sun s̄mburu w̄e. Ma u n̄e, n̄ n̄ men na, i doo n̄en ḡbaar̄o i s̄mburu ko b̄en tii.

⁸Ye n kua yoka yenu yēro wi, u win sām kowobun wirugii soka u nεε, a sām kowobu sokuo a bu ben gobi kōsia, saa birukobun min di sere ka gbiikobun mi. ⁹Be ba sāmburu torua yokan kōba nōbu ba na ma ba sōo teerun sāmburun gobi wa. ¹⁰Ye gbiikoo be, ba na, ba tamaa begii koo kerawa mε. Adama sōo teerun sāmburun gobiya ba maa ben tii kōsia. ¹¹Ye ba gobi yi wa ba ka yenu yēro wi wōki. ¹²Ba gerua, ba nεε, be ba dākuru na mi, kōbi tia tōnawa ba kua ma a bu kōsia nge bεε be sa sāmburu kua bururun di ka sōo boko. ¹³Ma u ben turo wisa u nεε, nen bōrō, na n̄ nun taki di. A wura ma kaa sōo teerun sāmburun gobi mwa, nge n n̄ mε. ¹⁴N n̄ mēn na, a wunen gobi mōo a doona. Nā n kī n biruko wini kōsia nge wunε, mba n nun wa. ¹⁵N n̄ ye na kī yera kon ka nen ye na mō ko? Nge a nisinu mōwa yēn sō na tōn geeru kua. ¹⁶Ma Yesu nεε, nge mēya birukobu ba koo ko gbiikobu, gbiikobu maa, ba koo ko birukobu.

*Yesu u win gōō ka win seebun gari mō nōn itase
(I maa mērio Maaku 10:32-34, Luku 18:31-34)*

¹⁷Nge mε Yesu u dōo Yerusalemu gia, swaaō u win bwāabu wōkura yiru ye tōna sōōwa u nεε, ¹⁸wee, sa dōo Yerusalemuō mi ba koo Tōnun Bii yāku kowo tōnwerobu ka wooda yērobu nōma beria. Ba koo nūn taarε wē bu go, ¹⁹kpa bu nūn tōn tukobu nōmu sōndia be ba koo nūn yaakoru ko, bu nūn sen̄i so, yen biru bu nūn kpare dāa bunanarō. Sōo itase u koo maa se gōrin di.

*Ye Yakōbu ka Yohanun mēro u bikia
(I maa mērio Maaku 10:35-45)*

20 Yera Sebeden bibun mero u na Yesun mi ka win bibu sannu u yiira u ka gāanu kana. 21 Yesu u nùn bikia u nεε, mba a kī.

U nεε, a de nen bibu yiru yeni yu sina, turo wunen nəm geuɔ, turo maa wunen nəm dwarɔ sanam mε kaa bandu di.

22 Yesu u wisa u nεε i n̄ yē ye i bikiamɔ, i ko kpī i wahala sɔbe ye kon sɔbe?

Ma ba nεε, sa ko kpī.

23 Yesu bu sɔɔwa u nεε, ka geema i ko wahala sɔbe nge nε. Adama n n̄ nen baa n ka gɔsi be ba koo sina nen nəm geuɔ ka nen nəm dwarɔ. Tɔn bèn sɔ nen Baaba u aye ni sɔɔru kua beya ba koo nu wa.

24 Ye bwāabu waku te ta tie ta gari yi nua, ta ka yiru ye mɔru kua. 25 Yera Yesu bu soka u nεε, bεen tii i yē nge mε tɔn tukobun tem yērobu ba ra n bu dam dɔremɔ. Kpa ben wirugibu ba n bu taaremɔ.

26 Adama n n̄ sāa mε bεen mi. Bεen goo ù n kī u ko wirugii, u de u ko bεen sɔmɔ. 27 Meya maa bεen wi u kī u ko gbiikoo u koowo bεen yoo. 28 Nge meya Tɔnun Bii kua. U n̄ nε bu ka nùn sā ma n kun mɔ u ka gabu sā, kpa u win wāaru wē u ka tɔn dabinu yakia.

Yesu wākobu yiru bεkia

(I maa mεerio Maaku 10:46-52, Luku 18:35-43)

29 Sanam mε ba yara Yerikon di, tɔn wɔru guna Yesu swīi. 30 Wākobu yiru gaba sɔ swaa baarɔ ba nua ma Yesu sarɔ. Yera ba nɔɔgiru sua ba nεε, Yinni, Dafidin sikadobu, a bεsen wɔnwɔndu waawo.

31 Tɔn wɔru guna ye, ya bu wakisimɔ bu mario. Ka mε, ba gbāramɔ too too, ba mɔ, Yinni, Dafidin sikadobu, a bεsen wɔnwɔndu waawo.

³² Yera Yesu u yōra u bu soka ma u bu bikia u nεε, mba i kī n bεε kua.

³³ Ba nùn wisa ba nεε, Yinni, sa kī besen nōni yi yam wawa.

³⁴ Yesu u ben wɔnwɔndu wa ma u ben nōni baba. Yāatem mi, tōnu yiru ye, ya yam wa ma ya nùn swīi.

21

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mεerio Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

¹ Ye ba Yerusalemu bōku kua ba tura wuu ge ba ra soku Betefagiɔ, Olifin guurɔ ma Yesu u win bwāabu yiru gōra. ² U bu sōwa u nεε, i doo baru kpaa te i mεera bεen wuswaaɔ mi. Miya i ko yande keteku wa ka gen buu nu sōri. I nu sōsiamā i ka man naawa.

³ Goo ù n bεε gāanu bikia, i nεε, Yinniwa u nin bukata mɔ. Mii mii ba koo de i ka nu na.

⁴ Yeni ya kua kpa Gusunən sɔmən gari yini yi ka koorā yi yi nεε,

⁵ “I Yerusalemugibu sōwɔ i nεε, wee, ben sunɔ sisi ben mi.

Wi, tən duuduowa, u keteku sōni, keteku buu kpɛmbu.”

⁶ Ma bwāa be, ba da ba kua ye Yesu u bu sōwa.

⁷ Ba ka keteku ge ka gen buu na. Ba ben beka tēria nin wāllo ma ba dera Yesu u sōni. ⁸ Ma tən wōru ga gen beka tēria swaa sɔɔ. Gaba bāa kako bekusu bōora ba tēria swaaɔ. ⁹ Tən be ba nùn gbiiye ka be ba nùn swīi biruɔ, ba gbāramɔ ba mɔ, su Dafidin sikadobu wolle sua. U sāawa domarugii. U sisi ka Yinnin yīsiru! Su Wōrukoo wolle sua.

¹⁰ Ye u dua Yerusalemuɔ, wuugibu kpuro ba biti soora ba mɔ, wara wini.

11 Tɔn wɔru ga nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ Yesuwa, Galilen Nasaretigii.

Yesu u dua sãa yerɔ

(I maa mɛɛriɔ Maaku 11:15-19, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

12 Yesu u dua sãa yerɔ ma u be ba kiaru dɔramɔ ka be ba dwemɔ gira min di. U be ba gobi kɔsimɔn tabuluba fukura, ka totoberɛ dɔrobun kitanu. 13 Ma u bu sɔwa u nɛɛ, Gusunɔn gari nɛɛ, “Nɛn dira ko n sãawa kanarun diru.” Adama bɛɛ i tu gɔsia gbɛnɔbun wãa yeru.

14 Yera wɔkɔbu ka yɛmɔba na win mi sãa yeru mi ma u bu bɛkia. 15 Yãku kowo tɔnwerɔbu ka wooda yɛroba mɔru kua ye ba maamaaki wa ye u kua, ka maa bii be ba gbãramɔ sãa yerɔ ba mɔ, su Dafidin sikadobu walle sua. 16 Ma ba Yesu sɔwa ba nɛɛ, a sere nɔmɔ ye ba gerumɔ?

Ma Yesu nɛɛ, oo, i n̄ garire Gusunɔn gari sɔɔ mi ba nɛɛ, “A dera bii piiminu ka bii wɛɛnu nu nun siaramɔ.”

17 Yen biru u bu deri u doona wuu min di u da Betaniɔ u kpuna mi.

Yesu d̄aru garu b̄rusi

(I maa mɛɛriɔ Maaku 11:12-14, 20-24)

18 Sisiru bururu nge mɛ Yesu gɔsirɔ wuu mi, gɔɔra n̄n mɔ. 19 U d̄aru garu wa swaa baarɔ te ba ra soku figie. U tu susi, adama wurusu tɔnawa u wa mi. Yera u tu sɔwa u nɛɛ, a n̄ maa wãa a binu ma sere ka baadommaɔ.

Ma yande, figie ye, ya gbera. 20 Win bwãaba yabu ye wa ma biti bu mwa. Ba Yesu bikia ba nɛɛ, amɔna figie ye, ya ka gbera mɛ mii mii.

21 Yesu bu wisa u nεε, ka geema na bεε sɔɔmɔ, ì n naanε doke ma i ò sika mɔ̀, i ko kpī i ko ye na figie ye kua. N ò mam mε tɔna, i ko maa kpī i guu teni sɔ tu wukuro min di tu da tu nim wɔku wɔri. Ya koo maa koor a mε. 22 Ma i naanε doke, ye i bikia kanaru sɔɔ ye kpurowa i ko wa i mwa.

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mεerio Maaku 11:27-33, Luku 20:1-8)

23 Yesu dua sãa yerɔ u keu sɔɔsimɔ. Yera yãku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba da win mi ba nεε, weren yiikowa a ka yeni mɔ̀. Wara nun yiiko ye wẽ.

24 Yesu bu wisa u nεε, nen tii kon bεε gari tia gaa bikia. I n man wisa, nen tii kon bεε sɔ win yiiko na ka yeni mɔ̀. 25 Wara u Yohanu gɔrima u ka batemu ko. Gusunɔ? Nge tɔnu.

Ma ba gerumɔ ben tii tiine sɔɔ ba mɔ̀, sà n nεε Gusunɔwa, u koo sun bikia mban sãna sa ò Yohanu naanε doke. 26 Sà n maa nεε, tɔmba, ye tɔn wɔru ga koo ko sa yen berum mɔ̀, domi be kpurowa ba Yohanu garisi Gusunɔn sɔmɔ.

27 Yera ba Yesu wisa ba nεε, sa ò yẽ.

Ma Yesu u bu sɔɔwa u nεε, to, ò n mɛn na, nen tii na ò maa bεε sɔɔmɔ wìn yiiko na ka yeni mɔ̀.

Bibu yirun mɔ̀ndu

28 Yesu maa nεε, amɔna i wa. Durɔ goo win bii tɔn durɔbu yiru mɔ̀. Ma u gbiikoo sɔɔwa u nεε, bii wunε, a doo a sɔmburu ko nen gbaarɔ gisɔ. 29 Ma u nεε, na ò dɔɔ. Adama ye n sosi u bwisika ma u da. 30 Ma u maa da u win bii yiruse wini sɔɔwa mε. Bii wi, u nùn wisa u nεε, too, baaba, kon da. Adama u ò de. 31 Be yiru ye sɔɔ, wara u tondon kīru kua.

Ba nεε, gbiikoo wi.

Yera Yesu bu sɔɔwa u nεε, ka geema na bεε sɔɔmɔ, gberε mwaɔbu ka kurɔ tanɔbu ba koo bεε gbiiya bu da mi Gusunɔ u bandu swĩi. ³² Domi Yohanu na u bεε swaa gea sɔɔsi, ma i n̄ n̄n̄ naanε doke. Adama gberε mwaɔbu ka kurɔ tanɔbu beya ba n̄n̄ naanε doke. Wee bεε, baa mε i ye wa i n̄ gɔru gɔsie i n̄n̄ naanε doke.

Gbaa wuko k̄sɔbun gari

(I maa mεrio Maaku 12:1-12, Luku 20:9-19)

³³ Yesu maa nεε, i kpam m̄ndu garu swaa dakio. Yenu ȳero goo u d̄a gbaaru kua ma u tu kara kua, ma u d̄a bii gama yeru kua ma u gbaa k̄sɔbun diru bana. Yen biru u gbaa wukobu kasu u bu ye n̄m̄u bεria ma u sanum da. ³⁴ Sanam mε d̄a binun s̄ribu tura u win s̄m̄ kowobu ḡra gbaa wuko ben mi, bu win b̄nu mwaama. ³⁵ Adama gbaa wuko be, ba bu kunisi ba turo so, ma ba turo go, ma ba itase kpenu kasuka. ³⁶ Yenu ȳero wi, u kpam bu gabu ḡria be ba gbiikobu dabiru kere. Daa tia yera ba ben tii kua. ³⁷ Yen biru u bu win bii ḡria u nεε, ba koo n̄n̄ bii bεεε w̄. ³⁸ Adama saa ye gbaa wuko be, ba bii wi wa ba geruna ba nεε, i n̄ n̄n̄ wa wi u koo ra gbaa te tubi d̄i? I de su n̄n̄ go kpa gbaa te, tu ko bεεgiru. ³⁹ Ma ba n̄n̄ s̄re ba yara gbaa ten min di ba ḡ.

⁴⁰ Yesu u bu bikia u nεε, sanam mε gbaa ȳero win tii u koo na, mba u koo gbaa wuko be kua.

⁴¹ Ba n̄n̄ wisa ba nεε, n̄ni sw̄aarun ḡwa u koo ka t̄n̄ k̄so be go, kpa u gbaa wukobu gabu win gbaaru n̄m̄u s̄ndia, be ba ko n̄ da n̄n̄ win b̄nu w̄ d̄a binun s̄ribun saa s̄ɔ.

⁴² Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i n̄ garire Gusunɔn gari sɔɔ mi ba nɛɛ,
 “Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.
 Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki besen nɔni sɔɔ.”

⁴³ Yen sɔna na bɛɛ sɔɔmɔ, ba koo bɛɛ Gusunɔn bandu wɔrari kpa bu tu bweseru garu wɛ te ta koo ban te mɛm nɔɔwa. [⁴⁴ Baawure wi u koo kpee te wɔri ta koo n̄n bɔɔku, wi ta maa wɔri ta koo n̄n namwa munu munu.]

⁴⁵ Ye yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba Yesun mɔn ni nua, ba tuba ma beya u ka yā. ⁴⁶ Yera ba swaa kasu bu ka n̄n mwa. Adama ba tɔn wɔrun berum kua yɛn sɔ ga n̄n garisi Gusunɔn sɔmɔ.

22

Kurɔ kpaarun dim gari

(I maa mɛrio Luku 14:15-24)

¹ Yesu kɔam ka bu mɔndu gari sɔɔwa u nɛɛ, ² n wee, ye Gusunɔn bandun gari ka weene. Sunɔ goo u win biin kurɔ kpaarun sɔɔru kua. ³ U win sɔmɔbu gɔra bu da bu be ba dim soka sokuma. Adama ba n̄ kī bu na. ⁴ Ma u kɔam win sɔmɔbu gabu gɔra u nɛɛ, i doo i be na dim soka sɔ na sɔɔru kpa, na nɛn naa kinɛnu ka yaa sabe gumginu go. Ye kpuro ya sɔɔru kpeera, bu na kurɔ kpa yero. ⁵ Adama be ba dim soka mi, ba n̄ gari yi swaa sue ma baawure u wigiru doona, wini win gberu da, wini maa win tenkuru doona. ⁶ Ben gaba sɔmɔ be mwa ba nɔni sɔɔwa ba go. ⁷ Sunɔ wi, u mɔru besira u win tabu kowobu gɔra bu ka tɔn gowo be go kpa bu ben wuu dɔɔ sɔku. ⁸ Sanam mɛya u win sɔmɔbu sɔɔwa u nɛɛ,

kurɔ kpaa dīanu ye, adama be na soka ba ñ maa ka nu weene. ⁹ N n mɛn na, i doo swaa swaabu i be i waama sokuma. ¹⁰ Ma sɔmɔ be, ba da swaa swaabu ba be ba wa kpuro mɛnna kɔsobu ka geobu. Nge mɛya tɔmba ka yiba kurɔ kpaa yee te sɔɔ.

¹¹ Ye sunɔ wi, u dua u ka bu wa be ba dim na, u durɔ goo wa wi u kun kurɔ kpaa yānu doke. ¹² U nùn sɔɔwa u nɛɛ, bɔrɔ, amɔna a kua a ka duuma mini a ñ ka kurɔ kpaa yānu doke. Durɔ wi kun gɛɛ wisa. ¹³ Yera sunɔ wi, u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i win nɔma ka naasu bɔkuo kpa i nùn kasa ko yam wɔkuru sɔɔ tɔɔwɔ, mi u koo wiru nɔma sɔndi u swī. ¹⁴ Ma Yesu u nɛɛ, dabira ba soka adama fiikowa ba gɔsa.

Wɔɔ gobin kasiabun gari

(I maa mɛerio Maaku 12:13-17, Luku 20:20-26)

¹⁵ Sanam mɛya Falisiba ba da ba mɛnna bu ka kasu mɛ ba koo ko bu ka Yesu garin yina beria. ¹⁶ Ma ba ben bwāabu gabu ka Herodun tɔmbu gabu gɔra win mi. Ba da ba nɛɛ, yinni, sa yɛ ma a ra gem gere, ma a tɔmbu Gusunɔn swaa sɔɔsimɔ dee dee, mɛya a ku ra goon nɔnu mɛeri, domi a ku ra gari gere bine ka berum sɔ. ¹⁷ N n mɛn na, a sun sɔɔwɔ, yen mɛ a wa. N weene bu tem yɛro wɔɔ gobi kɔsia? Nge n ñ weene.

¹⁸ Adama Yesu u ben bwisi kɔsi yi yɛ ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, murafiti bɛɛ! Mban sɔna i kī i nɛn laakari mɛeri. ¹⁹ I man gobi yi sɔɔsio yi i ra ka wɔɔ gobi kɔsie.

Ma ba nùn sii geesun gobi sɔɔsi. ²⁰ Ma u bu bikia u nɛɛ, weren foto ka yīrera mini.

²¹ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tem yɛrogia.

Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tem yɛro kɔsio ye ya sɔa tem yɛroɔia, kpa i maa Gusunɔ kɔsia ye ya sɔa Gusunɔɔia.

²² Ye ba gari yi nua, ba biti soora, ma ba nùn deri ba doona.

Gəribun seebun gari

(I maa mɛrio Maaku 12:18-27, Luku 20:27-40)

²³ Sɔɔ tee te sɔɔ, Sadusi be ba ra nɛɛ gəriba kun seemɔ, ben gaba na Yesun mi. Ma ba nùn bikia ²⁴ ba nɛɛ, tɔnwero, Mɔwisi nɛɛ, durɔ goo ù n gu ù kun bii mara, win wɔnɔwa koo win gəmini yenu doke kpa u ka win mɔɔ bweseru seeya. ²⁵ N wee bɛsɛn suunu sɔɔ tundo turosibu nɔɔba yiru gaba raa wɔa. Gbiikoo kurɔ sua ma u gu u n bii mara, ma u win wɔnɔ gəmini deria. ²⁶ Ben yirusen tii mɛya, ka itase, sere ka nɔɔba yiruseɔ. ²⁷ Be kpuron biru kurɔ win tii maa gu. ²⁸ N n mɛn na, dɔma te gəriba koo se, tɔmbu nɔɔba yiru ye sɔɔ, ben wara ko n kurɔ wi mɔ, domi be kpuro ba nùn yɛwa kurɔ.

²⁹ Yesu bu wisa u nɛɛ, i tore yèn sɔ i n Gusunɔn gari yɛ, mɛya i n maa win dam yɛ. ³⁰ Domi sanam mɛ gəriba koo se, durɔbu ka kurɔbu ba n maa suanamɔ, ba ko n sɔawa nge Gusunɔ wɔllun gɔradoba. ³¹ Ye n maa sɔa gəribun seebun gari, i n garire ye Gusunɔ u bɛɛ sɔɔwa? U nɛɛ, ³² nɛna Gusunɔ Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni. Gusunɔ sɔawa wasobun Yinni, u n sɔa gəribun Yinni.

³³ Tɔn wɔru ge ga gari yi nua ga biti kua win sɔɔsirun sɔ.

Wooda ye ya bo

(I maa mɛrio Maaku 12:28-34, Luku 10:25-28)

³⁴ Ye Falisiba ba nua ma Yesu u Sadusiba nɔ mwaari, yera ba menna. ³⁵ Ben turo wi u sãa wooda yẽro u kĩ u Yesun laakari mɛeri, ma u nùn bikia u nɛɛ, ³⁶ tɔnwero, wooda yerà ya kpãaru bo woodaba sɔɔ.

³⁷ Yesu nùn wisa u nɛɛ, “A Gusunɔ wunɛn Yinni kɔ ka wunɛn gõru kpuro ka wunɛn bwẽra kpuro ka wunɛn bwisikunu kpuro.” ³⁸ Yeya ya sãa wooda gbiikaa, yera ya maa kpãaru bo. ³⁹ Yen yiruse wee, ye ya ka ye weenɛ yera “A wunɛn tɔnusi kɔ nge wunɛn tii tii.” ⁴⁰ Wooda yiru ye sɔɔn diya Mɔwisin wooda ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsinu kpuro yari.

Dafidi ka wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛerio Maaku 12:35-37, Luku 20:41-44)

⁴¹ Ye Falisiba ba menna, Yesu u bu gari yini bikia. ⁴² U nɛɛ, amɔna i tamaa wi Gusunɔ u gɔsa u sãa. Weren bweserun diya u yari.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, Dafidin bweserun diya.

⁴³ Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, amɔna Dafidi ka nùn soka Yinni ka Hunde Dɛeron sɔɔsiru. Domi Dafidi gerua u nɛɛ,

⁴⁴ “Yinni Gusunɔ u nɛn Yinni sɔɔwa u nɛɛ,
a sinɔ nɛn nɔm geuɔ
sere n ka nun wunɛn yiberɛba taarea.”

⁴⁵ N n mɛn na, Dafidi ù n nùn soka Yinni, amɔna u ko n ka kpam sãa win bii.

⁴⁶ Baa ben turo kun maa kpãa u nùn gɛɛ wisi. Saa dɔma ten di goo kun maa nùn gɛɛ bikiare.

23

I tii laakari koowo

ka wooda yērobu ka Falisiba

(I maa mēerio Maaku 12:38-39, Luku 11:43, 46, 20:45-46)

¹ Sanam mēya Yesu u tən wəru ka win bwāabu sōwa u nēē, ² wooda yērobu ka Falisiba ba sō Mōwisin ayerō. ³ N n man na, i bu mēm nōwō kpa i ko ye ba bēē sōmō adama i ku ben kookoosu saari, domi ye ben tii ba gerumō, ba n̄ ye m̄. ⁴ Ba sōmu ni nu bunu bākumō ba tambu sōbimō adama ba ku ra wure bu nu baba baa ka niki bii tia. ⁵ Ben kookoosu si ba m̄ kpuro ba m̄wa bu ka bu wan sō. Nge mēya ba ra tii bōki bēkē gbinisi kpa ba n gurumusū sari dēndēniginu wukiri. ⁶ Ba maa sin yee bēereginu kī dii yenu ka mēnnō yenō. ⁷ Ba ra kā tamba n bu tōbirimō yaburō ka bēere kpa ba n bu sokumō yinni. ⁸ Adama bēē, i ku kasu bu bēē soku yinni domi bēē kpuro saara teera, ma i yinni turo dege dege m̄. ⁹ I ku maa goo soku baaba handunia sō, domi i Baaba turo m̄ wi u wāa wōllō. ¹⁰ I ku maa kasu bu bēē soku wirugii, domi wirugii turo dege dege tōnawa i m̄, wiya Kirisi. ¹¹ Wi u sāa gisonko bēē sō, wiya u ko n sāa bēēn sōmō. ¹² Wi u tii sua ba koo n̄n kawa, wi u maa tii kawa ba koo n̄n wōlle sua.

*Yesu u wooda yērobu**ka Falisiba taarē wē**murafitirun sō*

(I maa mēerio Maaku 12:40, Luku 11:39-42, 44, 52, 20:47)

¹³ Ma Yesu u nēē, bēē wooda yērobu ka Falisiba murafiti bēē, i ko n̄ni swāaru wa! Domi i ban te Gusunō u swīn gambo kēnumō. Bēēn tii, i n̄ tu wure. I n̄ maa wure be ba tu kī, bu tu wura.

[¹⁴ Bεε wooda yērobu ka Falisiba murafiti bεε, i ko nōni swāaru wa! Domi i gəminibu wərarimə ye ba mə kpuro, mɛya i maa kana dɛndɛnnu m̀ i n ka s̄are nge tən geobu. Yen s̄ona bεen taare koo kp̄ɛa.]

¹⁵ Bεε wooda yērobu ka Falisiba murafiti bεε, i ko nōni swāaru wa! Domi i sirene yam kpuro temə ka nim w̄okuə i kasu wi u koo bεε sw̄i. Ma i n n̄un wa i ra n̄un ko kam koore wi u bεε kere n̄an yiru.

¹⁶ I ko nōni swāaru wa, bεε swaa gbio w̄okobu. Domi i gerumə ma goo ù n ka s̄aa yeru b̄rua n n̄ s̄aa ḡaanu, ù n maa ka ten wura b̄rua u kua dibugii.

¹⁷ Gari baka w̄okobu! Mba n kp̄aaru bo. Wura? Nge s̄aa yee ten tii te ta wura ye dεerasie. ¹⁸ I kpam gerumə ma goo ù n ka ȳaku yeru b̄rua, n n̄ s̄aa ḡaanu, ù n maa ka ȳakuru b̄rua te ta w̄aa ȳaku yeru w̄allo, u kua dibugii. ¹⁹ W̄okobu bεε! Yen mba n kp̄aaru bo. Ȳakuru? Nge ȳaku yee ten tii te ta ȳakuru dεerasie. ²⁰ N n man na, wi u ka ȳaku yeru b̄rua, tera u ka b̄rua ka maa kpuro ye ya s̄ondi ten w̄allo. ²¹ Wi u ka s̄aa yeru b̄rua, tera u ka b̄rua ka maa Gusunə wi u w̄aa te s̄ə. ²² Wi u maa ka w̄allu b̄rua, Gusunən sina ḡona u ka b̄rua ka maa Gusunə wi u s̄ mi.

²³ Bεε wooda yērobu ka Falisiba murafiti bεε, i ko nōni swāaru wa! Domi i Gusunə kpee yi ba m̀ mantu ka aneti ka kumε, yin w̄okuru baateren w̄allo tia w̄εmə, adama i duarimə ye ya kp̄aaru bo wooda s̄ə nge gem kobu ka tən geeru ka naane. Yeya n weene i ko kpa i ku ye ya tie duari. ²⁴ Swaa gbio w̄ko bεε, i ra bεen ḡaa n̄urunu w̄əre k̄ək̄obun s̄, adama i yooyoo mwεemə.

²⁵ Bεε wooda yērobu ka Falisiba murafiti bεε, i ko nōni swāaru wa! Domi i n̄ra ka gb̄erun biru

teamo. Adama sɔwɔ beɛn aka dim ka gbena i yibie mi. ²⁶ Falisi wɔko, a gina nɔra ka gbɛɛrun nukuru teo, birun tii ga koo maa dɛɛra.

²⁷ Bɛɛ wooda yɛrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔni swɔaru wa! Domi i ka sikinu weɛni ba soo tɛɛni. Nin wɔlla wɔ adama sɔwɔ gonun kukuna nu yiba ka yabu baayere ye ya kɔsa. ²⁸ Bɛɛn tii, tɔwɔ i sɔare nge tɔn geobu adama beɛn nukuro murafituru ka kɔsa ya yiba.

*Yesu u nɔni swɔarun gari mɔ
(I maa mɛɛrio Luku 11:47-51)*

²⁹ Ma Yesu maa nɛɛ, bɛɛ wooda yɛrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔni swɔaru wa! Domi i gɔa buranu banimo Gusunɔn sɔmɔbun sika wɔllo ma i gemgibun sika kisa kisa kuamme. ³⁰ Ma i gerumo i mɔ, i n daa wɔa beɛn sikadoban waati, i n ko i n daa nɔma mɔ Gusunɔn sɔmɔbun goberu sɔɔ. ³¹ N n mɛn na, beɛn tii i wura ma i sɔa be ba Gusunɔn sɔmɔbu gon bweseru. ³² I hania koowo, i beɛn sikadoban ye ba deri dakura. ³³ Waa gɔsɔ wuuru bɛɛ! Amɔna i ko ka dɔɔ wi u ku ra gbin taare suuri. ³⁴ Yen sɔ, i swaa dakio, kon bɛɛ Gusunɔn sɔmɔbu ka bwisigibu ka tire yɛrobu gɔriama. I ko i ben gabu go, i ko i gabu dɔa bunanaru kpare, i ko i maa gabu seni so beɛn mennɔ yenɔ kpa i n bu naa swii i n nɔni sɔɔmɔ wusu ka wusɔ. ³⁵ Nge mɛya beɛn wiru wɔllɔwa be ba geegibu go kpuron nɔni swɔara koo wɔri, saa Abeli geegii win goberun di sere Sakari, Barakin biigiru wi i go sɔa yeru ka yaku yerun baa sɔɔ. ³⁶ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, yeni kpuro ya koo wɔriwa tɛn tambun wii wɔllo.

*Yesu ka Yerusalemu
(I maa mɛrio Luku 13:34-35)*

³⁷ Ma Yesu u nɛɛ, Yerusalemu, Yerusalemu, wunɛ wi a ra Gusunɔn sɔmɔbu go kpa a be u nun gɔria kpenu kasuku. Nɔn nyewa na kɔ̃a n wunen tɔmbu kpaasina nen bɔkuɔ nge mɛ goo mɛro ga ra gen binu mennɛ gen kasa sɔɔ, adama i n̄ wure. ³⁸ N wee ba ko bɛɛ bɛɛn yɛnu deria gu ko bansu. ³⁹ Domi na bɛɛ sɔɔmɔ saa tɛn di i n̄ ko i maa man wa sere dɔma te i ko i nɛɛ, na s̃aa domarugii wi u sisi ka Yinnin ỹisuru.

24

*Yesu u s̃aa yerun kɔrabun gari m̄
(I maa mɛrio Maaku 13:1-2, Luku 21:5-6)*

¹ Yesu yara s̃aa yerun di. Sanam mɛ u doonɔ win bwãaba da win mi bu ka n̄n s̃aa yerun bana s̃ɔsi. ² Yera u bu s̃ɔwa u nɛɛ, i yabu ye kpuro wa? Ka geema na bɛɛ s̃ɔmɔ ba koo ye kpuro sura, baa kpee teeru ta n̄ ko n s̃andi ten tensim w̄llɔ.

*Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe
(I maa mɛrio Maaku 13:3-13, Luku 21:7-19)*

³ Yesu u s̃ɔ guu te ba m̄ Olifin w̄llɔ. Yera win bwãaba da win mi be tɔna ba n̄n bikia ba nɛɛ, a sun s̃ɔwɔ n̄ n domman na yabu ye, ya koo koorɔ ka ỹire te ta koo wunen naaru ka handunian kpeeru s̃ɔsi.

⁴ Yesu bu s̃ɔwa u nɛɛ, i n̄ tii sɛ kpa goo u ku raa bɛɛ n̄ni w̄ke. ⁵ Domi tɔn dabira koo na ka nen ỹisuru ba n̄ m̄, beya ba s̃aa wi Gusunɔ u gɔsa, kpa bu tɔn dabiru n̄ni w̄ke. ⁶ I ko i n̄ tabun damu damusu n̄ɔmɔ. I ku de n̄ bɛɛ berum kɔ. Yeni ya n̄ koo ko ya kun koore, adama n̄ n̄ gina handunian kpeeru mi. ⁷ Bwesenu koo seesina nu tabu ko, sinamba koo tabu seesina. Ḡɔru ka tem ỹiribu ko n̄ w̄aa bera ka

bera. ⁸ Ye kpuro ya ko n sãawa nge tən kurən nuku wuriribun tore.

⁹ Tamba koo bæε gabu nāmu sōndia bu bæε tōya ko kpa bu bæε go. Bwesenu kpuro nu koo bæε tusi nən yīsirun sō. ¹⁰ Sanam mε sō, tən dabira koo biru wura. Ba koo kərūmōtōnu kuana kpa bu tusina. ¹¹ Sōmō weesugii dabira koo yarima bu tən dabinu nōni wāke. ¹² Kāsān kobu koo dabiā sere tən dabi dabinun kīra koo yemia. ¹³ Adama wi u tēmana sere ka nōrō, wiya u koo faaba wa. ¹⁴ Gusunən bandun Labaari gea yeni ya koo nōra handunia kpuro sō, kpa yu ko seeda bwesenu kpuron mi. Sanam mε sōra kpeerabu koo tunuma.

Gāa kōsunun gari

(I maa mērio Maaku 13:14-23, Luku 21:20-24)

¹⁵ Yesu maa nεε, Gusunən sōmō Daniēli u raa “Kam koosion bwāaroku kōsun” gari kua. Geya i ko wa ga yō yam dēeram sō. Wi u tire teni garimō, u tubuo sāa sāa. ¹⁶ Sanam mēya n weene be ba wāa Yudea bu duki su bu da guunu gia. ¹⁷ Wi u wāa dii tēeran wōllō u ku raa sare u du dirō u yānu gura. ¹⁸ Wi u maa woo gberō u ku gōsira yenuō u ka win kumbooro sua. ¹⁹ Amōna kurō ben wahala ko n nε sanam mε sō, be ba guri mō ka be ba bibu bōm kēmō. ²⁰ I Gusunō kanō kpa bæen kpikirun sanam mu kun sāa woorun saa ñ kun mε tōw wērarugiru sō. ²¹ Domi sanam mε sō, nōni swāa bakara ko n wāa tēn bweseru ta ñ koore saa handunian toren di sere ka gisō. Ten bwesera kun mam maa sisi. ²² Gusunō ù kun daa sanam mε kawε goo kun tiarō. Adama u mu kawawa be u gōsan sō.

²³ Saa ye sō, goo ù n bæε sōwa u nεε, Kirisi wi, u wāa mini, ñ kun mε u wāa giō, i ku ra naane

ko. ²⁴ Domi Kirisi weesugibu ka Gusunən səmō weesugiba koo yari. Ba koo yīre bakanu ka səm maamaakigia ko bu ka tambu nōni wōke, ka mam be Gusunō u gōsa, ñ n ko n koorā. ²⁵ N wee, na bεε ye sōōwa ya sere na.

²⁶ Bā n maa bεε sōōwa, wee u wāa gbaburō, i ku da mi. Nge bā n bεε sōōwa, wee u wāa dii sōōwō, i ku ra naanε ko. ²⁷ Nge mε guru maakinu ra balli wōllō saa sōō yari yerun di n ka da duu yerō, nge mēya Tōnun Biin naaru ta ko n maa sāa. ²⁸ Yam mi gora wāa, miya yaberekunu koo menna.

Tōnun Biin naaru

(I maa mεerio Maaku 13:24-27, Luku 21:25-28)

²⁹ Ma Yesu maa nεε, sanam mēn nōni swāarun biru, mii mii sōō koo yam tīra, suru kun maa win yam bururam sōōsimō, kperi koo wōruma wōllun di kpa wōllun dam mu yīiri. ³⁰ Sanam mēya Tōnun Biin yīrera koo kura wōllō. Handunian bwesenu kpuro nu koo swī. Nu koo Tōnun Bii wa u wee wōllun di guru wiru sōō ka dam bakam ka yiiko. ³¹ Kōbi baka koo swī kpa u win wōllun gōradoba gōri handunian goonu nne sōō. Ba koo be u gōsa menna handunia kpuron di.

Yīre te dāa te ba mō figie

ta sōōsimō

(I maa mεerio Maaku 13:28-31, Luku 21:29-33)

³² Yesu maa nεε, i de n bεε yeeri ye dāa te ba mō figie ta sōōsimō. Saa mìn di ten kāasi dwiiya ma ta kpararu toruma, i yē ma tomburura ta turuku kua. ³³ Nge mēya bεε maa, ñ n yabu ye kpuro wa, ñ n yē ma saa ya sisi ya turuku kooma. ³⁴ Kā geema na bεε sōōmō, tən be ba wāa tē ben kpuro kun gbimō yabu

ye kpuro yu ka tunuma. ³⁵ Wəllu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun dɔɔnɔ pai.

Gusunɔ turowa

handunian kpeerun saa yɛ

(I maa mɛɛrio Maaku 13:32-37, Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Yesu maa nɛɛ, ye n sãa nen naarun saa, goo sari wi u yen tɔru yɛ, baa gɔradoba be ba wãa wəllɔ, baa mam Biin tii, ma n kun mɔ Baaba turo. ³⁷ Nge mɛ n kua Nɔwɛn saa, mɛya n ko n maa ko sanam mɛ Tɔnun Bii u koo na. ³⁸ Geema nim yibu baka te, tu sere na, tɔmba dimɔ ba nɔrumɔ ba kurɔ kpaanu mɔ, ba ben bibu durɔbu kɛmɔ sere dɔma te Nɔwɛ dua goo sɔɔ. ³⁹ Ba n gãanu bwisika sere nim yibu baka te, ta ka tura ta ka bu doona kpuro. Nge mɛya n ko n sãa sanam mɛ Tɔnun Bii u koo na. ⁴⁰ Sanam mɛya tɔmbu yiru ba ko n wãa gberɔ. Ba koo turo sua bu turo deri. ⁴¹ Tɔn kurɔbu yiru ba ko n nammɔ. Ba koo turo sua bu turo deri. ⁴² Yen sɔ, i n swaa mɛɛra domi i n yɛ tɔɔ te bɛɛn Yinni u koo tunuma. ⁴³ I de yeni yu bɛɛ yeeri. Yɛnu yɛro ù n yɛ wɔkurun saa ye gbɛnɔ u koo na, u koo dom se kpa u ku de u du win yɛnuɔ. ⁴⁴ Yen sɔ, bɛɛn tii i n sɔɔru sãa domi Tɔnun Bii u koo nawa saa ye i n bwisika.

Yoo naanɛgii

ka naanɛ sarirugii

(I maa mɛɛrio Luku 12:41-48)

⁴⁵ Ma Yesu nɛɛ, wara sãa yoo laakarigii wi u naanɛ mɔ. Wiya wi win yinni u win sɔm kowo be ba tie nɔmu sɔndia, u ka bu nɔɔri saa ye n weenɛ. ⁴⁶ Doo nɔɔrugiiwa sɔm kowo wi, win yinni ù n deema u

mò mε, sanam mε u koo wurama. ⁴⁷ Ka geema na bæε sǝmǝ, yinni wi, u koo win dukia kpuro sǝm kowo wi nǝmu bæria. ⁴⁸ Adama ù n sǝa sǝm kowo kam, ma u bwisikumǝ u mǝ, win yinni tεemǝ, ⁴⁹ ma u seemǝ u win sǝm kowosibu soomǝ, ma u dimǝ u nǝrumǝ ka tam nǝrobu sannu, ⁵⁰ win yinni koo wurama dǝma te u ñ nùn yĩiyǝ ka saa ye u ñ yē. ⁵¹ Kpa u nùn bǝari kpiri kpirika kpa u da u ka murafitiba nǝni swǝaru bǝnu ko. Miya u koo wiru nǝma sǝndi u swĩ.

25

Wǝndia wǝkurun gari

¹ Yesu kpaam nεε, tǝǝ te, tà n na, Gusunǝn bandun gari yi ko n ka wǝndia wǝkuru garun gari weenε be ba ben fitilanu sua ba yara ba kurǝ kpaon durǝ sennǝ da. ² Ben nǝǝbu ba laakari mǝ, nǝǝbu maa ba ñ laakari mǝ. ³ Nǝǝbu be ba ñ laakari mǝ ba ben fitilanu sua ba ñ gum kusenu kue. ⁴ Adama be ba laakari mǝ mi, ba fitilanu sua, ba maa gum kusenu kua. ⁵ Nge mε kurǝ kpaon durǝ tεemǝ, wǝndia wǝku te, ta dom yĩbirimǝ ta dweeyamǝ.

⁶ Wǝkurun bǝnu goo u gbǝra u nεε, kurǝ kpaon durǝ wee, i yarima i wi sennǝ da. ⁷ Yera wǝndia wǝku te, ta seewa ta ten fitilanu sǝnwa. ⁸ Be ba ñ laakari mǝ mi, ba beǝnǝ sǝǝwa ba nεε, i sun gum kē domi bæsen fitilanu gbiǝ. ⁹ Laakarigii be, ba wisa ba nεε, aawo domi n ñ koo bæε kpuro turi. Iyande doo i bæegim dwe. ¹⁰ Saa ye ba dwem da ma kurǝ kpaon durǝ u tunuma. Be ba sǝǝru sǝa siba dua kurǝ kpaayǝ ka wi sannu ma ba gambo kenua. ¹¹ Yen biruwa wǝndia be ba tie ba tunuma ba nǝǝgiru sua

ba nεε, yinni a sun kenio. ¹² Adama kurɔ kpɔon durɔ nεε, ka geema na bεε sɔɔmɔ, na n̄ bεε yĕ.

¹³ Ma Yesu u nεε, n̄ n̄ mɛn na, i n̄ swaa mεεra, domi i n̄ t̄ɔ te ka saa ye yĕ.

Yobu itan gari

(I maa mεerio Luku 19:11-27)

¹⁴ Yesu maa nεε, win naarun gari yi ko n s̄awa nge durɔ goon gari wi u k̄i u wuu da. U win yobu soka u bu win dukia n̄mu s̄ndia. ¹⁵ U turo gobi bεkε gεen suba n̄ɔbu wĕ, turo maa suba yiru, itase sube teeru. U bu wĕ wĕ nge mε ben baawuren dam nε, ma u doona. ¹⁶ Yoo wi ba suba n̄ɔbu wĕ mi, u yande seewa u ka gobi yi tenkuru kua, ma u maa n̄ɔbu kpaa are wa. ¹⁷ Wi ba maa suba yiru wĕ u kua nge mε, ma u maa yiru kpaa are wa. ¹⁸ Adama wi ba sube teeru wĕ mi, u da u w̄ru gba u win yinnin gobi yi sikua.

¹⁹ Sanam d̄ɔ sanam wee, yoo ben yinni u wurama ma u ka ben baawure win gobi dooru kua.

²⁰ Yoo wi ba suba n̄ɔbu wĕ u na ka suba n̄ɔbu kpaa u nεε, yinni, gobi yin suba n̄ɔbuwa a man wĕ. N wee, n̄ɔbu kpaa ye na are di. ²¹ Win yinni n̄n̄ s̄ɔwa u nεε, na nun siara, wunε yoo geo ka naanegiiwa. A kua naanegii ḡaa piiminu s̄ɔ, kon nun ḡaa bakanu n̄mu s̄ndia. A na su yĕeri. ²² Wi ba maa suba yiru wĕ u na u nεε, yinni, gobi yin suba yiruw a man wĕ, n wee yiru kpaa ye na are di. ²³ Win yinni nεε, na nun siara wunε yoo geo ka naanegiiwa. A kua naanegii ḡaa piiminu s̄ɔ, kon nun ḡaa bakanu n̄mu s̄ndia. A na su yĕeri. ²⁴ Yen biru yoo wi ba sube teeru wĕ mi, u na u nεε, yinni na yĕ ma wunε t̄n̄ s̄s̄ogiiwa. Mi a n̄ duure miya a

ra gbe, mi a n̄ maa yēke, miya a ra gē. ²⁵ Berum man mwa ma na da na wunen gobi berua temə. N wee wunenyam. ²⁶ Win yinni n̄n sōwa u nεε, wunε yoo kōso ka yikurowa. N n̄ a yē ma na ra gbe mi na n̄ duure? Kpa n̄ gē mi na n̄ yēke? ²⁷ N n̄ m̄n na, n̄ daa weenεwa a n̄n gobi goo wē ka nim kēru, sanam mε na wuma kpa n̄ nenyam wa ka are. ²⁸ I n̄n sube tee te mwaario kpa i wōkurugii wi wē. ²⁹ Domi wi u m̄, win m̄ru sōra ba koo n̄n sosia kpa u n̄ m̄ n̄ kpā, adama wi u kun m̄, fiiko ye u mam m̄ ba koo n̄n ye mwaari. ³⁰ Yoo kam wi maa, i n̄n kasa koowo tōwə mi u koo wiru n̄ma s̄ndi yam wōkuru sō u swī.

Siri dāakibu

³¹ Ma Yesu nεε, sanam mε T̄n̄n Bii u koo na ka win yiiko baka, ka w̄llun ḡradoba kpuro, u koo sina win sina ḡni yikogian w̄llō. ³² Handunian bwesenu kpuro nu ko n̄ m̄n̄n win wuswaa, kpa u t̄mbu wunana nge mε yāa kparo ra yāanu ka bonu wunanε. ³³ U koo yāanu yi win n̄m geu, bonu maa win n̄m dwar. ³⁴ Sanam m̄ya sun̄ u koo be ba wāa win n̄m geu s̄ u nεε, i na bεε be n̄n Baaba u domaru kua, i bandu tubi dio te ba bεε s̄oru kua saa handunian toren di. ³⁵ Domi ḡōra man kua ma i man dīanu wē na di. Nim n̄ru ga man kua ma i man nim k̄a na n̄ra. Na s̄a s̄o ma i man dam koosia. ³⁶ Na wāa tereru, ma i man biru wukiri. Na bar̄ ma i man n̄ari. Na wāa piris̄m s̄o ma i man beram da. ³⁷ Saa ye s̄ōra gemgii be, ba koo n̄n wisi bu nεε, Yinni, domma sa wa ḡōra nun m̄ sere sa nun dīanu wē, n̄ kun mε nim n̄ru ga nun m̄ ma sa nun nim k̄a. ³⁸ Domma sa nun s̄ru mwa n̄ kun mε domma sa nun wa tereru ma sa nun

biru wukiri. ³⁹ Domma sa nun wa a barɔ, n̄ kun mɛ a wãa pirisəm dirɔ, ma sa nun beram da. ⁴⁰ Sunɔ u koo bu wisi u nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄ɔmɔ, mɛn nɔ i bwɛɛbwɛɛ benin turo ye kua nɛna i kua.

⁴¹ Yen biru sunɔ u koo win n̄m dwardugibu s̄ɔ u nɛɛ, i tii gawo nɛn bɔkun di, bɛɛ be Gusunɔ u b̄rusi. I doo d̄ɔ wi u ku ra gbi s̄ɔ wi ba s̄ɔru kua Setam ka win ḡradoban s̄ɔ. ⁴² Domi ḡɔra man kua, i n̄ man d̄ianu wɛ na di. Nim n̄ru ga man kua, i n̄ man nim kã na n̄ra. ⁴³ Na sãa s̄ɔ, i n̄ man dam koosie. Na wãa tereru, i n̄ man biru wukiri. Na barɔ, na maa wãa pirisəm dirɔ, i n̄ man n̄ori. ⁴⁴ Sanam mɛya be, ba koo maa nɛɛ, Yinni, domma sa nun wa ḡɔra nun m̄, n̄ kun mɛ nim n̄ru ga nun m̄, n̄ kun mɛ a sãa s̄ɔ, n̄ kun mɛ a wãa tereru, n̄ kun mɛ a barɔ, n̄ kun mɛ a wãa pirisəm dirɔ, ma sa n̄ nun somi. ⁴⁵ Sunɔ u koo bu wisi u nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄ɔmɔ, mɛn n̄ɔ i n̄ bwɛɛbwɛɛ benin turo ye kue, nɛna i n̄ ye kue. ⁴⁶ Ma Yesu u nɛɛ, beniwa ba koo da mi s̄ɛyasia bi bu ku ra kpe bu wãa, gemgibu maa, wãaru te ta ku ra kpe s̄ɔ.

26

Wirugiba wesianamɔ

bu ka Yesu go

(I maa m̄erio Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

¹ Ye Yesu u gari yi kpuro gerua u kpa, u win bwãabu s̄ɔwa u nɛɛ, ² i yɛ ma n̄ tie s̄ɔ yiru bu ka Ḡɔ sararibun t̄ɔ bakaru ko. Ba koo T̄n̄un Bii t̄mbu n̄mu s̄ndia bu n̄n go d̄ãa bunanaru w̄llɔ.

³ Sanam mɛya yãku kowo t̄n̄werobu ka guro gurobu ba m̄enna Kaifa yãku kowo t̄n̄weron yɛnu

yaaraa. ⁴ Ba naa tia kua bu ka Yesu mwa goo u kun yē kpa bu nūn go. ⁵ Adama ba nee, n n̄ m̄ t̄ōo bakarun sanam, kpa n̄ ku raa ko gidi baka t̄ombun suunu s̄oo.

Kur̄o goo turare yēka

Yesun wir̄o

(I maa m̄erio Maaku 14:3-9, Yohanu 12:1-8)

⁶ Sanam m̄e Yesu w̄aa Betaniō Simōon yenuō wi u raa bara disigiru m̄o, ⁷ kur̄o goo na win mi, u too buraru n̄eni te ta turare gobi bekegia yiba. U too te wukia ma u turare ye yēka Yesun wir̄o sanam m̄e u dim̄o. ⁸ Ye bw̄aa be, ba wa m̄e, ben nuki gbisa ba nee, mban s̄ōna u yeni kam koosia. ⁹ Sa ko raa kp̄i su turare ye d̄ora ka gobi beke kpa su s̄aarobu yen gobi b̄onu kua.

¹⁰ Yesu gia ye ba gerum̄o, ma u bu bikia u nee, mban s̄ōna i ka kur̄o wi w̄oki. Ḡaa geena u man kua. ¹¹ Domi baadommawa s̄aaroba w̄aa ka bee, adama n̄ena, na n̄ ko na n̄ w̄aa ka bee baadomma. ¹² U n̄en wasi turare ye wisi u ka n̄en sikubun s̄oaru ko. ¹³ Ka geema na bee s̄ōm̄o, baama mi ba koo Labaari gea yeni kpara handunia s̄oo kpuro ba koo maa gere ye kur̄o wi kua ba n̄ ka n̄un yaaye.

Yudasi u k̄i u Yesu ȳaku kowo t̄anwerobu n̄amu s̄andia

(I maa m̄erio Maaku 14:10-11, Luku 22:3-6)

¹⁴ Sanam m̄eya bw̄aabu w̄okura yiru yen turo wi ba m̄o Yudasi Isikariōtu, u da u ȳaku kowo t̄anwerobu deema. ¹⁵ U bu bikia u nee, mba i ko i man k̄ē n̄a n̄ bee Yesu n̄amu s̄andia.

Ma ba sii geesun gobi tena gara ba n̄un w̄ē. ¹⁶ Saa saa yen diya u swaa kasu u ka n̄un bu n̄amu s̄andia.

Yesu u Ḡoo sararibun

yaa dibu dimo ka win bwāabu

(I maa mērio Maaku 14:12-21, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

¹⁷ Pēε ye ba ñ seeyatia doken tōo bakarun tōo gbiikiru Yesun bwāaba na win mi, ba bikia ba nεε, mana a kī su nun Goo sararibun yaa dibun sōoru kua.

¹⁸ Yesu bu wisa u nεε, i doo wuu sōo waane kasan mi, kpa i nùn sō na nεε, nen saa ya tura, win miya kon Goo sararibun yaa dibu di ka nen bwāabu sannu.

¹⁹ Bwāa be, ba kua nge mε Yesu bu sōowa ma ba Goo sararibun yaa dibu sōoru kua.

²⁰ Ye n kua yoka, Yesu ka win bwāabu wōkura yiru ye, ba menna bu ka di. ²¹ Nge mε ba dimo Yesu nεε, ka geema na bεε sōomō bεen turo koo man dōmε.

²² Bwāa ben nukura sankira ma ba nùn bikiamō tia tia ba mō, asa n ñ nε Yinni.

²³ Yesu u wisa u nεε, nε ka wi sa gbēε teerō sōramō, wiya wi u koo man dōmε. ²⁴ Tōnun Bii u koo gbi nge mε Gusunōn gari yi win gari mō, adama nōni swāarugiiwa wi u koo nùn dōmε. N buram bo ba kun daa yēro mara.

²⁵ Yudasi wi u koo nùn dōmε u nεε, asa n ñ nε yinni.

Yesu nùn wisa u nεε, wuna mi.

Yinnin dīa domaruginu

(I maa mērio Maaku 14:22-26, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

²⁶ Sanam mε ba dimo, Yesu pēε sua. Ye u Gusunō siara u kpa u ye murura u win bwāabu wē u nεε, i mōo i di, yeniwa nen wasi.

²⁷ Yen biru u tam nɔra sua. Ye u Gusunɔ siara u kpa, u bu wɛ u nɛɛ, i nɔruo bɛɛ kpuro. ²⁸ Domi yeniwa nen yem, mɛ sɔɔ Gusunɔ u win nɔɔ mwɛɛru sire, mɛ mu yari tɔn dahirun sɔ bu ka torarun suuru wa. ²⁹ Na bɛɛ sɔɔmɔ, saa tɛn di na n maa tam mɛni nɔrumɔ sere dɔma te nɛ ka bɛɛ sa ko tam kpam nɔ nen Baaban bandu sɔɔ.

³⁰ Yen biru ba womusu kua ma ba yara ba da Olifin guuru wɔllɔ.

Yesu u nɛɛ, Piɛɛ koo nùn siki

(I maa mɛɛrio Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

³¹ Yera Yesu u win bwãabu sɔɔwa u nɛɛ, gisɔn wɔku te, bɛɛ kpuro i ko tora nen sɔ, domi ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ, “Kon yãa kparo go, kpa yãanu nu yarina yam kpuro.” ³² Adama nà n seewa gɔrin di kon bɛɛ gbiiya Galileɔ.

³³ Piɛɛ nùn sɔɔwa u nɛɛ, baa be kpuro bà n tora wunen sɔ, nɛna kun toramɔ pai.

³⁴ Yesu nùn wisa u nɛɛ, ka geema na nun sɔɔmɔ, gisɔn wɔku te, goo dɔɔ gu sere swi kaa man siki nɔn ita.

³⁵ Piɛɛ nùn sɔɔwa u nɛɛ, baa sà n ko gbi sannu na n nun sikimɔ.

Bwãa be ba tie mɛya ben tii ba gerua.

Yesu u kanaru mɔ Gɛsemanɛɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 14:32-42, Luku 22:39-46)

³⁶ Yera Yesu ka win bwãabu ba tura yam mi ba mɔ Gɛsemanɛ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i sinɔ mini kpa n da n kanaru ko giɔ.

³⁷ U Piɛɛ ka Sebeden bibu yiru sua ba susi wuswaaɔ. Ma nuku sankiranu nùn deema, win wasi dwiia. ³⁸ Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, nen nukura

sankira sere n gəə gum girari. I yōro mini i ka man dom se.

³⁹ U ka bu tondina ma u kpuna u kibari u kanaru kua u nεε, nεn Baaba, n̄ n ko n koorā, a de wahala ye, yu man doonari. Adama n n̄ m̄ nge mε na kī ma n kun m̄ nge mε a kī.

⁴⁰ Yen biru u wurama bwãabu ita yen mi, u deema ba do ma u Piεε s̄əwa u nεε, n̄ n man na, i kpāna i ka man dom se baā k̄bi tia. ⁴¹ I n dom sera kpa i n kanaru m̄ kpa i ku ra du k̄kiribu s̄ə. T̄n̄n̄n ḡru ga kī adama wasi yen dam bie.

⁴² U kpam ka bu tondina n̄n yiruse u kanaru kua u nεε, nεn Baaba, wahala yeni ȳa kun koo man doonari na kun ye wa, a de wunεn kīru tu koorā.

⁴³ U kpam wurama win bwãabun mi ma u deema ba do, domi ben n̄ni bunia. ⁴⁴ Yesu u kpam bu deri u doona u kanaru kua n̄n itase ka gari tee yi. ⁴⁵ Ma u kpam wurama win bwãabun mi u nεε, i do ka t̄i i w̄ram̄? Saa ya turuku kooma ye ba koo T̄n̄n̄n Bii t̄n̄ k̄sobu n̄mu s̄ndia. ⁴⁶ Wee wi u koo n̄n d̄mε u sisi, i seewo su ka bu yinna.

Yesun mwaabu

(I maa m̄erio Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

⁴⁷ Yesu kun gari yi gerum kpa Yudasi ka tunuma, bwãabu w̄kura yiru yen turo. T̄n̄n̄n dabi dabira n̄n sw̄i ba takobiba ka bokunu n̄ni. Ȳaku kowo t̄n̄werobu ka guro guroba ba bu ḡra. ⁴⁸ Yudasi wi u koo Yesu d̄mε u raa bu ȳireru s̄əsi u nεε, wi kon n̄nε n̄ b̄kasi, wiya mi, i n̄n m̄ə. ⁴⁹ Mii mii u susi Yesun mi u nεε, yinni a s̄ə kpa n̄ do?

Ma u n̄n n̄nu a b̄kasi. ⁵⁰ Yesu u n̄n s̄əwa u nεε, b̄r̄ə, ye a kobu na a koowo.

Yera tən be, ba na ba Yesu sēre ba mwa. ⁵¹ Yesun təmbun turo u win takobi woma, u ka yāku kowo tənweron yoon soo sāra u bura. ⁵² Yera Yesu nūn sōwa u nεε, a wunen takobi wesio yen kararə, domi baawure wi u takobi neni, takobiwa ya koo nūn go. ⁵³ A n̄ yē ma kon kpī n nεn Baaba faaba kana kpa u yande man wəllun gəradoban wuunu gəriama n kere wəkura yiru? ⁵⁴ Adama n̄ n kua mε, aməna Gusunən gari yi koo ka yibiara yi yi gerumə ma mεya kon ka gbi.

⁵⁵ Ma Yesu u tən wəru ge sōwa u nεε, n weenε i man mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swaa dio? Baadommawa na ra n sō ka bεε sāa yerə na n keu sōsimə, i n̄ maa man mwaare. ⁵⁶ Adama ye kpuro ya koorawa kpa Gusunən səməbun gari yi ka kooro yi yi wāa Gusunən gari sō.

Yera win bwāabu kpuro ba nūn deri ba duki sua.

*Ba Yesu sirimə Yuuban tənwerobun mənno yero
(Imaa mεerio Maaku 14:53-65, Luku 22:54-55, 63-71, Yohanu 18:13-14, 19-24)*

⁵⁷ Be ba Yesu mwa ba ka nūn da Kaifa yāku kowo tənweron mi, mi wooda yērobu ka guro guroba mənne. ⁵⁸ Piεε u Yesu swī dandankuru sere ka yāku kowo tənweron yenu yaaraə. U dua yenu yaaraə ma u sina ka yenu kəsobu u ka wa nge mε gari yi, yi koo ka wiru goora.

⁵⁹ Yāku kowo tənwerobu ka guro gurobun mənno kpuro ba seeda weesugia kasu bu Yesu mani bu wa bu ka nūn go. ⁶⁰ Adama ba n̄ wa, baa mε seedagii dabiru ta na ta weesu kua. Yen biru təmbu yiru gaba na. ⁶¹ Ba nεε, durə wini gerua u nεε, u koo

kpĩ u Gusunən sãa yeru sura kpa u tu bani são itan baa são.

⁶² Yãku kowo tɔnwero u seewa u Yesu bikia u nɛɛ, a ñ gɛɛ wisimɔ? Mban bwesera tɔn beni ba nun manimɔ.

⁶³ Adama Yesu u maari. Ma yãku kowo tɔnwero nùn sãowa u nɛɛ, a bõruo ka Gusunɔ Yinni wason yĩsiru, a sun sãowɔ ñ n wunen na Gusunɔ u gɔsa, a sãa win Bii.

⁶⁴ Yesu nùn wisa u nɛɛ, wunen tii a gerua kɔ. Adama na bɛɛ sãomɔ são teeru i ko i Tɔnun Bii wa u sɔ Gusunɔ Yinni damgiin nɔm geuɔ. I ko maa nùn wa u wee guru wirun di.

⁶⁵ Yera yãku kowo tɔnwero u win tiin yaberu nɛnuu u karana mɔrun sɔ ma u nɛɛ, u Gusunɔ gari kam gerusi, seedagii berà sa kɔm mara. I nua tɛ gari kam ye u gerua. ⁶⁶ Amɔna i wa.

Ba nɛɛ, n weenɛwa bu nùn go.

⁶⁷ Yen biru ba nùn yãatam sie nɔniɔ, ma ba nùn nɔm kusa so, gaba nùn baari so. ⁶⁸ Ba nɛɛ, Kirisi a de Gusunɔ u nun sɔ, kpa a sun sɔ wi u nun so.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛɛriɔ Maaku 14:66-72, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Piɛɛ u sɔ yɛnu yaaraɔ. Wɔndia goo u nùn susi u nɛɛ, wunen tii a raa wãa ka Yesu Galilegii wi sannu.

⁷⁰ Adama u siki baawuren nɔni biru u nɛɛ na ñ yɛ mba a gerumɔ.

⁷¹ Yen biru u seewa u da yɛnu yaaran kɔnnɔwɔ. Wɔndia goo kɔm nùn wa ma u be ba wãa mi sãowa u nɛɛ, durɔ wini u raa wãa ka Yesu Nasaretigii wi.

⁷² Ma Piɛɛ kɔm siki ka bõri u nɛɛ, na ñ durɔ wi yɛ.

⁷³ Ye n tɛ fiiko be ba wãa mi, ba susi Piɛɛn bɔkuɔ ba nɛɛ, ka gem, a sãawa ben turo, wunen gari geru gerusu nun terasia.

⁷⁴ Yera u b̄rua u sanna u nɛɛ, na ñ durɔ wi yɛ.

Mii mii ma goo dɔɔ ga swĩ. ⁷⁵ Ma Piɛɛ u Yesun gari yi yaaya yi u raa gerua u nɛɛ, goo dɔɔ gu sere swĩ kaa man siki nɔn ita. U yara tɔwɔ u swĩ gem gem.

27

Ba ka Yesu da

Pilatin wuswaaɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 15:1, Luku 23:1-2, Yohanu 18:28-32)

¹ Ye n kua buru buru yellu yãku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba nɔɔ tia kua bu ka Yesu go. ² Ye ba nùn bɔkua ba kpa ba ka nùn da ba Pilati tem yɛro nɔmu bɛria.

Yudasin gɔɔ

(I maa mɛɛrio Gɔrobun Kookoosu 1:18-19)

³ Ye Yudasi wi u Yesu dɔmɛ u wa ba Yesu taarɛ wɛ bu go, win nuki sankira ma u ka sii geesun gobi tɛna ye wura yãku kowo tɔnwerobu ka guro gurobun mi. ⁴ U nɛɛ, na durum kua ye na ka tɔn dɛero gɔɔ bɔrie.

Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, bɛsɛn baaye, wunen gariya.

⁵ Yudasi gobi yi yari sãa yerɔ ma u yara u da u tii soora doke.

⁶ Yãku kowo tɔnwerobu ba gobi yi dɔbura ba nɛɛ, n ñ weenɛ su gobi yi kpɛɛ sãa yerun gobi beru yerɔ, domi tɔnun yɛm gobiya.

⁷ Ye ba wesiana ba kpa ba ka gobi yi tem dwa mɔmɔn mi, mi ba ko n da sɔbu sike. ⁸ Yen sɔna

ba tem me sokumə tem yemgim sere ka gisan giso.
 9 Yera Gusunən səmə Yeremin gari yi kora yi yi
 nεε, “Ba sii geesun gobi tɛna ye sua, gobi yi Isireliba
 ba wesiana ba wɛ win sɔ, 10 ba ka tem dwa məmən
 mi, nge me Yinni u man yiire.”

Pilati u Yesu gari bikiamə

*(I maa mεerio Maaku 15:2-5, Luku 23:3-5, Yohanu
 18:33-38)*

11 Yesu yɔ tem yɛro Pilatin wuswadaa ma tem yɛro
 wi, u nùn bikia u nεε, wuna Yuuban sunə?

Yesu nùn wisa u nεε, wunen tii a gerua kə.

12 Yen biru sanam me yaku kowo tənwerobu ka
 guro gurobu ba nùn mem mani, u n gεε wisa. 13 Yera
 Pilati nùn bikia u nεε, a n mem kpuro nəmə me ba
 nun manimə?

14 Adama Yesu kun nùn wisa baa nən teeru sere
 biti baka tem yɛro wi mwa.

Ba Yesu taare wɛ bu go

*(I maa mεerio Maaku 15:6-15, Luku 23:13-25,
 Yohanu 18:39-19:16)*

15 Gə sararibun tɔə bakaru baatere tem yɛro
 ra pirisəm turo karewa wi tən wəru ga kɪ. 16 N
 deema saa ye səə, pirisəm yɪsirugii goo waa mi, wi
 ba sokumə Baraba. 17 Yen sɔna sanam me ba menne,
 Pilati u bu bikia u nεε, wara i kɪ n bεε kara, Baraba?
 Nge Yesu wi ba sokumə Kirisi.

18 Domi u yɛ sɔa sɔa ma nisinun sɔna ba nùn Yesu
 nəmu beria.

19 Ye Pilati sɔ win siri yerə win kurə nùn tənu
 gəria u nεε, a ku nəma doke durə gemgii win gari
 səə domi wəku te, na wahala wa dosu səə durə win
 sɔ.

20 Yǎku kowo tǎnwerobu ka guro gurobu ba tǎn wǎru sǎmǎ gu de bu Baraba kara kpa bu Yesu go.
 21 Pilati u bu bikia u nεε, be yiru ye sǎǎ, ben wara i kī n bεε kara.

Ba nεε, Baraba.

22 Ma Pilati nεε, ò n men na, mba kon ko ka Yesu wi ba mǎ Kiriſi.

Be kpuro ba nεε, a nùn kpereo dǎa bunanarǎ.

23 Pilati u nεε, kǎsa yerǎ u kua.

Adama ba nǎǎguru sua wǎllǎ ba nεε, a nùn kpereo dǎa bunanarǎ.

24 Ye Pilati wa ma ye u mǎ kpuro kama, wurenu sosimǎwa, yera u nim sǎka u nia tǎn wǎru gen wuswaǎǎ u nεε, durǎ gemgii win yem yaribu kun man wa, bεen gariya.

25 Ma tǎn be kpuro ba nεε, win yem mu ko bεε ka bεεn bibun sǎmunu.

26 Yera Pilati bu Baraba kara, ma u dera ba Yesu seni so. Yen biru u nùn bu nǎmu sǎndia bu nùn kpere dǎa bunanarǎ.

Tabu kowoba Yesu

yaakoru mǎ

(I maa mεerio Maaku 15:16-20, Yohanu 19:2-3)

27 Pilatin tabu kowobu ba ka Yesu da tem yǎron siri yerǎ, ma tabu kowobu kpuro ba menna mi.

28 Ba nùn win yǎnu potari ma ba nùn gurususu swǎabu sebusia. 29 Ma ba sǎki tundu bǎkana ba nùn dokea wirǎ, ma ba nùn dǎka wǎ win nǎm geuǎ. Yen biru ba nùn yiirammε ba yaakoru mǎ ba mǎ, Yuuban sunǎ, fǎ baasira.

30 Ba nùn yǎatam siriki ma ba dǎka wǎεna ba ka nùn soomǎ wirǎ. 31 Ye ba nùn yaakoru kua ba kpa,

ba nùn gurunusu te potari ba kpam nùn win yānu sebusia ma ba ka nùn da bu dāa bunanaru kpare.

Ba Yesu kpare dāa bunanaru wəllə

(I maa mɛɛriɔ Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

³² Ye ba yariɔ ba ka Sirenin durɔ goo yinna wi ba m̀ Simɔɔ, ma ba nùn Yesun dāa bunanaru sɔbi ka tilasi. ³³ Ye ba tura yam mi ba ra soku Gɔɔgɔta, yen tubusiana aye te ta ka wii koko weene, ³⁴ miya ba Yesu tam wē u nɔ ka tim mɛ mu ra yem go. Ye u mu denda u n̄ wure u mwɛ.

³⁵ Ba nùn kpare dāa bunanaru sɔɔ, ma ba win yānu tete toosi ba bɔnu kua. ³⁶ Ma ba sina ba nùn k̄su. ³⁷ Win wii wəllə ba yora gaa bwē ye ya win taare gerumɔ ya nɛɛ, winiwa Yesu, Yuuban sunɔ. ³⁸ Ba maa gbɛnɔbu yiru kpare dāa bunananɔ Yesun bɔkuɔ, turo win n̄m geuɔ, turo maa n̄m dwareɔ.

³⁹ Be ba sarɔ bera mi, ba nùn wiru diirisimɔ ba wəmmɔ. ⁴⁰ Ba m̀, wunɛ wi kaa s̄a yeru sura kpa a tu bani s̄ɔ itan baa sɔɔ, a tii faaba koowo. À n s̄a Gusunɔn Biin na, a sarama dāa bunanarun di.

⁴¹ Nge mɛya yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka guro gurobu ba nùn yaakoru m̀ ba nɛɛ, ⁴² u gabu faaba kua adama u kpama u tii faaba ko. Isireliban sunɔwa. U den sarama dāa bunanarun di kpa su nùn naanɛ doke. ⁴³ U Gusunɔ naanɛ s̄a ma u nɛɛ, wiya Gusunɔn Bii. N n men na, Gusunɔ u nùn faaba koowo ù n nùn k̄i.

⁴⁴ Mɛya maa gbɛnɔ be ba kpare ka wi sannu, ben tii ba nùn wəmmɔ.

Yesun gɔɔ

(I maa mɛɛriɔ Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

⁴⁵ Ye n kua sɔɔ wii wəllu, yera yam t̄ira tem mɛ sɔɔ kpuro sere n ka tura yokan kɔba ita. ⁴⁶ Kɔba itan saka Yesu u nɔɔguru sua u nɛɛ, Eli, Eli, lema sabatani. Yen tubusiana, Gusunɔ nɛn Yinni mba n kua a ka man deri.

⁴⁷ Tɔn be ba w̄aa mi, ye ben gaba nua mɛ, ba nɛɛ, u Eli soku.

⁴⁸ Yande ben turo u duka da u swɛɛ dukɛ dukɛsu sua u kpɛɛ tam mɔmmɔm sɔɔ u bɛri dɛkaɔ u ka n̄n t̄i u nɔ. ⁴⁹ Adama be ba tie ba nɛɛ, a ȳro gina, su wa nge Eli u koo na u n̄n faaba ko.

⁵⁰ Yesu u kparam nɔɔguru sua ma u nɔɔ mari.

⁵¹ Saa ye sɔɔra, beku kare te ta w̄aa s̄aa yerɔ ta ḡɛɛra saa wəllun di sere temɔ. Tem mu ȳira ma kpenu bɛsikira. ⁵² Sikinu wukiara, ma Gusunɔgii dabinu be ba raa gu ba seewa. ⁵³ Ba yara sikan di Yesun seebun biru, ba dua Yerusalemu Gusunɔn wuuɔ, ba tii tɔn dabinu s̄ɔsi.

⁵⁴ Tabu sinambu ka be ba w̄aa ka wi ba Yesu k̄osu, ba tem ȳiri bi wa ka kpuro ye ya kora, ma bɛrum bakam bu mwa ba nɛɛ, ka geema Gusunɔn Biiwa.

⁵⁵ Tɔn kurɔ dabinu nu ȳɔ mi, nu Yesu mɛɛra saa sarun di. Ba raa n̄n sw̄imawa saa Galilen di bu ka n̄n nɔɔri. ⁵⁶ Be sɔɔ, Maari Madalaqii ka Maari, Yakɔbu ka Yosefun mɛro, ka Sebeden bibun mɛro, ba w̄aa mi.

Yesun sikubu

(I maa mɛɛrio Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

⁵⁷ Ye n kua yoka, durɔ gobigii goo na, Arimategiiwa, win ȳisira Yosefu, u maa s̄aa Yesun b̄ɔ. ⁵⁸ U da Pilatin mi, u n̄n kana u n̄n Yesun goru w̄ɛ. Yera Pilati n̄n tu ȳollaa kua, u dera ba n̄n tu w̄ɛ. ⁵⁹ Yosefu wi, u goo te sua u beku kpaaru

tɛkusi te ba wesa ka wɛɛ damgii. ⁶⁰ U tu kpɪ win tiin sikirɔ te u dera ba nɔn dākua kperɔ. Yen biru u kpee bakaru bimiama u ka siki ten nɔɔ kɔrua ma u doona. ⁶¹ Maari Madalagii ka Maari wiɔnɔ ba sɔ siki ten bɔkuɔ.

Sikirun kɔsubu

⁶² Ye n kua sisiru, tɔɔ wɛrarugiru, yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba da Pilatin mi sannu. ⁶³ Ba nɛɛ, yinni sa yaaye ye weesugii wi, u raa gerure sanam mɛ u wāa handunia sɔɔ. U nɛɛ, sɔɔ itan biru u koo se gɔrin di. ⁶⁴ Yen sɔ, a wooda wɛɛyɔ bu siki te kɔsu sere sɔɔ ita, kpa win bwāabu bu ku raa nɛ bu win goru gbɛni, kpa bu tɔmbu sɔ bu nɛɛ, u seewa gɔrin di. Wee dāaki sini su koo gbiikisu kpāaru kera.

⁶⁵ Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tabu kowobu mɔ, i doo i tu kɔsu nge mɛ i ko kpɪ.

⁶⁶ Ba doona ma ba yīreru kua siki ten nɔɔwɔ bu ka tubu goo ù n wukia. Ma ba tabu kowobu yi, ba tu kɔsu.

28

Yesun seebu gɔrin di

(I maa mɛɛriɔ Maaku 16:1-10, Luku 24:1-12, Yohanu 20:1-10)

¹ Tɔɔ wɛrarugirun biru, alusuma buu sɔnu buru buru yellu, Maari Madalagii ka Maari wiɔnɔ ba siki te tendem da. ² Suaru sɔɔ tem yīiri bakabu seewa, ma Yinnin gɔrado u sarama wɔllun di u na u kpee te bɔria u sinari. ³ Win wuswaa ballimɔ nge guru maakinu ma win yānu buriri nge suru. ⁴ Bɛrum bakam mu kɔso be mwa ba diira ma ba kua nge gonu. ⁵ Gɔrado wi, u kurɔ be sɔɔwa u nɛɛ, i ku

berum ko bεε! Na yē ma Yesuwa i kasu, wi ba kpare dāa bunanarɔ. ⁶ U ñ wāa mini, u seewa nge mε u raa gerua. I na i wa mi u raa kpī, ⁷ kpa i da fuuku fuuku i win bwāabu sō ma u seewa gərin di. Wee, u bεε gbiiyɔ u dɔɔ Galileɔ. Miya i ko nùn wa. Yera na bεε sōɔbu na.

⁸ Ba gɔsira kpaaka sikiru min di ka berum ka nuku doo bakabu, ba duki da bu bwāa be labaari ye sō. ⁹ Wee Yesu ka bu yinna ma u nεε, na bεε tɔbura.

Ma ba na ba win naasu nenua ba nùn sāwa.

¹⁰ Yera Yesu u bu sōɔwa u nεε, i ku berum ko, i doo i negibu sō bu doo Galileɔ. Miya ba koo man wa.

Kɔso ben gari

¹¹ Nge mε ba dɔɔ, kɔso ben gaba dua wuu sɔɔ ba yāku kowo tɔnwerobu sōɔwa ye n koorɔ kpuro.

¹² Ma yāku kowo tɔnwerɔ be, ba menna ka guro gurobu ba wesiana ma ba tabu kowobu gobi bεke kã. ¹³ Ba bu sōɔwa ba nεε, i geruo ma win bwāaba ba na wɔkuru ba win goru gbena sanam mε i do.

¹⁴ Tem yēro ù n gari yi nua sa yē mε sa ko nùn kua su ka bεε yara wahalan di.

¹⁵ Tabu kowo be, ba gobi yi mwa ma ba kua nge mε ba bu yiire. Yeya n dera Yuuba ba ra n gari yi gerumɔ sere ka gisɔ.

Yesu u win bwāabu tii sōsi

(I maa mεeriɔ Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gərobun Kookoosu 1:6-8)

¹⁶ Bwāabu wɔkura tia ye, ya da Galileɔ guu ten mi, te Yesu raa bu yīreru kua. ¹⁷ Ye ba nùn wa, ba nùn sāwa. Adama ben gaba gɔrusu yiru mɔ. ¹⁸ Yesu bu susi u nεε, wəllu ka tem yiiko kpurowa ba man wē. ¹⁹ Yen sō, i doo bwesenu kpuron mi, kpa i bu

ko nen bwãabu. I bu batemu koowo ka Baan yĩsiru
ka Biigiru ka Hunde Dεεrogiru. ²⁰ Kpa i de ye na bεε
sãwa ba n ye kpuro mem nãwammε. N wee, ko na
n ka bεε wãa baadomma sere ka handunian kpeerɔ.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8